

YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON YHTEINEN VALVONTASUUNNITELMA 2020 - 2024

Hollolan kunnan ympäristöterveyslautakunta 13.12.2022,
päivitykset vuodelle 2023

Hollolan kunnan ympäristöterveyslautakunta 13.12.2023,
päivitykset vuodelle 2024

PÄIJÄT-HÄMEEN YMPÄRISTÖTERVEYS
Hollola

Sisällysluettelo

TIIVISTELMÄ	4
1 VALVONTASUUNNITELMAN YHTEINEN OSA	6
1.1 Ympäristöterveydenhuollon tehtävät ja tavoitteet	6
1.2 Valvontasuunnitelman laatiminen, hyväksyminen ja toteutumisen arviointi	6
1.3 Lainsäädäntöperusta	9
1.4 Ohjelmakauden teema	10
1.5 Valvontayksikkö	11
1.5.1 Toimialue ja toimintaympäristö	11
1.5.2 Henkilöstö ja voimavarat	12
1.5.3 Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen	16
1.5.4 Delegoinnit	17
1.5.5 Laatujärjestelmä	17
1.6 Valvonta	17
1.6.1 Tietojärjestelmät	18
1.6.2 Valvonnan maksullisuus	18
1.6.3 Hallinnolliset pakkokeinot	19
1.7 Laboratoriot ja ulkopuoliset asiantuntijat	19
1.8 Viestintä	20
1.9 Häiriötilanteisiin varautuminen ja epidemioiden selvitystyö	21
2 ELINTARVIKEVALVONTASUUNNITELMA	23
2.1 Rekisteröidyt ja hyväksytyt elintarvikehuoneistot	23
2.2 Kontaktimateriaalitoimijat	24
2.3 Alkutuotanto	25
2.4 Eläinperäisten elintarvikkeiden sisämarkkinakauppa	26
2.5 Muut valvontakohteet	26
2.6 Tarkastusten määrittely ja sisältö	26
2.7 Valvontakohteiden riskinarviointi ja tarkastustiheys	28
2.8 Näytteenotto	30
2.9 Painopisteet ja projektit	31
3 TERVEYDENSUOJELULAIN VALVONTASUUNNITELMA	36
3.1 Ilmoitetut ja hyväksytyt valvontakohteet	36
3.2 Asumisterveys ja muu terveyshaittaepäily	38
3.3 Radon	38
3.4 Fluorisoivat kaasut (otsoni- ja F-kaasuasetus)	38
3.5 Ennakoiva terveysuojelutyö	39
3.5.1 Lausunnot	39
3.5.2 Sidosryhmätyöskentely	39
3.6 Muut valvontakohteet	40
3.7 Tarkastusten määrittely ja sisältö	40
3.8 Valvontakohteiden riskinarviointi ja tarkastustiheys	43
3.9 Näytteenotto	44
3.10 Painopisteet ja projektit	45
4 TUPAKKALAIN JA NIKOTIINIKORVAUSVALMISTEIDEN VALVONTASUUNNITELMA	52
4.1 Myynnin valvonta (tupakka, nikotiini, nesteet)	52
4.2 Tupakointitilojen valvonta	52
4.3 Asuinyhteisöjen tupakointikiellot	53
4.4 Muu valvonta	53
4.5 Tarkastusten määrittely ja sisältö	54
4.6 Valvontakohteiden riskinarviointi ja tarkastustiheys	55
4.7 Näytteenotto	56
4.8 Painopisteet ja projektit	56
5 ELÄINLÄÄKINTÄHUOLLON VALVONTASUUNNITELMA	58
JOHDANTO	58
5.1 Eläinlääkintähuolto kunnassa	58

5.2 Toimintaympäristö	58
5.3 Eläinlääkintäpalvelut	58
5.3.1 Henkilöstö ja resurssit	58
5.3.2 Henkilöstön koulutus	59
5.3.3 Tietojärjestelmät	60
5.3.4 Yhteistyö ja viestintä	60
5.3.5 Toimipisteet ja varustelu	60
5.3.6 Peruseläinlääkintä virka-aikana	63
5.3.7 Peruseläinlääkintä päivystysaikana	63
5.3.8 Terveydenhuolto, Naseva ja Sikava	64
5.4 Valvontatehtävät	65
5.4.1 Yhteenveto valvontakohteista	65
5.4.2 Eläinten hyvinvoinnin valvonta	65
5.4.3 Eläinten terveyden valvonta	67
5.4.3.1 Eläintautivalvonta	67
5.4.3.2 Siipikarjan salmonellavalvonta	70
5.4.3.3 Vapaaehtoinen Maedi-Visna ja CAE-terveysvalvonta	73
5.4.3.4 Vesiviljelylaitosten terveysvalvonta	74
5.4.3.5 Muu tautivalvonta	77
5.4.4 Sivutuotevalvonta (BSE-näytteet)	78
5.4.5 Eläinten merkintä ja rekisteröinti	79
5.4.6 Eläinten keinollinen lisääntyminen	79
5.4.7 Alkutuotannon valvonta	80
5.4.7.1 Maitohygieniatarkastukset	80
5.4.7.2 Munantuotannon valvonta	81
5.4.7.3 Kalantuotannon valvonta	82
5.4.8 Eläinten sisämarkkinakauppa sekä maahantuonnit/-viennit ja siirrot EU:n ulkopuolisista maista	82
5.4.9 Lääkkeiden käytön valvonta	83
5.5. Vahvistetut maksut	84
5.5.1 Klinikkamaksut	84
5.5.2 Asiakasmaksut	84
5.5.3 Päivystyspuhelinmaksut	84
5.5.4 Subventiot 2023	84
5.6 Asiakasvalitukset	85
5.7 Vakuutukset	85
5.8 Tilastointi	85
5.9 Seuranta ja raportointi	85
LIITE 1 SUORITETILASTON YHTEENVETO 2022, HYÖTYELÄIMET JA PIENELÄIMET	87
LIITE 2 ERIYTETTY PIENELÄINPÄIVYSTYS	87
LIITE 3 KUNNANELÄINLÄÄKÄRIT	88
LIITE 4 VALVONTAELÄINLÄÄKÄRIT	88
LIITE 5 RESURSSITAUULUKKO	89

TIIVISTELMÄ

Ympäristöterveydenhuollon yhteiseen valvontasuunnitelmaan on tehty vuodelle 2024 vähäisiä päivityksiä. Suunnitelmassa keskeisimmät päivitykset koskevat vuodelle 2024 suunniteltuja projekteja, samoin kohteiden sekä suunniteltujen tarkastusten määrät on päivitetty. Näytteenoton osalta vesilaitosten näytemäärien kirjauksissa ja valvontatutkimusohjelmissa on tapahtunut muutoksia vuonna 2023. Vesilaitosnäytteiden osalta valtakunnallisen tuotanto-ohjelman näytteenottosuunnitelmaosio ei tällä hetkellä toimi luotettavasti, jonka takia näytemäärä tältä osin on arvio.

Päivityksessä on huomioitu suunnitellut projektit, viestintä sekä tapahtuneet lainsäädäntömuutokset. Viestintään on tarkoitus käyttää resursseja myös vuonna 2024. Tavoitteena on avata omat sosiaalisen median kanavat ja huolehtia niiden sisällöstä ja ylläpidosta. Tämän pikaviestinnän kautta ajankohtaisia asioita saadaan nostettua tehokkaammin esille ja kohdistettua myös kuntalaisiin.

Vuoden 2023 lopussa saatiin valmiiksi ympäristöterveydenhuoltoa koskeva laatujärjestelmä. Laatujärjestelmä otetaan käyttöön lautakuntakäsittelyn jälkeen vuoden 2024 alussa. Ympäristöterveydenhuollon laatujärjestelmän kehittäminen on jatkuva prosessi myös tulevaisuudessa, joka vaatii voimavaroja. Eläinlääkinnässä uudistettiin ohjekansio, joka toimii eläinlääkinnän käsikirjana ja perehdytysmateriaalina uusille työntekijöille.

Valvontasuunnitelmassa on huomioitu Ruokaviraston valtakunnallinen elintarvikevalvonnan valvontasuunnitelman päivitysluonnos vuodelle 2024. Elintarvikevalvonnan valtakunnallisten painopisteiden mukaista valvontaa toteutetaan osana valvontatyötä. Painopisteiden toteuttaminen päättyy raportointiin, johtopäätöksiin ja niistä johdettavaan toiminnan kehittämiseen vuoden 2024 aikana.

Terveydensuojelun vastuualueella toteutetaan vuonna 2023-2024 myös omia painopisteitä muun muassa valvonnassa ja kouluttamisessa sekä tiedottamisessa. Molemmilla päälakialoilla on myös suunniteltu projekteja, joilla tuetaan, kohdennetaan sekä tehostetaan normaalia säännöllisen valvonnan työtä.

Ruokaviraston eläinlääkintähuollon valtakunnallinen ohjelma on huomioitu valvontasuunnitelmassa. Eläinlääkintähuollon tarkoituksena on turvata perustasoisten eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä kansanterveyden kannalta keskeisten eläinlääkäripalveluiden saatavuus. Uusi eläinlääkintähuoltolaki, joka tarkentaa kuntien lakisääteisiä veloitteita eläinlääkäripalveluiden järjestämisessä, hyväksyttiin vuonna 2023 ja sen arveltiin tulevan voimaan vuoden 2024 aikana. Euroopan komissio ei ole hyväksynyt lain notifiikaatiota, minkä vuoksi laki palaa uudelleen valmisteltavaksi. Toimintaympäristössä jatkuu maidon- ja lihantuotantotilojen määrän väheneminen edelleen. Tilakoon kasvaessa tuotantoeläinten määrä ja tilakäynnit alueella ovat säilyneet melko ennallaan. Tuotantoeläinten hoidon painopiste on siirtynyt yhä enemmän ennaltaehkäisevään terveydenhuoltotyöhön. Vastaanotto toiminta järjestetään edelleen lähipalveluna niin, että vastaanottoverkosto säilyy ennallaan. Yksityisen palveluntarjonnan muutokset eläinlääkintäpalveluissa vaikuttavat kunnaneläinlääkärien työmäärään ja niitä on vaikea ennakoita.

Eläinlääkintähuollossa toiminnan häiriöttömän järjestämisen kannalta on olennaista tukea eläinlääkäreiden työssä jaksamista kehittämällä päivistys- ja työjärjestelyjä sekä varmistamalla henkilöstön riittävyys tilanteessa, jossa eläinlääkäreistä on valtakunnallisesti pulaa. Kahden eläinlääkintähoitajan palkkaamisella eläinlääkintähuoltoon pyritään parantamaan tavoitettavuutta ja asiakaspalvelun laatua sekä vähentämään kunnaneläinlääkärien työkuormaa ja kohentamaan työturvallisuutta. Eläinlääkintähuollossa on vuoden 2023 lopussa siirrytty uuden, kaikille kunnaneläinlääkäreille yhteisen potilastietojärjestelmän käyttöön. Sähköinen ajanvaraus otetaan käyttöön vuoden 2024 aikana.

Valvontakohteiden ja suunnitelmallisten valvontakäyntien määrät on päivitetty valvontasuunnitelmaan.

1 VALVONTASUUNNITELMAN YHTEINEN OSA

1.1 Ympäristöterveydenhuollon tehtävät ja tavoitteet

Ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön tavoitteena on edistää ja valvoa elinympäristön ja yksilön terveyttä ja turvallisuutta sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia ja siten varmistaa kuntalaisille terveellinen elinympäristö, jossa ei esiinny terveyshaittaa aiheuttavia tekijöitä. Toiminnan tavoitteena on tuottaa ympäristöterveydenhuollon palveluja jäsenkuntien asukkaille ja yrityksille laadukkaasti, tehokkaasti sekä tasapuolisesti ja kattavasti koko toiminta-alueella. Toiminnassa painotetaan ennaltaehkäisevää näkökulmaa. Ympäristöterveydenhuolto osallistuu aktiivisesti elinympäristön terveellisyyteen vaikuttavaan suunnitteluun mm. antamalla lausuntoja vireillä olevista kaavoista, ympäristöluvista ja rakennuslupahankkeista muille viranomaisahoille. Tätä työtä tehdään myös erilaisissa sidosryhmätapaamisissa ja työryhmissä. Uutena painopisteenä sidosryhmätyössä on hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen moniammatillisesti sekä ilmastomuutoksen aiheuttamiin haittoihin varautuminen.

Elintarvikevalvonnan tavoitteena on varmistaa elintarvikkeiden ja niiden käsittelyn turvallisuus sekä hyvä terveydellinen ja elintarvikemääräysten mukainen laatu sekä varmistaa, että elintarvikkeista annettavat tiedot ovat riittävät ja oikeat eivätkä johda kuluttajia harhaan. Tavoitteena on suojata kuluttajaa elintarvikkeiden aiheuttamilta terveysvaaroilta ja taloudellisilta tappioilta.

Terveydensuojeluvalvonnan tarkoituksena on ylläpitää ja edistää väestön ja yksilön terveyttä. Lainsäädännön tavoitteena on myös ehkäistä, vähentää ja poistaa sellaisia elinympäristössä esiintyviä tekijöitä, jotka saattavat aiheuttaa terveyshaittaa. Terveydensuojelulain mukaisen valvontatarkastuksen tavoitteena on selvittää terveysvaaran tai -haitan esiintymistä, eli aiheutuuko toiminnasta terveyshaittaa tai esiintyykö sellaisia tekijöitä ja olosuhteita, joiden vuoksi terveyshaitta voi syntyä ja antaa haitan estämiseksi ja tilanteen korjaamiseksi tarpeelliset ohjeet, toimenpidekehotukset ja määräykset.

Tupakkalain tavoitteena on ihmisille myrkyllisiä aineita sisältävien ja riippuvuutta aiheuttavien tupakkatuotteiden käytön loppuminen. Tupakkalain tarkoituksena on myös vähentää kaikenikäisten ihmisten altistumista ympäristön tupakansavulle. Tupakoinnin aiheuttamia haittoja ehkäistään tehokkaimmin rajoittamalla uusien tupakoitsijoiden määrää. Käytännössä monet aloittavat tupakoinnin jo ennen kuin ovat saavuttaneet tupakan ostamiseen oikeuttavan iän. Juuri tässä vaiheessa ennaltaehkäisevien toimien terveyttä edistävä kokonaisvaikutus on suurimmillaan. Nikotiinikorvaushoitoon tarkoitettujen lääkevalmisteiden myyntikanavan laajentamisella on tarkoitus parantaa tupakoinnin lopettamista yrittävien mahdollisuutta saada lopettamista helpottavia lääkevalmisteita.

Eläinlääkintähuollon tavoitteena on tuottaa kuntalaisille laadukkaat ja helposti saatavat tuotanto- ja lemmikkieläinten sairauden- ja terveydenhoidon peruseläinlääkäripalvelut kaikkina vuorokauden aikoina sekä edistää eläinten terveyttä ja hyvinvointia.

1.2 Valvontasuunnitelman laatiminen, hyväksyminen ja toteutumisen arviointi

Päijät-Hämeen ympäristöterveyden valvontasuunnitelma on laadittu vuosille 2020–2024. Suunnitelman ajantasaisuudesta huolehditaan päivittämällä sitä tarvittaessa keskusvirastojen päivitysohjeiden mukaan. Ympäristöterveydenhuolto arvioi päivitystarpeen vuosittain voimassaolevan lainsäädännön huomioiden.

Valvontasuunnitelma on hyväksyttävä kunnan monijäsenisessä toimielimessä. Päijät-Soten hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen lautakunta on hyväksynyt ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman ohjelmakaudelle 2020-2024. Toimintansa 1.1.2023 aloittaneen Päijät-Hämeen ympäristöterveyden valvontasuunnitelma on laadittu aiempaa, koko ohjelmakaudelle laadittua valvontasuunnitelmaa noudattaen. Hollolan kunnan ympäristöterveyslautakunta käsittelee Päijät-Hämeen ympäristöterveyden valvontasuunnitelmaan vuodelle 2024 tehdyt muutokset.

Toiminnanharjoittajille ja kuntalaisille on varattu mahdollisuus hallintolain 41 §:n mukaisesti vaikuttaa valvontasuunnitelman sisältöön. Suunnitelmien päivityksen vireilläolosta on tiedotettu Päijät-Hämeen ympäristöterveyden internet-sivuilla sekä julkaistuissa ajankohtaisten asioiden uutiskirjeissä hyvissä ajoin ennen Hollolan kunnan ympäristöterveyslautakunnan käsittelyä. Tiedottamisesta huolimatta kuntalaisilta tai toimijoilta ei saatu kommentteja valvontasuunnitelman päivitykseen. Hyväksytty valvontasuunnitelma on nähtävillä Päijät-Hämeen ympäristöterveyden internet-sivuilla suunnitelman päivityksen hyväksymisen jälkeen joulukuussa. Ympäristöterveyslautakunnan hyväksymä valvontasuunnitelma toimitetaan vuosittain aluehallintoviranomaiselle VYHA järjestelmän kautta.

Toimialakohtaiset vuosiraportit laaditaan alue- ja keskushallinnon viranomaisten vaatimusten mukaan.

Terveydensuojelun vastuualueella on käytössä jokaisen tarkastajan henkilökohtainen valvontasuunnitelma säännöllisen valvonnan osalta. Jokainen valvoja vastaa suunnitelmansa toteutumisesta ja toteumaa seurataan tiimipalaverissa sekä kaksi kertaa vuodessa käytävissä kehityskeskusteluissa. Terveydensuojelun yhteinen valvontasuunnitelma laaditaan henkilökohtaisten, riskinarviointiin pohjautuvien suunnitelmien perusteella. Raportti toimintasuunnitelman toteutumisen arvioinnista toimitetaan ympäristöterveyslautakunnan vahvistettavaksi vuosittain. Arviointiraportissa arvioidaan valvontasuunnitelman toteutumista lakialoittain. Valvontasuunnitelman toteumaraportissa tuodaan selkeästi esille myös todellisen valvontatarpeen mukainen resurssitarve suhteessa tarkasteluvuonna käytettävissä olleisiin resursseihin sekä resurssien käytön jakautuminen suunnitelmallisen ja suunnittelemattoman valvonnan sekä muun valvontaa tukevan työn välillä. Ympäristöterveyslautakunnan käsittelemä arviointiraportti toimitetaan VYHA-järjestelmän kautta aluehallintovirastolle vuosittain maaliskuun loppuun mennessä. Vuoden lopussa tehtävän vuosiraportin lisäksi lautakunnalle toimitetaan vuosittain valvontasuunnitelman tavoitteiden toteutumisen tilanneraportti kesäkuun lopun tilanteesta.

Varsinaisen valvontaraportin lisäksi Päijät-Hämeen ympäristöterveyden toiminnasta laaditaan vuosittain toimintakertomus, jossa esitetään toimintaa ja toimintavuoden merkittäviä tapahtumia.

Valvontasuunnitelmassa esitettyjen tavoitteiden, projektien ja painopisteiden toteutumista seurataan terveydensuojelun vastualueen kuukausipalaverissa toimintavuoden kuluessa kahdesti vuodessa. Tämän lisäksi lakialakohtaiset tiimit käsittelevät toteumaa omissa kokouksissaan. Terveydensuojelun toimintaa ohjataan muun muassa valvontasuunnitelmassa asetettujen tavoitteiden toteumaseurannan sekä tiimeissä tehtävän projektien ja painopisteiden ennakkosuunnittelun avulla.

Taulukko 1. Valvontasuunnitelman toteutumisen arvioinnissa käsiteltävät asiat

Arviointikohde	Tarkastelu ja selvitys
Suunnitellun toiminnan ja tarkastusten kattavuus	<ul style="list-style-type: none"> • kaikkien lakialojen valvonnan kattavuus • valtakunnallisten ja omien painopisteiden valvonnan toteutuminen • tarkastuksilla esiin tulleiden epäkohtien määrä ja laatu sekä kunnan viranomaisen toimenpiteet näiden epäkohtien korjaamiseksi ja asioiden saattamiseksi määräystenmukaiselle tasolle
Tarkastusten ja näytteiden määrä (suhteessa valvontasuunnitelmaan)	<ul style="list-style-type: none"> • toteutuneiden tarkastusten määrä • näytteet ja analyysit • valvontaprojekteihin osallistuminen
Valvonnasta saadut tulot ja niiden kohdentuminen	<ul style="list-style-type: none"> • valvonnasta kertyneet maksutulot lakialoittain • valvonnasta saatujen tulojen kohdentuminen, tieto siitä, onko valvonnasta saadut tulot kohdennettu ympäristöterveydenhuollon valvonnan kehittämiseen
Voimavarat ja yhteistoiminta-alueen toimivuus	<ul style="list-style-type: none"> • voimavarojen riittävyys suhteessa lainsäädännön vaatimukseen ja valvontatarpeeseen ja suunniteltuun toimintaan • paljonko voimavaroja on käytetty ennalta suunniteltuihin valvontatehtäviin ja kuinka paljon muihin tehtäviin • erittely henkilöstövoimavarojen kohdentumisesta eri lakien mukaiseen valvontaan (VYHA) • valvonnan tehokkuuden toteutuminen suhteessa keskusvirastojen ohjeisiin
Toiminnan kehittämistarpeet	<ul style="list-style-type: none"> • toimenpiteet, joilla tilannetta parannetaan seuraavana toimintavuonna mikäli valvonta ei ole toteutunut suunnitellusti
Mahdolliset toiminnan tarkastamiset (auditoinnit)	<ul style="list-style-type: none"> • havaitut hyvät toimintatavat, kehitettävää, korjattavaa

1.3 Lainsäädäntöperusta

Ympäristöterveydenhuollon lainsäädäntö edellyttää kuntia laatimaan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman, jolla varmistetaan, että valvonta on laadukasta, säännöllistä ja terveyshaittoja ehkäisevää. Valvontasuunnitelmavelvoitetta on kevennetty poistamalla lainsäädännössä esitetyt tarkat sisältövaatimukset sekä kumoamalla valvontasuunnitelma-asetus (Vna 665/2006). Tämä valvontatutkimusohjelma laaditaan suunnitelman valmistelun aikana voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti.

Elintarvikelaki (297/2021) 39 §

Eläinlääkintähuoltolaki (765/2009) 10 §, Eläinlääkintähuoltolaki 285/2023 6§

Tupakkalaki (549/2016) 8 §

Terveydensuojelulaki 4a § ja 6 §

Valvontasuunnitelmissa esitetyt ympäristöterveydenhuollon tehtävät hoidetaan pääosin kunnissa tai seudullisissa valvontayksiköissä. Aluehallintovirastot ohjaavat ja valvovat annettujen säännösten ja määräysten noudattamista toimialueillaan. Ministeriöiden alaiset keskushallinnon valvontaviranomaiset suunnittelevat, ohjaavat ja valvovat ympäristöterveydenhuoltoa valtakunnallisesti omilla toimialueillaan seuraavasti:

MMM

Ruokavirasto

- elintarvikelainsäädäntö
- eläinlääkintähuoltolaki
- eläinsuojelulaki
- eläintautilaki

STM

Valvira

- terveydensuojelulainsäädäntö
- tupakkalainsäädäntö
- elintarvikelaki (alkoholijuomat)
- talousvesiasetus STMa 1352/2015

Fimea

- lääkelaki (nikotiinikorvaushoitotuotteiden myynti)

Stuk

- säteilylaki (solariumlaitteiden valvonta)
- talousvesiasetus STMa 1352/2015 isojen vesilaitosten jakaman veden radioaktiivisuus

YM

Ympäristöviranomainen

- ympäristönsuojelulaki (otsoni- ja f-kaasuastus/kylmä/jäähdytyslaitteet)

Toimialojen lainsäädäntö

Suomen lainsäädäntö: www.finlex.fi -> ajantasainen lainsäädäntö

Elintarvikelainsäädäntökansio (Ruokavirasto, Edita) päivityksineen on ympäristöterveyden toimipisteissä käytettävissä.

Elintarvikesäädökset

Ruokavirasto on siirtänyt viranomaisohjauksen ylläpitämäänsä valvontaviranomaisille tarkoitettuun Pikantti-palveluun, johon valvontayksikössä on kaikilla käyttäjätunnukset.

<https://pikantti.ruokavirasto.fi/>

Terveydensuojelu- ja tupakkasäädökset

Ympäristöterveydenhuollon viranomaisille on rakennettu Valvira extranet-verkkopalvelu, johon on käyttäjätunnukset. Palvelu sisältää terveydensuojelulain ja tupakkalain mukaisia ohjeita ja tietoja.

<https://yth.valvira.fi/Login.aspx?ReturnUrl=%2f>

Läkelaki

www.fimea.fi

Läkelain mukaista myyntilupaa koskeva lainsäädäntö ja luettelo: http://www.fimea.fi/valvonta/laaketehtaat_ ja _tukkukaupat

1.4 Ohjelmakauden teema

Valtakunnallisen ympäristöterveydenhuollon valvontaohjelman teema vuosille 2020-2024 on yhdenmukaisen valvonnan ja yhteistyön kehittäminen. Teemaa toteutetaan Päijät-Hämeen ympäristöterveyden valvontasuunnitelmassa seuraavat valtakunnalliset teemat huomioiden:

- Viranomaisyhteistyö

Ympäristöterveydenhuollon ollessa alueellisissa yksiköissä, vuoropuhelu ja yhteydenpito peruskunnan viranomaisten kanssa on erittäin tärkeää. Samoin alueellista yhteistyötä voidaan kehittää myös yhdessä muiden alueellisten ja valtakunnallisten viranomaisten kanssa. Yhteistyöviranomaisia/toimijoita on myös hyvinvointialueen eri toimialoilla (mm. pelastustoimi, sosiaalitoimi), joiden kanssa yhteistoiminnasta ja muun muassa koulutuksista on sovittava nopeasti niiden vakiinnutettua toimintansa.

- Yhteistyö toimijoiden kanssa

Toimijoille varataan vaikuttamismahdollisuuksia heitä koskevissa asioissa esimerkiksi yhteisissä koulutus- ja keskustelutilaisuuksissa. Yhteistyössä kehitetään muun muassa sosiaalisen median käyttöä viestinnässä. Tarkastustoiminnassa jatketaan hyväksi osoittautunutta neuvovaa ja ohjaavaa otetta.

- Varautuminen

Varautumisessa kehitetään häiriötilannekorttien käytettävyyttä ja luodaan tarvittaessa uusia. Varautumisen koordinoimiseksi ympäristöterveydelle on perustettu oma varautumistiimi sekä harjoittelua ja tarvittavia muita toimenpiteitä varten harjoitussuunnitelma usealle vuodelle. Ohjelmakaudelle valmistellaan ja toteutetaan itse laadittu

häiriötilanneharjoitus sekä osallistutaan toimialalle muiden järjestämiin harjoituksiin mahdollisuuksien mukaan. Ylläpidetään epidemiaselvitystyöryhmän aktiivinen toimintakulttuuri sekä Virve-puhelinten säännölliset testit ja yhteysharjoitukset. Häiriötilannesuunnitelmia päivitetään vuoden 2024 aikana ja siihen varataan resursseja. Häiriötilannetoiminta yhteensovitetaan toimimaan tehokkaasti Hollolan kunnan organisaatiossa.

- Arviointi- ja ohjauskäynnit

Aluehallintoviraston tekemä nk. AJO-käynti tehtiin terveydensuojeluun edellisen suunnitelmakauden aikana. Käynneistä on koettu olevan apua yksikön toiminnan edelleen kehittämässä ja niihin suhtaudutaan positiivisesti.

Näiden teemojen sisältö on kuvattu tarkemmin valtakunnallisessa valvontaohjelmassa. Ympäristöterveyden valvontaohjelmassa otetaan huomioon nämä teemat.

Ohjelmakauden muut tavoitteet

Päijät-Hämeen ympäristöterveys asettaa talousarviossa toiminnalleen vuosittain seurattavia toiminnallisia tavoitteita, joiden toteutuminen käsitellään erikseen talousarvion toteutumisen raportoinnissa. Sivovia tavoitteita asetetaan valtuustoon sekä lautakuntaan nähden ja tämän lisäksi on asetettu ilmasto- ja ympäristötavoitteita. Tavoitteet on kuvattu tarkemmin Päijät-Hämeen ympäristöterveyden talousarviossa vuodelle 2024. Alla on esitetty Lautakuntaan nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet ja kappaleessa 1.8 on käsitelty erikseen viestintää koskevaa tavoitetta.

Vuodelle 2024 on asetettu seuraavia lautakuntaan nähden sitovia toiminnallisia tavoitteita:

- Palveluiden helppo saavuttavuus koko toiminta-alueella. Asiskastyytyväisyyden jatkuva seuranta. Asiakastyytyväisyyden taso hyvä tai erinomainen vähintään 90%:ssa vastauksista (lähtötaso ei tiedossa).
- Säännöllisen valvonnan toteuma kaikilla lakialoilla vähintään 90 %:a. Seurataan valvontasuunnitelman toteutumista säännöllisen valvontatyön osalta ja tavoitellaan yli 90 %:n toteumaa.

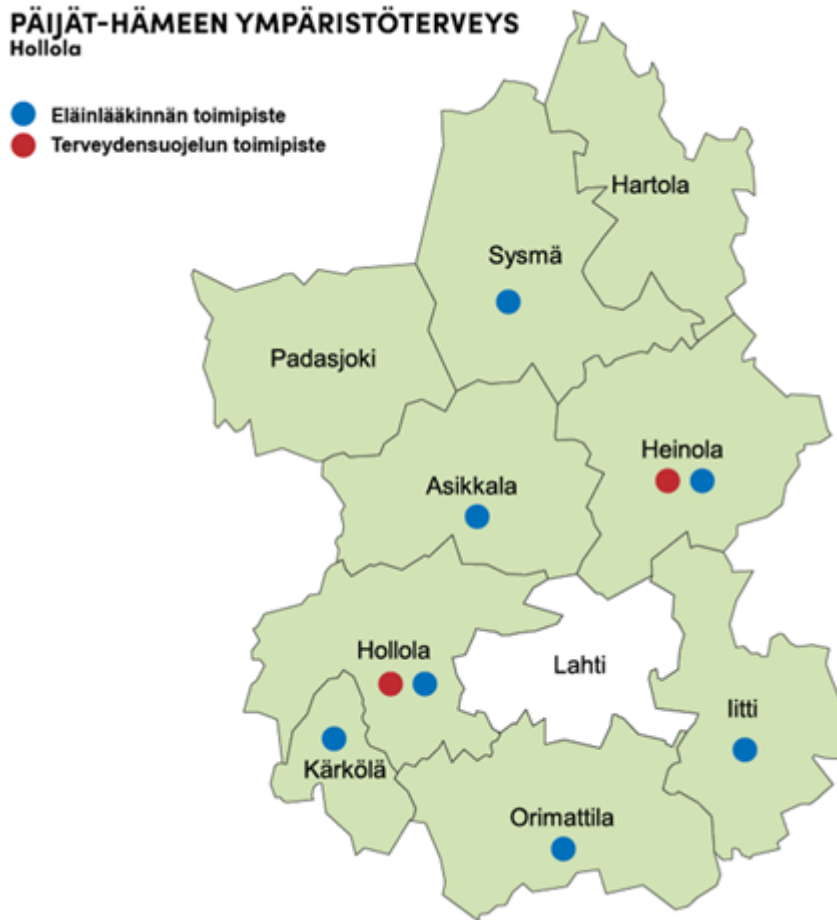
1.5 Valvontayksikkö

1.5.1 Toimialue ja toimintaympäristö

Päijät-Hämeen ympäristöterveys on aloittanut 1.1.2023 uutena alueellisena ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkönä, joka vastaa toimialueellaan terveydensuojelun ja eläinlääkintähuollon viranomaistehtävistä. Yksikön vastuukuntana toimii Hollolan kunta ja yksikön monijäsenenä toimielimenä toimii Hollolan kunnan organisaatiossa ympäristöterveyslautakunta.

Ympäristöterveyslautakunta vastaa laissa kunnan terveydensuojeluviranomaiselle määrätyistä tehtävistä siltä osin kuin kunnat ovat antaneet tehtävien hoitamisen Hollolan kunnan vastuulle. Ympäristöterveyslautakunta myös hyväksyy Päijät Hämeen ympäristöterveyden valvontasuunnitelman sekä valvonnan vuosittaisen toteumaraportin.

Päijät Hämeen ympäristöterveyden yksikön toiminta-alue kattaa yhdeksän kuntaa: Asikkala, Hartola, Heinola, Hollola, Iitti, Kärkölä, Orimattila, Padasjoki ja Sysmä, joissa on yhteensä noin 87 000 asukasta. Päijät Hämeen ympäristöterveyden valvontayksikkö täyttää valtioneuvoston periaatepäätöksen vaatimukset seudullisten valvontayksiköiden koosta. Toiminta-alue sekä terveydensuojelun ja eläinlääkinnän toimipisteet on kuvattu seuraavassa kartassa.

1.5.2 Henkilöstö ja voimavarat

Päijät Hämeen ympäristöterveydessä työskentelee ympäristöterveysjohtaja, eläinlääkintähuollon päällikkö, johtava terveydensuojeluinsinööri, 13 terveydensuojeluinsinööriä, yhdeksän kunnaneläinlääkärinä, päivystävä kunnaneläinlääkäri (ei vakituista viranhaltijaa), kaksi valvontaeläinlääkärinä ja kaksi toimistosihteerinä. Vuoden 2024 aikana eläinlääkintähuollossa aloittaa lisäksi kaksi eläintenhoitajaa. Ympäristöterveyden taseyksikkö jakautuu kolmeen vastuualueeseen, jotka ovat hallinto, terveydensuojelu ja eläinlääkintähuolto.

Terveydensuojelun vastuualueen päällikkönä toimii ympäristöterveysjohtaja. Hän vastaa vastuualueen toiminnallisten tavoitteiden toteutumisesta sekä henkilöstö- ja taloushallinnon tehtävistä. Johtavan terveydensuojeluinsinöörin vastuulla on valvontasuunnitelmien laatiminen, valvonnan toteutumisen seuranta ja raportointi sekä tulosalueen toiminnan ohjaus valvontasuunnitelman mukaisesti. Terveydensuojelun henkilöstö on sijoitettu kahteen toimipisteeseen, jotka sijaitsevat Heinolassa ja Hollolassa. Kumpaankin toimipisteeseen on sijoitettu kaikkien valvottavien lakialojen erikoistuja. Pienemmillä lakialoilla (tupakka ja nikotiini) on vain 1-2 erikoistujaa koko alueella.

Terveydensuojelun vastuualueen kokonaisresurssi on 17 htv, josta 13,54 htv käytetään toimialan lakialojen mukaisiin tehtäviin. Muilta osin resurssia käytetään muun muassa toimialan ja taseyksikön johtamiseen ja valvonnan hallinnollisiin tehtäviin, rekisterien sekä tietokantojen ylläpitoon, suunnitteluun sekä raportointiin, varautumiseen ja laadun kehittämiseen.

Eläinlääkintähuollon vastualueen päällikkönä toimii eläinlääkintähuollon päällikkö. Eläinlääkäreiden toimipisteet on hajautettu maakuntaan siten, että vastaanotot sijaitsevat Asikkalassa, Heinolassa, Hollolassa, Iitissä, Kärkölässä, Orimattilassa ja Sysmässä. Eläinlääkäreiden keskinäisestä työnjaosta on sovittu tietyiltä osilta. Eläinlääkintähuollon kokonaishenkilöresurssi vuonna on 14,9 htv.

Eläinlääkintähuollon kokonaisresurssista on käytettävissä peruseläinlääkintään 10,25 htv, josta tuotantoeläinten terveydenhuoltoon käytetään 2 htv. Eläinten hyvinvoinnin ja terveyden valvontaan käytetään 3 htv. Muilta osin resurssia käytetään sivutuotteiden ja alkutuotannon valvontaan, kouluttamiseen, raportointiin sekä hallintotehtäviin.

Orimattilan länsiosan peruseläinlääkintä ja päivystys hankitaan ostopalveluna Helsingin yliopiston tuotantoeläinsairaalta.

Eläinlääkäripäivitys on järjestetty yhdessä Lahden kaupungin kanssa maakunnallisena toimintana, jota hallinnoi Päijät-Hämeen ympäristöterveys. Toimialue jakaantuu kahteen eri päivystysalueeseen, joilla on keskitetty päivystyspuhelinnumero. Pieneläinpäivystys on eriytetty muusta päivystyksestä viikonloppuisin ja arkipyhinä yöaikaa lukuun ottamatta.

Resurssien käyttö

Terveysuojelun säännöllisen valvonnan tarkastusten ja valvontakohteiden määrää sekä suunnitellun ja ennakoimattoman valvonnan määrää on käsitelty taulukoissa 2 - 3. Terveysuojelun kokonaisresurssin jakautumista lakialoitain arvioidaan taulukossa 2. Valtakunnallisen valvontasuunnitelman periaatteiden mukaan valvontaa kevennetään tarkastusten osalta ja painotetaan enemmän kumppanuuteen sekä neuvontaan ja ohjaukseen. Valvonnan painopistettä on ohjeen mukaan suunnattu toimijoiden monimuotoiseen neuvontaan ja ohjaukseen. Arvioissa pyritään huomioimaan myös tiedossa olevat muutokset lainsäädännössä ja toimintaympäristössä sikäli, kun ne toteutuvat esitetyssä muodossaan. Terveysuojelun sitovana tavoitteena on, että riskinarviointiin perustuva suunnitelmallinen valvonta pystytään toteuttamaan yli 90 %:sti kaikilla lakialoilla.

Elintarvikevalvonnassa säännöllisen valvonnan suunnittelun rakenne ja resurssien laskentatapa pohjautuu valtakunnalliseen kohdekohtaiseen riskinarviointiin. Näiden arviointiohjeiden lisäksi kohteiden riskinarvioinnissa on käytetty hyväksi pitkäaikaisen valvontahistorian aikana kohteesta ja sen toiminnasta saatua tietoa. Muiden lakialojen kohdekohtaisen riskiarvioinnin lähtökohtana käytetään valtakunnallisen valvontasuunnitelman kohdetyypikohtaisia riskinarviointeja. Valvonnassa tarkastusmääriä voidaan tarvittaessa nostaa kohdekohtaiseen riskinarvioinnin ja aikaisempaan kohteen valvontahistoriaan perustuvan kokonaisarvioinnin perusteella. Tarkastusmäärien nostaminen perustellaan aina kohdekohtaisesti ja toimitetaan kohteelle myös kirjallisena esimerkiksi osana tarkastuskertomusta.

Taulukko 2. Ympäristöterveydenhuollon resurssien kohdentuminen vuonna 2024

Ympäristöterveys 2024	EL htv	Tsl htv	Tup/LääkL htv	Yhteensä htv
Säännöllinen valvonta, sis. näytteenotto ja projektit	1,33	2,07	0,16	3,56
Muut valvontaa tukevat tehtävät (mm. ennakoimattomat tarkastukset, asunnontarkastukset, sidosryhmätyö, kouluttautuminen, lausunnot, valvonnan suunnittelu ja ohjaus ym.)	3,73	5,80	0,45	9,98

Taulukko 3. Ympäristöterveydenhuollon terveydensuojelun vastuualueen valvonta vuonna 2024

Ympäristöterveys 2024	Säännöllinen valvonta tarkastukset (kpl/v)	Ennakoimattomat tarkastukset (kpl/v, arvio)	Lakialan säännöllisen valvonnan tarkastukset lakialan tarkastusten kokonaismäärästä % (arvio)
EL	480 *)	40	92
TsL	298	20	94
TsL (asumisterveys)	0	60	83 (mukana as.tark)**)
TupL/LääkL	72	8	90
Yhteensä	850	128	92, 86 (mukana as.tark)
YHTEENSÄ 978 kpl/v			

*) Tarkastusmäärä sisältää koko ympäristöterveydenhuollon tekemän alkutuotannon valvonnan. Alkutuotannon valvonnan jakautumista on esitetty tarkemmin taulukossa 5 ja 6. Eläinlääkintähuollon tekemä alkutuotannon valvonta esitetään tarkemmin eläinlääkinnän valvontasuunnitelmassa.

***) Asunnontarkastukset on huomioitu valvontasuunnitelmassa, vaikka ne ovatkin luonteeltaan ennakoimattomia tarkastuksia. Suuren määrän takia ne vähentävät säännöllisen valvonnan osuutta tarkasteltaessa prosenttilukuja. Jos asunnontarkastuksia ei huomioida, on kaikkien lakialojen yhteinen säännöllisen valvonnan osuus 93 %:a.

Taulukko 4. Ympäristöterveydenhuollon eläinlääkinnän tulosalueen toiminta vuonna 2024, ennuste

	Virka-aika	Päivystysaika	Yhteensä	yhteensä htv
Vastaanottokäynnit*	11022	2900	13922	6
Tilakäynnit	2765	583	3343	4,25
Alkutuotannon valvonta**	35			0,2
Eläintautivalvonta	60	2		0,5
Eläinsuojeluvalvonta	280	5		2,5
Tuonti ja vienti	70			0,2
Muut tehtävät***				1,25

* Päivystysaikaisissa vastaanottokäynneissä on mukana ostopalveluna tuotetun viikonloppujen eriytetyn pieneläinpäivystyksen käynnit, noin 2 100 kpl vuodessa.

** Määrä sisältyy taulukon 3 elintarvikevalvonnan kokonaismäärään.

*** Muut tehtävät sisältävät mm. sivutuotevalvonnan, eläinten merkinnän ja rekisteröinnin valvonnan sekä hallinnon tehtävät.

Muut toimintaan kuuluvat tehtävät

Toimintaa sekä valvontaa tukevien tehtävien kirjaaminen valvontasuunnitelmaan on katsottu tarpeelliseksi, koska nämäkin tehtävät ovat lakisääteisiä ja näihin tehtäviin käytettävän työajan osuus kokonaisresurssista on merkittävä ja kasvaa vuosittain. Huomattava osa näistä tehtävistä on ennaltaehkäisevää terveydensuojelua, joka lisää valvonnan vaikuttavuutta ja on siksi valittu valtakunnallisessa valvontaohjelmassa sekä ympäristöterveyskeskuksessa tärkeäksi strategiseksi painopistealueeksi. Edellä mainittu työ koostuu muun muassa hyväksymis- ja ilmoitusmenettelyistä, asunnontarkastuksista, sisäilmaryhmätoiminnasta, toimijoille ja asiakkaille annettavasta laaja-alaisesta neuvonnasta, ohjauksesta sekä koulututtamisesta, yhteistyöstä kumppanitoimijoiden ja toisten viranomaisten kanssa. Laajempaan ihmismäärään kohdistuvaa ennaltaehkäisevää terveydensuojelua toteutetaan työskentelemällä sidosryhmissä erilaisissa kuulemis-, neuvottelu- ja työryhmätapaamisissa sekä antamalla lausuntoja esimerkiksi ympäristölupa-, maankäyttö- ja rakennuslupa asioissa. Kuluvalla suunnittelukaudella myös kouluttaminen ja tiedottaminen eri kanavien kautta on nostettu kehitettäväksi painopisteeksi kaikilla lakialoilla. Viestinnän kehittämistä, toteuttamista sekä toteuman seuranta varten on laadittu ympäristöterveyden johtoryhmän hyväksymä viestinnän vuosikello. Vuosikellossa on kuvattu tarkemmin asiat, joista vuositasolla aiotaan viestiä, viestinnän tapa, -kohderyhmät ja siihen käytettävät menettelyt. Asiaa on käsitelty myös kohdassa 1.8.

Valtakunnallisen valvontasuunnitelman mukaisesti valvontaa tukeva työ lasketaan kertoimella suunnitelmalliseen valvontaan käytettävästä ajasta. Ympäristöterveydessä käytetään kaikilla lakialoilla kerrointa 2,80. Terveydensuojelun kerrointa on laskettu arvosta 3,00 tasolle 2,80 vuodesta 2023 alkaen, koska koulutusten ja tiedottamisen osuus on laskettu mukaan suunnitelmalliseen valvontaan. Aikaisemmin se on arvioitu kertoimella osana muita tehtäviä. Suuri osa valvontasuunnitelman painopisteistä ja keskeisistä tavoitteista kohdistuvat näihin muihin tehtäviin.

1.5.3 Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen

Terveydensuojelun henkilöstön pätevyys täyttää lainsäädännössä asetetut pätevyysvaatimukset.

Valtioneuvoston periaatepäätökseen elintarvikevalvonnan kehittämisestä sisältyy ajatus henkilöstön erikoistumisesta seudullisissa yksiköissä. Tavoitteena on, että valvontayksiköissä olisi erikoisosaamista kaikilta ympäristöterveydenhuollon eri osa-alueilta. Terveydensuojelun vastuualueella erikoistumista on toteutettu siten, että terveydensuojeluinsinööreille on nimetty erikoisosaamisalueet. Erikoisosaajat huolehtivat oman erikoistumisalueensa ajantasaisen lainsäädännön ja keskusviranomaisten antamien ohjeiden hallitsemisesta sekä muun henkilöstön tiedottamisesta. Myös työnjakoa vaativimpien tarkastuskohteiden osalta on pyritty ohjaamaan erikoisosaamisalueiden perusteella. Kaikki terveydensuojeluinsinöörit voivat toimia koko valvonta-alueella, jolloin erikoisosaaminen voidaan varmistaa esimerkiksi loma-aikoina. Syvempää perehtymistä vaativien kohteiden valvonta on keskitetty tietyille erikoistujille koko valvonta-alueella. Erikoistumisalueista ja keskitetysti hoidettavista tehtävistä on laadittu taulukko.

Terveydensuojelun laatujärjestelmän osaksi on laadittu perehdytysohjelma uusia työntekijöitä ja sijaisia varten. Perehdyttämisellä ja sen seurantakeskustelulla varmistutaan oikeiden toimintatapojen ja prosessien hallinnasta valvontatyössä. Perehdytysohjelmaa on monipuolistettu, laajennettu ja sitä räätälöidään jokaisen perehdytettävän työssäoppimistarpeita vastaavaksi. Perehdytykseen kuuluu yksikön yleisten asioiden perehdytys sekä ammattialan perehdytys. Perehdytettävissä asioissa on kaksi tasoa, joista perustasoa käytetään toiminnan perustietojen perehdytyksessä ja laajaa tasoa erikoistumisalueen hallinnan perehdytyksessä. Perehdytys on myös aikataulutettu niin, että perehdytettävä pääsisi mahdollisimman nopeasti mukaan yksikön ydintoimintaan. Johtava terveydensuojeluinsinööri koordinoi perehdytyksen ja se tapahtuu tällä hetkellä pääasiassa lakialoittain erikoistujien toimesta. Uusien työntekijöiden perehdyttäminen työtehtäviin toteutetaan dokumentoidusti, etukäteen laaditun perehdytysohjelman mukaisesti. Perehdytykseen kuuluu myös kaksi palautekeskustelua noin kahden ja 4-6 kk kuluttua perehdytyksen aloittamisesta. Perehdytysuunnitelmaa ja perehdyttämistä kehitetään perehdyttäjäiltä sekä perehdytettävältä saadun palautteen perusteella.

Eläinlääkintähuollossa henkilöstön pätevyys täyttää lainsäädännössä asetetut pätevyysvaatimukset. Erialaisten valvontatehtävien ja tiettyjen praktiikkatehtävien jakamisesta on sovittu viranhaltijoiden kesken. Eläinlääkintähuollossa on tärkeää pitää yllä myös kaikkien viranhaltijoiden riittävää yleisosaamista.

Valvonnan laadun turvaamiseksi ympäristöterveydenhuollossa huolehditaan henkilöstön riittävästä koulutuksesta. Tulosaluiden budjeteissa on osoitettu oma tilikohta henkilökunnan koulutukseen varatuille määrärahoille. Koulutuksen kohdentamiseksi henkilökohtaiset koulutustarpeet käydään vuosittain läpi esimiehen kanssa kehityskeskustelussa. Viitteellinen koulutussuunnitelma laaditaan vuosittain talousarvion laadinnan yhteydessä. Koulutuksessa painotetaan oman erikoisosaamisalueen ja työtehtävien mukaista koulutusta unohtamatta kuitenkaan työtehtävien riittävän laaja-alaista osaamista. Henkilökunnan osallistumisesta eri koulutustilaisuuksiin päätetään halukkaiden osallistujien oman esityksen pohjalta joko tiimitai kuukuukausipalaverissa tai yksittäisten osallistujien osalta suoraan esimiehen toimesta. Terveydensuojelun henkilöstölle pyritään osoittamaan valvontasuosituksen mukaan koulutusta 5-8 pv/henkilö ja eläinlääkintähuollon henkilöstölle 8-10 pv/henkilö vuodessa. Koulutuksissa käytetään hyväksi soveltuvien osin myös työnantajan järjestämää yleistä koulutusta esimerkiksi johtamisessa, ohjelmien käytössä ja vastaavassa. Koulutukseksi lasketaan myös omaehtoinen ammattitaidon ylläpito (mm. kirjallisuuteen tai tiettyyn asiaan

perehtyminen). Koulutuksiin pyritään mahdollisuuksien mukaan osallistumaan etäyhteyksien kautta, mikäli sellainen on saatavilla. Koulutusmateriaalit tallennetaan yhteiselle palvelimelle, josta ne ovat koko henkilökunnan käytettävissä. Jokaisen koulutuksen pääkohdat esitellään tiimipalaverissa tai kuukausipalaverissa. Osallistuminen koulutuksiin dokumentoidaan koulutuskirjapitoon. Eläinlääkintähuollon tulosalueella kaikkien eläinlääkäreiden tulee osallistua peruseläinlääkinnän koulutuksiin sekä lisäksi oman erikoisosaamisensa koulutuksiin.

1.5.4 Delegoinnit

Lainsäädännön tarkoittamana kunnan monijäsenisenä valvontaviranomaisena Päijät-Hämeen ympäristöterveydessä toimii Hollolan kunnan ympäristöterveyslautakunta. Hollolan kunnan hallintosäännössä on delegoitu toimivaltaa ympäristöterveyden viranhaltijoille lukuun ottamatta monijäsenisen toimielimen päätettäväksi säädettyjä hallinnollisia toimia sekä valvontasuunnitelmien hyväksymistä. Lisäksi ympäristöterveyslautakunta päättää ympäristöterveydenhuollon toimialaan kuuluvien maksujen perusteista. Viranhaltijoiden toimivalta on määritetty tarkemmin Hollolan kunnan hallintosäännössä. Muista ympäristöterveyslautakunnan tehtävistä on sovittu osakaskuntien välisessä yhteistoimintasopimuksessa.

1.5.5 Laatujärjestelmä

Päijät-Hämeen ympäristöterveyden käytössä on laatujärjestelmä, jonka toiminnot ja toimintaperiaatteet kuvataan laatukäsikirjassa, joka on viimeistelty ja otetaan käyttöön vuoden 2024 alussa kun lautakunta on hyväksynyt sen. Laatukäsikirjan ohella laatujärjestelmä koostuu organisaation keskeisistä prosessikuvauksista ja toiminnassa käytettävistä kirjallisista dokumenteista, kuten asiakasohjeista sekä toimintaa ohjaavista ohjeista. Laatujärjestelmä on kokonaisuudessaan tallennettu IMS-järjestelmään, jossa se on henkilökunnan käytettävissä.

Terveydensuojelun vastuualueella toiminnan laadunhallintaa ja kehittämistyötä varten on valittu toiminnan mittarit, joita seurataan. Dokumentointi toteutetaan laaturyhmän muistioon kaksi kertaa vuodessa.

Laatujärjestelmään on sisällytetty mm. arviointi ja kehittämistyö, jota on tehty vuodesta 2017 alkaen. Arvioinnit suoritetaan pääosin vertaisarvioiteina, jotka kohdistuvat käytännön tarkastustehtäviin, kattaen vuorollaan eri lakialojen tarkastukset (EI, Tsl, Tup, LääkeL). Viranhaltijoiden tekemiä tarkastuksia arvioidaan noin kerran kolmessa vuodessa. Arviointien toteutustapa ja kohdentuminen päätetään vuosittain. Arviointi toimii yhtenä toiminnan laadun parantamisen välineenä, tavoitteena on kerätä ja jakaa hyviä käytäntöjä valvontatyön kehittämiseksi ja yhtenäistämiseksi sekä tunnistaa kehittämiskohteita valvontatyössä. Kehitettäviä asioita ja yhtenäisiä käytäntöjä käsitellään pääasiassa tiimipalaverissa. Arvioiteja hyödynnetään myös uusien työntekijöiden perehdyttämisessä.

Laatujärjestelmän käyttöönoton myötä, laadunhallinnan ohjaamisesta ympäristöterveydenhuollossa vastaava laaturyhmä toteuttaa myös muita sisäisiä auditointeja vuosittain laadittavan suunnitelman mukaisesti. Lisäksi muita mahdollisia auditointeja ovat aluehallintoviraston suorittamat AJO-käynnit sekä valvontaverkoston auditoinnit, joihin osallistumiseen suhtaudutaan valvontayksikössä myönteisesti.

1.6 Valvonta

Ympäristöterveyteen liittyvän valvonnan toimeenpanossa tarkastustoiminta on oleellinen osa kohteen tai toiminnan vaatimustenmukaisuuden selvittämistä. Tarkastus voi kohdistua

toimitiloihin, toimintatapoihin kuten omavalvontaan, verkkokauppaan, olosuhteisiin, asiakirjoihin ja tuotteisiin. Tarkastukseen liittyy tavallisesti aistinvaraista tarkastelua ja arviointia sekä mahdollisesti mittauksia ja näytteenottoa.

1.6.1 Tietojärjestelmät

Ympäristöterveydessä on otettu tammikuussa 2019 käyttöön valtakunnallinen toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmä Vati-käyttöliittymä. Sen kautta hallitaan ympäristöterveydenhuollon kohderekisteriä (asiakkaan ja kohteen perustiedot) sekä valvontakirjapidon suoritteet, kuten tarkastus-, näytteenotto- ja neuvontasuoritteet.

Vuoden 2021 alkupuoliskolla ympäristöterveys on ottanut käyttöön valtakunnallisen ilmoitusjärjestelmä Ilpan. Järjestelmä on kytketty valtakunnalliseen Vati-käyttöliittymään. Järjestelmän kautta toimijat voivat ilmoittaa esimerkiksi uuden toiminnan perustamisesta ja aloittamisesta. Vuoden 2023 alkupuolella on otettu uutena osiona käyttöön asiakkaiden haittakokemusten sähköinen ilmoitusjärjestelmä. Järjestelmän käyttöönotto on osa Päijät-Hämeen ympäristöterveyden sähköisen asiointin kehittämistä. Tätä kautta voi keskitetysti ilmoittaa esimerkiksi ruokamyrkytysepäilyistä. Sähköisen asiointin kehittäminen on sidoksissa valtakunnallisen käyttöliittymän kehitystahtiin. Päijät-Hämeen ympäristöterveys on varautunut ottamaan käyttöön sähköisen asiointin kokonaisuuksia sitä mukaa kun niitä saadaan valtakunnallisesti toimintavalmiiksi. Päijät-Hämeen ympäristöterveydellä on myös edustaja Vatin kehittämistyöryhmässä, jonka kautta käyttäjäkentän tarpeita pyritään saamaan lisättyä käyttöjärjestelmään.

Ympäristöterveydessä valvontakohteiden ajantasaisen kohderekisterin ylläpito perustuu kohteiden rekisteröintiin hyväksymis- tai ilmoitusmenettelyn kautta sekä kohteiden kartoitukseen yritysrekistereiden ja tiedotusvälineiden, viranomaisyhteistyön (rakennusvalvonta, poliisi, pelastustoimi, ympäristövalvonta) tai viranhaltijoiden paikallistuntemuksen kautta.

Eläinlääkintähuollossa kunnaneläinlääkäreillä on marraskuusta 2023 alkaen ollut käytössään KliniQ-potilasohjelma. Selainpohjainen ohjelma toimii verkossa ja mahdollistaa yhteisen ajanvarauksen ja potilastietojärjestelmän käyttämisen sekä nettiajanvarauksen. Valvontaeläinlääkärit käyttävät CaseM-järjestelmää eläinsuojelupäätösten ja tarkastuskertomusten laatimiseen ja kirjaamiseen. Vuoden 2024 alusta alkaen kaikki eläinsuojelutapaukset raportoidaan Aluehallintoviraston uuteen sähköiseen järjestelmään.

1.6.2 Valvonnan maksullisuus

Ympäristöterveydenhuollon maksullisuudesta säädetään valvontasuunnitelma-asetuksessa sekä toimialakohtaisissa säädöksissä. Valvontasuunnitelman mukainen suunnitelmallinen valvonta on maksullista. Maksujen periminen edellyttää hyväksyttyä suunnitelmaa ja maksutaksaa. Maksullisuus koskee sekä ilmoitus- ja hyväksymismenettelyjä että suunnitelmallista tarkastustoimintaa mukaan lukien suunnitelmassa esitetyt projektit ja hankkeet, näytteenottoa (pl. elintarvikelaki) ja näytteen tutkimista. Maksullisia voivat olla myös sellaiset tarkastukset, jotka tehdään kohdetyyppiin, jota on valvontasuunnitelmassa muutenkin suunniteltu tarkastettavan, vaikka erillistä mainintaa projektista tai hankkeesta ei valvontasuunnitelmassa olisikaan. Nämä tarkastukset voivat olla esimerkiksi erikseen määriteltyä painopistevalvontaa.

Terveysuojelulaissa ja elintarvikelaissa sekä näiden soveltamisoppaissa on määritelty valvontakohteet, joilta aletaan periä vuotuista 150 €:n suuruisia valvonnan perusmaksua 1.1.2022 alkaen normaalien tarkastusmaksujen lisäksi. Kyseessä on veroluontoinen maksu, jolla valtakunnallisesti turvataan muun muassa valvontayksiköiden resurssit tarvittavan

neuvonnan ja ohjauksen antamiseen asiakkailleen. Valvonnan perusmaksut kerätään vuosittain alkuvuodesta 1.1. rekisterissä olevista valvontakohteista. Lainsäädännössä ja keskusvirastojen antamissa ohjeissa määritellään tarkasti kohteet, joilta vuosimaksu tulee periä.

Tarkastusten perusteella annettujen määräysten valvonta, kun valvonta perustuu säännösten noudattamatta jättämiseen, on maksullista, mutta lakialojen erot on laskutuksen osalta huomioitava. Seurantatarkastus kohdistuu vain asiaan, jossa puutteita on havaittu. Terveyshaittaepäilyyn perustuva ensimmäinen asunnontarkastus asuinrakennuksissa on maksuton. Eläinsuojeluvalvonta on aiemmin ollut maksutonta. Myös eläinsuojeluvalvonnan uusintatarkastukset, mikäli annettuja määräyksiä ei ole noudatettu, muuttuvat maksullisiksi vuonna 2024.

Asiakasmaksutuotot peritään toimijoilta voimassa olevan ympäristöterveyden taksan mukaisina. Tuotot ohjautuvat suoraan vastuuyksikön talousarvion tulopuolelle ao. tilikohtaan ja ovat näin vastuuyksikön käytettävissä. Maksutaksan päivitystarve arvioidaan vuosittain talousarvion laatimisen yhteydessä.

Ympäristöterveyden jäsenkunnat maksavat Hollolan kunnalle kuntaosuutta sen mukaan, kuinka paljon suoritteita kuhunkin kuntaan on kohdistunut.

1.6.3 Hallinnolliset pakkokeinot

Kunnan terveydensuojeluviranomaisella on oikeus käyttää määräyksiä, kieltoja ja muita hallinnollisia pakkokeinoja, mikäli ne ovat välttämättömiä toiminnassa havaittujen terveyshaittaa tai -vaaraa aiheuttavien epäkohtien poistamiseksi. Yksikön toimintajärjestelmään on laadittu prosessiohjeet pakkokeinojen käyttöön. Pakkokeinojen käyttö uhkasakon ja teettämisuhan asettamista ja tuomitsemista sekä elintarvikelain 60, 61 ja 66 §:n mukaisia pakkokeinoja lukuun ottamatta on delegoitu ympäristöterveysjohtajalle Hollolan kunnan hallintosäännön mukaisesti.

1.7 Laboratoriot ja ulkopuoliset asiantuntijat

Näytteiden tutkiminen ja kuljetukset on kilpailutettu ja tammikuusta 2024 alkaen ympäristöterveydellä on Metropolilab Oy:n tutkimuslaboratorion kanssa kaksivuotinen sopimus kahdella yhden vuoden lisäoptiolla. Tutkimuslaboratoriolla on ympäristöterveyden käyttämien palveluiden osalta Ruokaviraston hyväksyntä. Ympäristöterveys on sopinut laboratorion kanssa laboratoriopalvelujen osalta myös virka-ajan ulkopuolella noudatettavat menettelyt. Epidemia-, ruokamyrkytys- tai häiriötilanteessa voidaan erityisistä syistä esimiehen päätöksellä tapauskohtaisesti käyttää myös muuta Ruokaviraston hyväksymää laboratoriopalvelujen tuottajaa.

Viranomaisnäytteenottoa tehdään omana työnä, mutta näytteenottopalvelua voidaan tilata laboratoriolta tarvittaessa. Vuosittainen näytteenotto on suunniteltu kohdetyypeittäin ja kohteittain näytteenottosuunnitelmissa. Ympäristöterveyskeskuksessa on suunnitelmallisesti lopetettu palvelunäytteenotto ja ohjattu toimijat itse järjestämään tämä työ.

Ympäristöterveyskeskuksessa on linjattu, että myös toimijat voivat kilpailuttaa laboratoriot ja ottaa itse viranomaisnäytteitä. Toimijoilla tässä yhteydessä tarkoitetaan pääsääntöisesti uimaallas- ja vesi-/vesihuoltolaitosten toimijoita. Toimijan kilpailuttaessa viranomaisnäytteiden analysointia tulee terveydensuojeluviranomainen ottaa prosessiin mukaan, jotta sopimuksiin voidaan varmistaa muun muassa riittävä varautuminen ja tulosten ennakoilmoittaminen sekä toimittamistapa viranomaiselle. Toimijoiden viranomaisnäytteenotto on kirjattava myös valvontatutkimusohjelmaan/näytteenottosuunnitelmaan ja toimijan tulee esittää terveydensuojelulle näytteenottajan ja hänen mahdollisen varahenkilönsä pätevyys

näytteenottoon. Minimivaatimuksena näytteenottajan pätevyydelle pidetään allasvesi- tai talousvesihygieniapassin suorittamista tai vaihtoehtoisesti ympäristönäytteenottajan sertifiointia. Myös muu vähintään edellä kuvatun tasoinen pätevyys voidaan hyväksyä. Pätevyyden lisäksi viranomaisnäytteenottoa varten näytteenottajalla tulee myös olla kokemusta näytteenotosta. Terveystieteiden viranomaisen arvioi tarvittaessa tapauskohtaisesti näytteenottajan pätevyden ja näytteenotkokokemuksen riittävyyden viranomaisnäytteiden ottamiseen. Keskeinen vaatimus viranomaisnäytteiden ottamiseen on myös näytetulosten sähköinen siirto ympäristöterveyden valtakunnalliseen Vati-tietojärjestelmään suoraan käytettävästä laboratorion.

Toimijan näytteenoton käynnistyessä tehdään viranomaisen kanssa yhteinen näytteenottokierros kohteittain. Tässä sovitaan näytteenottopisteet tai -alueet, kiinnitetään huomiota yleisiin näytteenottovaatimuksiin ja käytäntöihin, kuten esimerkiksi hanojen liekitys, näytteiden kuljettaminen jne. Näytteenottoon liittyen käydään toimijan edustajan kanssa läpi myös tarvittavat näytteenottotiedot ja lähetteet huomioiden käytössä oleva sähköinen tulostensiirto viranomaiselle. Vaikka toimija tekeekin varsinaisen näytteenottotyön, se tulee aina suorittaa viranomaisnäytteiden vaatimustason ja käytäntöjen mukaan, koska viranomaisen vastaa näytteenoton luotettavuudesta.

Valvontaan liittyvässä erikoisanalytiikassa, mm. sisäilma- tai eläinlääkintähuollon analyysit, voidaan laboratoriopalvelujen tuottaja valita analyysitarpeen mukaan, mikäli sopimuslaboratorio ei tarjoa vastaavaa analytiikkaa. Tällöin kuitenkin aina varmistetaan laboratorioanalytiikan riittävästä laadusta ja laboratorion hyväksynnästä viranomaisvalvonnan tutkimusten osalta.

Selvitys- ja mittaustöiden osalta varmistetaan, että toimijalla on akkreditointi viranomaisvalvontaa varten tehtäviin tutkimuksiin ja mittauksiin. Ulkopuoliset toimijat vastaavat käyttämiensä laboratorioiden tutkimustuloksista ja siitä, että laboratorio on Ruokaviraston hyväksyntä tehdä kyseisiä analysejä.

1.8 Viestintä

Päijät-Hämeen ympäristöterveydessä noudatetaan avointa tiedotustapaa. Valtakunnallisen valvontasuunnitelman toimikaudella ympäristöterveyden strateginen painopiste on aktiivisen ja ohjaavan viestinnän lisääminen uusia viestintäkanavia käyttäen. Ympäristöterveyden kaikessa viestinnässä huomioidaan Hollolan kuntastrategian ja viestinnän painopisteet ja sovelletaan niitä seudulliseen toimintaympäristöön. Ympäristöterveyden talousarvioon 2024 on kirjattu ympäristöterveyden toiminnallisiin tavoitteisiin seudullisen ympäristöterveydenhuollon viestinnän ja tiedotuksen tapojen suunnittelu. Viestintäsuunnitelma laaditaan ja siinä huomioidaan edellä mainitut toimintaa ohjaavat asiakirjat.

Ulkoisessa viestinnässä omaa toimialaa koskevista asioista tiedotetaan oman yksikön viestintäsuunnitelman/viestinnän vuosikellon mukaisesti. Koska merkittävä osa yksikön viestinnästä ja tiedottamisesta on ennakoon suunniteltua, huomioidaan se lakialoilla suunnitelmallisessa työajassa. Tarvittaessa nopeaa viestintää voidaan tehdä verkkosivujen lisäksi somekanavissa. Laajojen häiriötilanteiden varalta ympäristöterveydellä on myös sopimus pelastuslaitoksen kanssa yleisen vaaratiedotteen julkaisemisesta, mikäli siihen tulee tarve. Yleistä viestintää sekä asiakkaiden ohjausta tehdään Päijät-Hämeen ympäristöterveyden verkkosivuilla. Lisäksi tiedottamista tehdään tarvittavassa laajuudessa sosiaalisen median kanavissa. Vuonna 2024 on tavoitteena perustaa kokeiluna oma viestintäkanava sosiaaliseen mediaan ja tuottaa sinne säännöllisesti ajankohtaista viestintää. Someviestinnän jatko ja kehitystarpeet arvioidaan erikseen kokeilujaksolla saatujen kokemusten perusteella.

Terveydensuojelussa tiedottaminen on aktiivista. Tavoitteena on julkaista lakialakohtaisia uutiskirjeitä toimijoille ja kuntalaisille 2-4 kpl/vuodessa. Tämän lisäksi järjestetään koulutustilaisuuksia ajankohtaisista asioista eri sidosryhmille ja osallistutaan eri tasoilla muun muassa hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen tehtäviin oppilaitoksissa ja erilaisissa sidosryhmien vetämissä hankkeissa. Lisäksi pyydettyä annetaan omaa toimintaa koskevia haastatteluja ja asiantuntijalausuntoja tiedotusvälineille. Vuonna 2022 terveydensuojelu julkaisi tai järjesti viestintäsuunnitelmansa mukaan yhteensä 27 tiedotetta /koulutusta/tapahtumaa useille eri kohderyhmille. Terveydensuojelu toimii aktiivisesti myös muiden viranomaisten ja yhteistyötahojen kanssa. Yhteistyön kehittämiseksi pidetään säännöllisesti erityyppisiä tapaamisia esimerkiksi ympäristönsuojelun, rakennusvalvonnan ja tilapalveluiden kanssa.

Sisäisessä viestinnässä painopiste on henkilökunnan tiedottaminen ajankohtaisista asioista ja ympäristöterveyden asioiden esille tuominen Hollolan kunnan organisaatiossa. Ympäristöterveydestä esihenkilöt osallistuvat heille suunnattuihin palvelualueen kokouksiin ja johtoryhmään. Koko palvelualueen henkilöstölle on tapaaminen kahdesti vuodessa. Eläinlääkintähuollossa ja terveydensuojelussa pidetään omat kuukausipalaverit ja terveydensuojelun vastuualueella on päälakialoilla omat tiimit ja niillä tapaamiset vähintään joka kuukausi. Vapaamuotoisia virtuaalisia aamukahvitapaamisia järjestetään Heinolan toimipisteeseen muutaman kerran kuukaudessa. Sisäistä pikatiedottamista varten on perustettu omat whatsapp-ryhmät. Sisäistä viestintää ja tietojen jakamista hoidetaan aktiivisesti myös sähköposti- ja videoneuvotteluyhteyksillä.

1.9 Häiriötilanteisiin varautuminen ja epidemioiden selvitystyö

Päijät-Hämeen ympäristöterveyden häiriötilannesuunnitelma liittyy ympäristöterveyden toimialueen kuntien, toimijoiden ja yhteistyötahojen valmiussuunnittelun kokonaisuuteen. Ympäristöterveyden valmiussuunnitelman yleinen osa päivitetään organisaatiomuutoksen johdosta vuonna 2023-2024. Elintarvike- ja vesivälitteisten epidemioiden häiriötilannesuunnitelma on laadittu vuonna 2014. Häiriötilannesuunnitelma talousveden laadun turvaamiseksi on valmistunut 2017. Myös nämä ovat vuoden 2024 aikana päivityslistalla. Häiriötilannetoiminnan prosessikuvaus ja toimintakortteja on laadittu.

Epidemioiden selvitystyötä varten on organisoitu selvitystyöryhmä. Päijät-Hämeen alueella toimii yksi kaikkia kuntia palveleva Päijät-Hämeen epidemiaselvitystyöryhmä. Ryhmä kokoontuu säännöllisesti ja siinä kehitetään aktiivisesti selvitystyön prosesseja ja käytäntöjä.

Päijät-Hämeen ympäristöterveyteen on perustettu varautumisen tiimi, joka seuraa, kehittää ja suunnittelee muun muassa häiriötilanteisiin varautumista ja koordinoi siihen liittyvää harjoittelua. Varautumiseen liittyvästä harjoittelusta on laadittu oma harjoitussuunnitelma, joka kattaa useamman vuoden ja toiminnan eri osa-alueita laajasti. Harjoitussuunnitelman toteumaosiossa on otettu kantaa suunniteltujen tapahtumien toteutumiseen. Varautumisen tiimi käsittelee suunnitelman ja toteuman kokouksissaan.

Viestintään liittyvänä kaikkia valvonnan lakialoja sekä häiriötilanteiden hallintaa koskevana hankkeena on vuonna 2021 käynnistetty yhdessä Lahden kaupungin ympäristöterveydenhuollon kanssa Virve-puhelimien käytön kehittämishanke. Hankkeessa on luotu yhteiset puheryhmät. Virvepuhelimien käytön harjoitteluun varataan työaika 5 htp vuosittain.

Päijät-Hämeen ympäristöterveyden toiminta ja resurssit on mitoitettu normaalitilanteiden lainsäädännön valvonnan ja muiden tehtävien edellyttämällä tavalla. Lyhyiden häiriötilanteiden hoitaminen pystytään toteuttamaan muun toiminnan ohella

---

tehtäviä jakamalla ja priorisoimalla. Poikkeusoloissa tai muissa vakavissa ja pidempikestoisissa häiriötilanteissa yksikön käytettävissä olevat resurssit priorisoidaan tapauskohtaisen harkinnan perusteella tilanteen vaatimien tehtävien hoitoon.

2 ELINTARVIKEVALVONTASUUNNITELMA

Suunnitelmaan sisällytetään rekisteröityjen elintarvikkeiden alkutuotantopaikkojen sekä hyväksytyjen ja rekisteröityjen elintarvikehuoneistojen toiminnan säännöllinen valvonta. Myös hyväksymis- ja ilmoitusvelvoitteen ulkopuolelle jäävää alkutuotantoa ja muuta elintarviketoimintaa valvotaan tarvittaessa. Suunnitelmassa esitetään lisäksi muun valvontaa tukevan ja ennakoimattoman työn resurssien käyttösuunnitelma. Päijät-Hämeen ympäristöterveys tekee ja raportoi elintarvikevalvonnan tarkastukset annetun valtakunnallisen oivaohjeistuksen mukaan ja raportoi tehdyt tarkastukset VATI-järjestelmän kautta. Valvontatyötä ohjataan voimassa olevan lainsäädännön sekä Oiva-ohjeistuksen mukaisesti.

Päijät-Hämeen ympäristöterveyden elintarvikevalvonnan kohteiden kokonaismäärät ja tarkastusmäärät kohdetyypeittäin on esitetty oheisessa taulukossa. Määrät perustuvat henkilökohtaisten valvontasuunnitelmien koonteihin. Henkilökohtaisissa valvontasuunnitelmissa kaikki säännöllisen valvonnan kohteet on riskiarvioitu kohdekohtaisesti. Ympäristöterveydessä noudatetaan valtakunnallista riskiarviointiohjeistusta. Riskiarviointiin ja kohteen valvontahistorian perusteella yksittäisissä kohteissa voidaan tarkastustiheyttä nostaa ja tämä perustellaan sekä aikataulutetaan kirjallisesti toimijalle. Ympäristöterveydenhuollossa käytetään kohteiden ja tehtävien kirjausten tallentamisessa valtakunnallista Vati-ohjelmaa. Valvonnassa varataan riittävät resurssit tarvittavien tarkastusten, näytteenottojen ja muiden toimenpiteiden tekemiseen.

2.1 Rekisteröidyt ja hyväksytyt elintarvikehuoneistot

Elintarvikelain mukaiset rekisteröinti-ilmoitukset ympäristöterveydessä käsittelee kohdetta valvova viranhaltija. Elintarvikealan toimijan ja kontaktimateriaalitoimijan on tehtävä kirjallinen ilmoitus elintarvikehuoneistosta valvontaviranomaiselle. Toiminnan saa aloittaa, jos elintarvikehuoneisto täyttää lainsäädännön sille asettamat vaatimukset. Ilmoitettuun ja rekisteröityyn elintarvikehuoneistoon voidaan tehdä aloitustarkastus perustellusta syystä tai toimijan pyynnöstä heti, kun toimintaa koskeva ilmoitus on vastaanotettu. Aloitustarkastus kuuluu kohteen säännölliseen valvontaan. Ilmoitusvelvollisuus koskee myös sellaisia toimijoita, joilla ei ole varsinaista huoneistoa elintarvikkeiden käsittelyä varten, mutta jotka toimivat elintarvikeketjun osana (ns. virtuaalihuoneistot). Tällaisia voivat olla esimerkiksi maahantuontiyrietykset, ensisaapumistoimijat ja verkkokaupat. Ilmoituksen käsittelystä annetaan toimijalle todistus. Toiminnan keskeyttämisestä, toiminnan lopettamisesta tai toimijan vaihtumisesta tulee ilmoittaa viivytyksettä valvontaviranomaiselle. Toimijoiden tekemiä ilmoituksia varten on käytössä valtakunnallinen sähköinen kanava Ilppa. Myös perinteiset ilmoituslomakkeet ovat saatavilla sekä verkkosivuilla että toimipisteissä.

Alkutuotantopaikasta ja siellä harjoitettavasta toiminnasta on tehtävä ilmoitus ennen toiminnan aloittamista. Toimijan on ilmoitettava myös annettujen tietojen oleellisista muutoksista, toiminnan keskeyttämisestä sekä toiminnan lopettamisesta. Valvontaviranomaisen on ilmoitettava alkutuotannon toimijalle, että on vastaanottanut ilmoituksen tai saaneensa tiedon toiselta viranomaiselta. Elintarvikelain 8 §:ssä on lueteltu alkutuotannon toimintoja, joista ei tarvitse tehdä ilmoitusta valvontaviranomaiselle. Itujen tuotanto katsotaan elintarvikevalvontaviranomaisen hyväksyntää edellyttäväksi alkutuotannoksi (EL 9 §). Muutos ei koske pienimuotoista toimintaa, jota harjoitetaan osana muuta elintarvikehuoneistotoimintaa.

Elintarvikealan toimijan, joka käsittelee eläimistä saatavia elintarvikkeita ennen vähittäismyyntiä, on haettava elintarvikehuoneiston hyväksymistä laitokseksi ennen

toiminnan aloittamista tai toiminnan olennaista muuttamista. Laitoksen vaatimustenmukaisuuden selvittäminen edellyttää tarkastuskäyntiä. Laitoksen hyväksymisestä tai ehdollisesta hyväksymisestä tehdään päätös. Eläinperäisiä elintarvikkeita ennen vähittäismyyntiä käsittelevien huoneistojen hyväksyminen on ympäristöterveydessä delegoitu ympäristöterveysjohtajalle.

Kaikilla elintarvikehuoneistoilla on oltava omavalvontasuunnitelma tai vastaava järjestelmä ja alkutuotantopaikoilla omavalvonnan kuvaus. Omavalvontasuunnitelman ei tarvitse enää olla kaikilta osin kirjallinen, mutta toimija vastaa edelleen omavalvonnan toimivuudesta.

Taulukko 5. Elintarvikevalvonnan kohde- ja tarkastusmäärät toimintatyypeittäin vuonna 2024

Elintarvike toimintaluokka	Kohdemäärä 2024	Tarkastukset 2024
Alkutuotanto (terveydensuojelun valvottavat kohteet. Kts. taulukko 5)	108	16
Elint. valmistus. Ei maito/liha /muna/vilja-kasvis	21	5
Kontaktimateriaalit	16	8
Elintarvikkeiden kuljetukset	22	6
Elintarvikkeiden myynti	190	105
Elintarvikkeiden tarjoilu	452	245
Elintarvikkeiden varastointi ja pakastaminen	6	3
Kala-ala	5	13
Liha-ala	1	6
Maitoala	2	6
Muna-ala	0	0
Tuonti ja vienti	5	2
Vilja- ja kasvisala	56	30
Kansalliset toiminnalliset helpotukset	2	0
YHTEENSÄ	886	445

2.2 Kontaktimateriaalitoimijat

Elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuvalla elintarvikekontaktimateriaalilla tarkoitetaan materiaaleja ja tarvikkeita, jotka on tarkoitettu suoraan tai välillisesti joutumaan kosketukseen elintarvikkeen kanssa. Tällaisia ovat esimerkiksi erilaiset elintarvikepakkaukset, kertakäyttöastiat, kertakäyttökäsineet, erilaiset letkut ja tiivisteet sekä elintarvikesäiliöt ja teollisuuden valmistuslaitteet.

Kontaktimateriaaleja markkinoille saattavilla on velvollisuus ilmoittaa toimipaikastaan ja siellä harjoitettavasta toiminnasta sijaintikunnan viranomaisille. Ilmoituksen saatuaan viranomainen

kirjaa toimijan tiedot valvontatietokantaan ja antaa vastineen toimijalle toiminnan rekisteröinnistä. Toimintaa valvotaan riskiperusteisesti Ruokaviraston antamien ohjeiden mukaisesti. Jokaiselle kohteelle on tehty valvontaa ohjaava riskinarviointi.

2.3 Alkutuotanto

Päijät-Hämeen ympäristöterveydessä terveydensuojelun toteuttama elintarvikevalvonnan alkutuotannon valvonta keskittyy sellaisenaan syötävien kasvien tuotannon valvontaan sekä kasvihuonetuotannon valvontaan. Muuta alkutuotannon valvontaa tehdään tarvittaessa. Kunnaneläinlääkärit vastaavat eläinperäisen alkutuotannon elintarvikevalvonnasta lukuun ottamatta hyönteisten ja hunajan tuotantoa sekä luonnonvaraisen kalan kalastusta.

Alkutuotannon toimijat ovat veloitettuja tekemään rekisteröinti ilmoituksen toiminnan aloittamisesta ja muutoksista. Ilmoitus tehdään toiminnan sijaintikunnan valvontaviranomaiselle. Rekisteröinti ilmoituksen tiedot viedään valvontatietojärjestelmään ja toimijalle annetaan vastine ilmoituksen käsittelystä. Alkutuotannon valvontaa tehdään riskiperusteisesti Ruokaviraston ohjeen mukaan. Alkutuotannon kohteita ja valvontaa kuvaava taulukko on esitetty ohessa.

Taulukko 6. Alkutuotannon kohdemääriin perustuvat laskennalliset valvontakohde- ja tarkastusmäärät vuosittain

	Valvonnassa olevien kohteiden määrä	Alkutuotanto sv. tark. tiheys	Alkutuotanto sv. tark. /vuosi
Maidontuotanto (laskennallinen, kts. 5.4.1)	140	0,2	30
Lihantuotanto	241	tarvittaessa	
Vesiviljely	3	0,2	0,6
Munientuotanto, myynti	22	0,2	4,4
Siitosmunantuotanto	0	0	
Kalastus <12 m	19	tarvittaessa	
Hyönteiset	1	tarvittaessa	
Hunaja	71	tarvittaessa	
Puutarhaviljely, avomaa	31	0,3	10
Puutarhaviljely, kasvihuone	5	0,2	1
Peltoviljely	1104	tarvittaessa	
yht.	1757		44
Tarkastukset, eläinlääkärit			35
Tarkastukset, terveydensuojelu			11

2.4 Eläinperäisten elintarvikkeiden sisämarkkinakauppa

Eläinperäisten elintarvikkeiden tuontia Suomeen muista Euroopan Unionin jäsenmaista sekä eräistä muista maista kutsutaan eläinperäisten tuotteiden sisämarkkinatuonniksi. Tällaiset elintarvikkeet ovat Suomessa ensisaapumisvalvonnan piirissä. Ensisaapumisvalvonnan tarkoitus on turvata mainittujen elintarvikkeiden elintarvikehygieeninen laatu ja estää eläintautien leviäminen niiden välityksellä.

Ensisaapumisvalvonta siirtyi 1.1.2020 alkaen osaksi säännöllistä elintarvikevalvontaa. Valvontaa tehdään näissä kohteissa muun elintarvikevalvonnan yhteydessä. Ruokavirasto ohjeistaa valvontaa OIVA-valvontaohjeiston kautta. Ensisaapumistoiminta sitä koskevissa valvontakohteissa on huomioitu kohteiden riskiperusteiden kokonaisarvioinnissa.

2.5 Muut valvontakohteet

Ympäristöterveydessä kiinnitetään suunnitelmakaudella huomiota myös muissa kunnissa kotipaikkaa pitävien liikkuvien elintarvikehuoneistojen valvontaan toimialueen erilaisissa tapahtumissa. Valvontaa kohdistetaan riskiperusteisesti erityisesti niihin kohteisiin, joihin ei ole tehty säännöllisen valvonnan Oiva-tarkastuksia tai joiden toiminnassa havaitaan puutteita. Vuosittain tehtävät tarkastukset suunnitellaan erikseen elintarviketiimin kokouksissa. Tarkastuksesta pyritään sopimaan etukäteen kohdetta valvovan valvontayksikön kanssa. Valvonta on toimijoille maksullista suunnitelmallista valvontaa. Valvontaresurssia suunnitellaan käytettäväksi 10-15 tarkastukseen vuosittain, joka vastaa 3-4 henkilötyöpäivää.

2.6 Tarkastusten määrittely ja sisältö

SUUNNITELMALLISET	Tarkastuksen yleinen sisältö Tarkastusten sisältö ja toteuttaminen: Ruokaviraston mallilomakkeet ja tuote- ja olosuhdevalvonnan ohjeet, www.ruokavirasto.fi , extranet ja lainsäädäntö www.finlex . Säännöllisen valvonnan tarkastukset raportoidaan valtakunnallisen Oiva-järjestelmän kautta. Oiva-järjestelmän tarkastussisältö on haettavissa oheisista linkeistä https://www.oivahymy.fi/kuluttajille/yleista-oivasta/ VATI-kirjauksissa pääsääntöisesti kaikki suunnitelmallinen valvonta on omavalvontaa, myös asiakirjatarkastukset. Katso tarkempi määrittely ympäristöterveyskeskuksen elintarvikevalvonnan tarkastusten tilastointiohjeesta.
	Uudelle toimijalle tai toiminnan olennaiselle muutokselle säännöllisen valvonnan tarkastus voidaan pääsääntöisesti tehdä vasta toimijan tekemän kirjallisen ilmoituksen käsittelyn jälkeen. Ilmoitettavat elintarvikehuoneistot tarkastetaan toiminnan alettua (1, 3 tai 6 kk), ajankohdassa huomioidaan toiminnan luonne ja laajuus. Ilmoituksen

Valvontasuunnitelman mukainen tarkastus, valsu	<p>käsittely ja tarkastusajankohta merkitään asiaa koskevaan seurantalomakkeeseen verkkolevyllä. Tarkastus voidaan tehdä myös ennen toiminnan aloittamista, jos on ilmoituksen perusteella syytä epäillä elintarviketurvallisuuden vaarantuvan. Valvontakohteeseen kuuluu säännöllisen valvonnan piiriin sen jälkeen, kun toimintaa koskeva ilmoitus on vastaanotettu. Toimija esittää omavalvontasuunnitelman viimeistään ensimmäisen tarkastuksen yhteydessä. Tarkastus, riskinarviointi ja raportointi toteutetaan Oiva-arviointiohjeiden sekä yleisohjeiden mukaisesti. Omavalvontasuunnitelman ja siihen liittyvien muiden asiakirjojen tarkastus voidaan tehdä myös asiakirjatarkastuksena ja siitä muodostuu Oiva-raportti. Valvontakohteisiin voidaan tehdä osa tarkastuksista nk. etätarkastuksina esimerkiksi etä- tai videoyhteyksien avulla. Ensisijaisesti näitä voidaan tehdä kohteisiin, joihin tehdään useampia tarkastuksia vuodessa tai kohteen muu toiminta rajoittaa tarkastuksen tekemistä. Esimerkkinä tehostetun palveluasumisen yksiköt COVID-19 pandemian aikana.</p> <p>Tarkastus tehdään pääsääntöisesti ilman ennakoilmoitusta, myös ennalta ilmoittaminen tulee tilanteesta riippuen kyseeseen. Tarkastus voi kohdistua koko toimintaan tai johonkin osa-alueeseen. Pelkkä näytteenotto (selvitys tai mittaus) ei ole tarkastus.</p>
Tarkastus, hyväksymistarkastus (sisällytetään päätöksen hintaan). Huom! Vain eläimistä satavien elintarvikkeiden käsittelyä ennen vähittäismyyntiä harjoittavat huoneistot (ent. laitokset).	Koskee laitoksia ja eläimistä saatavien elintarvikkeiden käsittelyä. Voi olla yhteistarkastus ja ilmoitetaan ennalta. Hyväksyttävät elintarvikehuoneistot tarkastetaan ennen toiminnan aloittamista pääasiallisesti toimintaedellytyksien osalta.
Projektitarkastus	<p>Projektin puitteissa tapahtuva valvontasuunnitelman mukainen valvonta on säännöllistä valvontaa. Projektitarkastukset kirjataan VATI-ohjelmaan projektitarkastuksina ja niistä muodostuu Oiva-raportti.</p> <p>Tarkastus voi olla eri ympäristöterveydenhuollon lakien mukainen yhdistetty tarkastus tai eri viranomaisten edustajien suorittama yhteistarkastus. F-kaasuasetusten valvonta toteutetaan pääsääntöisesti muiden lakialojen yhteistarkastuksena. Tarkastus on maksullinen.</p>
	Esimerkiksi viranomaisnäyte, joka otetaan omavalvonnan toimivuuden arviointinäytteisiin tai suunniteltuihin projekteihin. Tarkastuksen yhteydessä tapahtuvan näytteenottotyön osuus sisällytetään

Näytteenotto	tarkastuksen hintaan. Projektien, jossa näytteenotto kohdistetaan ilman riskinarviointia ja ei ole valvontasuunnitelmassa suunniteltu (esimerkiksi kartoitustutkimukset), ovat maksuttomia. Kohteilla, joista on peritty vuosittainen valvonnan perusmaksu ei näytteenotosta laskuteta. Näissä tapauksissa näytteiden analyysikustannukset kuitenkin pääsääntöisesti laskutetaan. Pelkkä näytteenotto (selvitys tai mittaus) ei ole tarkastus.
ENNAKOIMATON VALVONTA, ei valsu	
Tarkastus, kuluttajavalitus tai toimijan ilmoitus, ei valsu	<ul style="list-style-type: none"> • asiakasvalitus • terveysvaaraepäily tai terveysvaaratilanne, myös kotiin perustettu elintarvikehuoneisto • takaisinvento • ruokamyrkytys, epidemia tai niiden epäily
Tarkastus, muu ennakoimaton	Kohdistuu muun muassa: <ul style="list-style-type: none"> • häiriötilanteisiin liittyvä tarkastus • tuonnin ja viennin valvonta • Ruokaviraston valvontapyyntö • muu tarkastus, jota ei ole voinut suunnitella ennalta.
Tarkastus, seuranta- tai jälkitarkastus	Tarkastus, joka tehdään toimijalle EL säännöllisen valvonnan tarkastuksen yhteydessä annetun kirjallisen kehotuksen (ei määräyksen) valvomiseksi tilanteessa, jolloin jälkivalvonta on suoritettava ennen seuraavaa säännöllisen valvonnan tarkastusta, myös ruokamyrkytyksen tai epidemiaselvitystyön osalta todettujen epäkohtien lisävalvonta. Tarkastus, joka tehdään EL säännösten noudattamatta jättämisen johdosta annettujen pakkokeinojen toteutumisen valvomiseksi. Uusintatarkastuksen jälkeisistä tarvittavista toimenpiteistä päättää ympäristöterveysjohtaja. Nämä tarkastukset ovat suunnitelmallisia tarkastuksia.
Näytteenotto	Kohdistuu elintarvikemääräysten noudattamatta jättämisen valvontaan (pakkokeinot) ja siihen liittyvään näytteenottoon. Myös valvonta-asetuksen 27 tai 28 artiklan lisävalvonnan näyte (tavanomainen suunniteltu valvontatoiminta ylittyy, ongelman selvitys tai korjaavien toimien toteutumisen valvomiseksi) sekä tuonnin ja viennin valvonta. Uusintänäytteenotto, kun tulos on huono. Uusintänäytteenottoa harkitaan, kun tulos on heikentynyt ja kyseessä on patogeenimikrobit.
Näytteenotto	<ul style="list-style-type: none"> • asiakasvalitus • terveysvaaratilanne • ruokamyrkytys, epidemia tai niiden epäily

2.7 Valvontakohteiden riskinarviointi ja tarkastustiheys

Päijät-Hämeen ympäristöterveyden toteuttama elintarvikelain mukainen valvonta on suunnitelmallista, tehokasta, yhdenvertaista ja avointa sekä kohdekohtaiseen riskiarviointiin perustuvaa. Elintarvikevalvonnan rekisteröityjen sekä hyväksytyjen elintarvikehuoneistojen kohdekohtainen riskiluokitus, valvontatiheys ja valvontaan käytettävä aika perustuvat Ruokaviraston julkaisemaan ohjeeseen elintarvikehuoneistojen ja kontaktimateriaalitoiminnan riskiluokitus ja elintarvikelainsäädännön mukaisen valvontatarpeen määrittäminen. Ajantasainen ohje on luettavissa Ruokaviraston verkkosivuilla.

Valvontakohteet on kaikkiaan hyvin kattavasti riskinarvioitu ja kohdekohtaisessa riskinarvioinnissa on huomioitu myös muun muassa kohteesta tiedossa oleva toiminta- ja valvontahistoria. Tehtyjä riskitekijöiden arviointeja tarkastetaan ja tarvittaessa päivitetään kaikilla kohteilla säännöllisen valvonnan yhteydessä. Riskitekijöiden arviointi tarkastetaan uudelleen myös, jos kohteen toiminnassa tapahtuu oleellisia muutoksia.

Päijät-Hämeen ympäristöterveyden toimialueen kohteissa huomioidaan riskiluokitusohjeiston mukaisesti kohteen kokonaisriski. Kokonaisriskiä arvioidessa huomioidaan muun muassa, miten toimija on aiemmin noudattanut lainsäädäntöä ja muuta toimintaansa koskevaa lainsäädäntöä ja miten luotettavaa toimijan omavalvonta on ollut. Valtakunnallisen riskiarviointiohjeen tarkastustiheydet perustuvat lähtökohtaan, että kohteessa toiminta on pääsääntöisesti kunnossa. Edellä kuvatun perusteella valvontatiheyttä voidaan nostaa tai laskea. Valvonnassa voidaan myös huomioida kohteen toiminnan kausiluonteisuus. Jos kohde on toiminnassa yli kuusi kuukautta kerrallaan, katsotaan toiminnan olevan jatkuvaa.

Elintarvikevalvonnan säännöllisen valvonnan ajankäytössä on tehdyn riskinarvioinnin lisäksi otettu huomioon normaalia enemmän työaikaa vaativat kohteet. Riskinarvioinnissa ajankäytön lähtökohtana on toimijan tarvitsema hyvin pienimuotoinen neuvonnan ja ohjauksen tarve ja myös toiminnan virheettömyys. Koska valtakunnallisissa ja ympäristöterveyskeskuksen omissa painopisteissä kiinnitetään suunnitelmakaudella erityistä huomiota toimijoiden tarvitsemaan neuvontaan ja ohjaukseen on ajankäytössä huomioitu 60 % kohteista tarvitsevan 0,85 tuntia/tarkastus lisää valvontaresurssia. Tämä aika on huomioitu yleisen osan resurssitaulukossa 2.

Valvontaa suorittavilla viranhaltijoilla on käytössään kohdekohtaiset henkilökohtaiset valvontasuunnitelmat, joissa on huomioitu edellä kuvattu riskinarviointi. Riskinarvioinnissa keskeisimmät valvontaan vaikuttavat tekijät ovat kohteen kokoluokka sekä toiminnasta muodostuva riskiluokka ja kohteen toiminnasta ja valvonnasta käytössä olevat aikaisemmat valvontatiedot.

Riskinarviointiperusteista kohdekohtaista arviointia kehitetään ja päivitetään ympäristöterveydessä molempien lakialojen tiimipalaverissa. Jos jonkin kohteen riskinarviointi poikkeaa valtakunnallisesta linjasta, muutokset perustellaan aina kirjallisesti kyseiselle toimijalle.

Kaikkien lakialojen tarkastusten sisältö on keskeisimmiltä osin esitetty lakialojen alla tarkastusten määrittelytaulukoissa sekä Ruokaviraston julkaisemassa kulloinkin voimassa olevassa ohjeessa elintarvikehuoneistojen ja kontaktimateriaalitoiminnan riskiluokitus ja elintarvikelainsäädännön mukaisen valvontatarpeen määrittäminen. Ajantasaiset valvontaohjeet julkaistaan Ruokaviraston verkkosivustossa.

Rekisteröityjen elintarvikehuoneistojen säännöllisen elintarvikevalvonnan osalta ympäristöterveydessä käytetään valtakunnallista ajantasaista Oiva-arviointiohjetta. Tarkastajan tarkastuskäynnin yhteydessä huomaamat epäkohdat, joita ei ole suunniteltu tarkastettavaksi, tulee myös aina tarkastaa. Jos yritys on tehnyt elintarvikehuoneistoilmoituksen, tarkastetaan ensimmäisellä käyntikerralla kaikki toimintaan kuuluvat Oivarivit. Ympäristöterveydessä on käytössä oma suunnitelma tehtävien

tarkastusten Oiva-arviointikohteiden jakautumisesta niin, että kaikki arvioitavat asiakokonaisuudet tulevat tarkastetuiksi 2 tai 3 vuoden syklillä Oiva-ohjeen mukaisesti. Suunnitelmia päivitetään tarvittaessa vuosittain Oiva-ohjeistuksen muuttuessa. Suunnitelmista on tehty laatuhje IMS-ohjelmaan.

2.8 Näytteenotto

Näytteenottoa, näytteiden analysointia sekä näytteenottoon varautumista koskevia asioita on kuvattu tarkemmin yhteisen osan kappaleessa 1.7.

Omavalvontanäytemäärä ja tutkimukset käyvät ilmi kyseisen valvontakohteen tiedoista ja riskinarvioinnista. Viranomaisnäytteenottoa koskeva yhteenveto on esitetty alla olevassa taulukossa. Lähtökohtaisesti elintarvikevalvonnassa omavalvontanäytteenottoa ei tehdä viranomaisen toimesta kuin poikkeustapauksissa, mikäli toimija ei ole huolehtinut omavalvontavelvoitteistaan. Viranomaisen tekemästä elintarvikenäytteiden ottotyöstä esimerkiksi projekteissa ja omavalvonnan toimivuudenarviointinäytteissä ei peritä maksua mutta näytteiden analyysikustannukset peritään pääsääntöisesti toimijalta.

Laitosvalvontaan liittyvä näytteenotto on esitetty projektinäytetaulukossa 7.

Ympäristöterveydenhuollossa varaudutaan osallistumaan valtakunnallisiin seurantaohjelmiin liittyviin näytteenottoihin ja muihin mahdollisiin niihin liittyviin toimenpiteisiin. Yleisimpiä ohjelmia, joihin osallistutaan vuosittain ovat kasvinsuojeluainejäämien valvontaohjelma sekä vierasainevalvontaohjelman mukaiset näytteenotot. Seurantaohjelmiin liittyvät toimenpidepyynnöt käsitellään tiimikokouksissa, joissa sovitaan toteutustapa, aikataulu ja vastuuhenkilöt. Tulosten tultua yksikköön tiedoksi ne käsitellään tiimikokouksessa ja tarvittaessa huomioidaan valvonnassa.

Ympäristöterveydenhuolto varautuu ruokamyrkytysten ja erityistilanteiden osalta näytteenottoon. Muu viranomaisnäytteenotto kohdistetaan projektiluonteisesti ennalta suunniteltuihin kohteisiin.

Taulukko 7. Valvontaprojektit tai – hankkeet ja muu suunniteltu näytteenotto 2024.

Valvontaprojekti tai -hanke	Tarkastukset (kpl)	Näytteitä (kpl)
Valtakunnallinen		
Histamiini kalatuotteissa	-	5
Aluehallintovirasto		
Ei ole vuonna 2024	Ei	Ei
Päijät-Hämeen ympäristöterveys tai alueellinen		
Vitriinutuotteiden hygieeninen laatu	Ei	15
Jäätelökauhojen pintapuhtaus	Ei	20
Muu suunniteltu näytteenotto		
Laitosten omavalvonnan toimivuuden arviointinäytteet	Ei	Yleinen pintapuhtaus luminometritestejä 20
Varaus häiriötilanne /epidemia selvitysnäytteet	3	20
Valtakunnalliset seurantaohjelmat mm. vierasaineet	- -	10
Yhteensä kpl	3	65
Aikavaraus	1 htp/0,01 htv	9 htp/0,04 htv

2.9 Painopisteet ja projektit

Valtakunnalliset elintarvikevalvonnan painopisteet ohjelmakaudella 2020-2024

- kunnossapito (Oiva-rivit 2.2. ja 2.3) (2020-2021)
- puhtaanapito (Oiva-rivit 3.1 ja 3.2) (2020-2021)
- markkinointi (Oiva-rivi 13.3) (2020-2021)
- lämpötilavalvonta (Oiva-rivit 6.2, 6.3, 6.5, 6.6, 6.7 ja 6.9) (2021-2024)
- jäljitettävyyden seuranta (Oiva-rivit 16.1 ja 16.9) (2021-2024)
- petoksellisen toiminnan torjunta viranomaisyhteistyönä (2020-2022)

- Vatin kehittäminen (2020-2024)
- valvojan työkalupakki (2021-2024)
- kohteet valvonnan piiriin (2021-2024)
- sähköisen asiointin kehittäminen (2021-2022)
- valmius ja kriisinhallinta (2021-2024)

Valtakunnallisissa painopisteissä noudatetaan valtakunnallisen valvontaohjelman mukaisesti pääosin kolmen vuoden sykliä, joka jakautuu suunnitteluun, toteutukseen ja tulosten käsittelyyn sekä jatkotoimiin niiden perusteella (PDCA-sykli). Alla olevassa taulukossa on kuvattu lyhyesti painopisteiden toteutus, seuranta ja jatkotoimenpiteet ympäristöterveydessä. Valvonnan lakialoja koskevia painopisteitä käsitellään tarkemmin elintarviketiimin tapaamisissa ja siinä myös linjataan havaintojen edellyttämiä toimenpiteitä valvontatyössä.

Taulukko 8. Elintarvikevalvonnan kaikki ohjelmakautta koskevat painopisteet ja niiden toteutus Päijät Hämeen ympäristöterveydessä. Toteutuksessa on huomioitu Ruokaviraston tekemä ohjepäivitys vuodelle 2024.

Valtakunnalliset painopisteet	
Painopiste	Toteutus/seuranta
Oiva rivit 6.2, 6.3, 6.5, 6.6, 6.7, 6.9, 16.1 ja 16.9 (2021-2024)	Lämpötilojen ja jäljitettävyyden valvontaa tehdään tarkastettavissa kohteissa säännöllisen valvonnan yhteydessä. Valvonta kohdistetaan kohteisiin riskinarvioinnin ja oman suunnittelun pohjalta. Ohjeistetaan ja seurataan tiimipalavereissa, että painopistevalvontaa tehdään suunnitellusti. Huomioidaan tulokset valvonnan suunnittelussa. Tarkemmat kuvaukset on esitetty valtakunnallisessa valvontasuunnitelmassa.
Valvojan työkalupakki	Valvonnassa tarvittavan osaamisen kokoaminen osa-alueittain yhteen helposti löydettävään paikkaan. Ruokavirasto ja Avit suunnittelevat yhdessä kuntasektorin kanssa sekä ohjaavat ja kouluttavat viranomaisia. Osallistutaan hankkeeseen ja sen koulutuksiin. Otetaan työkaluja käyttöön niiden valmistuessa omaa toimintaa tukevilta osin. Seuranta tiimipalavereissa.
Kohteet valvonnan piiriin	Osallistutaan valtakunnalliseen hankkeeseen toimintatapojen kehittämiseksi, joilla saadaan valvonnan piiriin kuuluvat toimijat varmemmin valvonnan piiriin. Osallistutaan hankkeeseen, sen työpajoihin ja sovelletaan omaan toimintaan soveltuvia osia. Tehdään omana työnä valvontaan kuuluvien kohteiden etsintää mm. alueellisesta ja paikallisesta mediasta sekä paikallisista somekanavista. Seuranta tiimipalavereissa.
Sähköisen asiointin kehittäminen	Osallistutaan valtakunnallisten sähköisten asiointijärjestelmien kehittämiseen ja otetaan järjestelmät käyttöön niiden valmistuttua omat toimintaedellytykset huomioiden sekä tiedotetaan asiasta tiedotuskanavien kautta.
	Ympäristöterveyskeskuksella on edustaja valtakunnallisessa Vatin kehitysryhmässä. Oma Vati-

Vati-ohjelman kehittäminen	ryhmä, joka tekee ohjelman jatkokehittämistarpeita koskevia linjauksia, seuraa ohjelman muutoksia ja antaa neuvontaa sekä ohjausta. MMM ja Ruokavirasto ohjaavat hanketta. Hankkeen tapahtumista tiedotetaan henkilöstöä aktiivisesti.
Petoksellisen toiminnan torjunta viranomaisyhteistyönä	Osallistutaan valtakunnalliseen yhteistyöhankkeeseen elintarvikeketjun rikollisuuden torjunnan kehittämiseksi keskusviranomaisten ohjauksen mukaan. Nimetään hankkeeseen osallistujia ja varataan asialle työaika. Tiedotetaan Ruvia hankkeessa esilletulleista havainnoista. Kohteiden valvonnassa korostuu elintarviketietojen ja elintarvikkeiden alkuperän ilmoittaminen. Asiassa on tunnistettu riskitekijöitä ja kehitystarpeita mm. viranomaisyhteistyössä, jonka takia toteutettiin vuonna 2023 oma alueellinen valvontaprojekti yhdessä Lahden ympäristöterveyden kanssa. Vuoden 2024 alussa projektin tuloksista tehdään raportti. Jatkotoimenpiteet projektin tulosten perusteella päätetään tiimipalaverissa.
Valmius ja kriisinhallinta	Keskusvirastojohtoinen painopiste mm. toimintatapojen kehittämiseksi. Osallistutaan valtakunnalliseen työpajatoimintaan / koulutuksiin pandemiavalmiuden kehittämiseksi ja hankkeen lopussa huomioidaan kehitetyt toimintatavat mm. valvontasuunnitelmassa. Ympäristöterveyteen on perustettu oma varautumisen tiimi, joka koordinoi myös tätä painopistealuetta.
Terveydensuojelun omat painopisteet	
Elintarvikevälikkeisen epidemian selvitystyö ja sen jatkokehitys (varautuminen)	Painopiste on otettu työn alle vuonna 2020. Hankkeessa ja harjoituksissa esilletulleita kehittämiskohteita on jatkokehitetty. Vuonna 2021 toimintaa koordinoimaan ja johtamaan perustettiin oma varautumisen tiimi. Tiimi on laatinut monivuotisen harjoitussuunnitelman varautumisharjoittelun jatkamiseksi. Alueellinen epidemiaselvitystyöryhmä kokoontuu kahdesti vuodessa. Varautumisen tiimi ohjaa ja seuraa painopistetyön etenemistä.
	Kohdistetaan erityistä huomiota valvonnassa annettujen kehotusten ja määräysten (C ja D

Valvonnan hallinnollisten toimenpiteiden loppuun vieminen	arvosanojen) edellyttämien toimenpiteiden loppuunsaattamiseen ja valvontaan. Tiimipalaverit ja erillinen seuranta. Seuranta ja sen edellyttämät toimenpiteet vuosittain.
Ensimmäisten tarkastusten suorittaminen	On tärkeää, että ensimmäinen ilmoituksen jälkeinen tarkastus tulee kaikilla kohteilla tehtyä ohjeen mukaisesti 0-6 kuukauden kuluessa. Toteuman seuraamiseksi on tehty seurantataulukko ja Vati ohjelman raportteja käytetään seurannassa. Seuranta tehdään tiimipalavereissa 2-3 kertaa vuodessa. Vuoden 2023 ensimmäisten tarkastusten toteuma määräaikana oli seurannan johdosta noin 97%. Samaa menettelyä ja seurantatapaa jatketaan koko ohjelmakauden.
Leipomo- ja konditoriatuotteiden gluteenittomuus	Vuonna 2023 ympäristöterveydessä toteutetussa pizzojen gluteenittomuusprojektissa gluteenipitoisuus ylitti raja-arvon neljäsosassa tutkituista näytteistä. Projektitulosten perusteella tarkastetaan vuonna 2024 kaikissa gluteenittomia leipomo- ja konditoriatuotteita valmistavissa valvontakohteissa Oiva-arviointirivi 10.1 painottaen erityisesti gluteeniturvallisuuden varmistamista. Toimijoita neuvotaan tarkastusten yhteydessä tuotteiden gluteenipitoisuuden tutkituttamisesta laboratorioissa omavalvontanäytteenä.

Suunnitellut projektit ja hankkeet sekä näytteenotto ovat osa säännöllistä valvontaa. Projektitarkastukset ja -näytteet on esitetty taulukossa 6. Tarkastukset eivät sisälly taulukossa 4 esitettyihin tarkastuksiin ja ajankäyttöön. Tarkastus- ja näytemäärät tarkentuvat tarkempien projektikuvausten ja – ohjeiden valmistuttua.

Projekteille nimetään vastuuhenkilö ympäristöterveydessä. Hän vastaa projektiohjeen laatimisesta tai valtakunnallisessa/alueellisessa projektissa projektin ohjauksesta. Projektista vastaava henkilö vastaa projektin toteuttamisesta sovituksessa ajassa, koostaa projektin tuloksista ympäristöterveyskeskuksen oman yhteenvedon ja alueellisissa/valtakunnallisissa projekteissa vastaa tietojen kokoamisesta ja edelleen toimittamisesta projektista vastaavalle taholle.

Valtakunnalliset projektit ja hankkeet sekä niiden tavoitteet:

Ympäristöterveydessä osallistutaan valtakunnallisiin projekteihin käytettävissä olevien resurssien ja kohdekannan soveltuvuuden puitteissa keskusvirastojen projektiohjeistuksen mukaisesti.

Valtakunnalliset projektit 2024:

Histamiini kalatuotteissa

Valtakunnallisen näytteenottoprojektin tarkoituksena on käynnistää asetuksen (EU) N:o 2019/627 mukainen pistokoeluontoinen viranomaisnäytteenotto ja todentaa Suomessa toimivien kala-alan yritysten toiminnan vaatimustenmukaisuutta. Ympäristöterveys ehdottaa

---

Ruokaviraston valtakunnalliseen projektiin histamiininäytteenottoa alueen kalajalosteita valmistavista laitoksista. Toimijoilta laskutetaan analyysikustannukset. Näytteenotosta ei aiheudu toimijoille kustannuksia. Projektiin varattu ajankäyttö on 4 htp.

Ympäristöterveyskeskuksen omat projektit ja niiden tavoitteet 2024:

Vitriinituotteiden hygieeninen laatu

Projektissa otetaan näytteeksi tarjoilupaikoissa vitriinissä tarjolla olevia sämpylöitä, voileipiä ja muita vastaavia helposti pilaantuvia elintarvikkeita. Näytteenottoprojektissa selvitetään kyseisten tuotteiden hygieeninen laatu laboratoriotutkimuksin. Tavoitteena on ottaa näytteitä yhteensä 15 kpl. Projektia varten laaditaan tarkempi suunnitelma, jossa kerrotaan projektin aikataulu, näytteenottokohteet ja tilattavat tutkimukset. Projektinäytteenotto ja tutkimukset ovat toimijoille maksuttomia. Mahdollisista uusintänäytteistä laskutetaan toimijoilta näytteenotto- ja tutkimuskustannukset. Projektiin kokonaisuutena varataan työaikaa 15 htp.

Jäätelökauhojen puhtaus

Näytteenottoprojektissa selvitetään jäätelökauhojen puhtautta irtojäätelön myyntipaikoissa. Projekti ajoittuu kesäkauteen. Pintapuhtaustestejä otetaan noin 20 kpl Luminometrillä. Projektinäytteenotto on toimijoille maksutonta. Näytteenotto tehdään mahdollisuuksien mukaan valvontasuunnitelman mukaisten tarkastusten yhteydessä. Projektia varten laaditaan tarkempi suunnitelma, jossa kerrotaan projektin aikataulu ja näytteenottokohteet. Projektiin varattava lisätyöaika valvontasuunnitelman mukaisten tarkastusten lisäksi on 10 htp.

3 TERVEYDENSUOJELULAIN VALVONTASUUNNITELMA

Suunnitelmaan sisällytetään terveydensuojeluvalvonnan valvontatarve ja säännöllinen valvonta. Suunnitelmassa esitetään lisäksi muun valvontaa tukevan ja ennakoimattoman työn resurssienkäyttösuunnitelma. Valvonnassa varataan riittävät resurssit tarvittavien tarkastusten, näytteenottojen ja muiden toimenpiteiden tekemiseen. Valvontasuunnitelman ennakoivan ja toimintaa tukevan työn resurssivaruksessa varaudutaan valtakunnallisen valvontasuunnitelman ohjauksen mukaisesti aikaisempaa enemmän toimijoiden ja sidosryhmien neuvontaan, ohjaukseen ja kouluttamiseen. Tämän lisäksi varaudutaan osallistumaan omaa toimialaa koskeviin hyvinvointiin ja terveydenedistämiseen liittyviin hankkeisiin. Toimintaa ja ohjausta pyritään järjestämään nykyaikaisin menetelmin niin, että se tavoittaisi mahdollisimman suuren osan alueen toimijoista ja kohteista.

3.1 Ilmoitetut ja hyväksytyt valvontakohteet

Terveydensuojelulain useimmat valvontakohteet vaativat joko terveydensuojeluviranomaisen hyväksynnän tai ovat ilmoituksenvaraisia. Ilmoituksenvaraisiin kohteisiin lähetetään todistus ilmoituksen vastaanottamisesta ja käsittelystä ja hyväksyntää edellyttävistä kohteista (mm. vesilaitokset ja vedenottamot) tehdään viranhaltijapäätös. Käsittelyprosessin yhteydessä kohteen toiminnasta tehdään aina riskinarviointi, jonka perusteella määräytyy muun muassa kohteen säännöllisen valvonnan tarkastustiheys.

Kohteet tulevat valvonnan piiriin heti, kun ilmoitus tai hakemus otetaan vastaan. Tämä myös mahdollistaa ennen toiminnan aloitusta tehtävät nk. käyttöönottotarkastukset säännöllisenä valvontana kohdetta valvovan viranomaisen harkinnan mukaan. Valvira on laatinut soveltamisohjeet terveydensuojelulain 13 §:n mukaisesta ilmoitusvelvollisuudesta koskien hivi-, kokoontumis- ja majoitushuoneistoja sekä sosiaalialan laitoksia. Myös ne valvontakohteet, jotka ovat nykyisen terveydensuojelulain tulkinnan mukaan ilmoitusvelvollisia, mutta eivät ole sitä aina olleet (esim. uskonnollisten yhdistysten tilat, teatterit ja talousvettä toimittavat laitokset), kuuluvat suunnitelmallisen valvonnan piiriin. Näiltä kohteilta on perusteltua vaatia ilmoitus, mikäli esim. toiminnanharjoittaja vaihtuu tai tiloissa ja/tai toiminnassa tapahtuu olennaisia muutoksia. Valvontakohteiden säännöllisen valvonnan tarkastusten yhteydessä tarkastetaan aina myös kohteen päätöksen/ilmoituksen käsittelyn tilanne ja toiminnan vastaavuus tehtyyn päätökseen, mikäli sellainen on terveydensuojelulain mukaisesti annettu.

Päijät-Hämeen ympäristöterveyden terveydensuojelulain perusteella säännöllisessä valvonnassa olevien kohteiden määrät ja tarkastukset on esitetty taulukossa 9.

Taulukko 9. Terveystoimintatyyppien ja tarkastusten määrät vuonna 2024

Elintarvikehuoneistovesikohteet on esitetty taulukossa mutta niiden valvonta tapahtuu osana kohteiden elintarvikevalvonnan tarkastuksia, eikä niihin lasketa terveystoimintatyyppilain mukaista tarkastusaikaa.

Terveystoimintatyyppi	Kohdemäärä 2024	Tarkastukset 2024
EU-raportoitava vedenjakelualue (1352/201)	4	8
Muu vedenjakelualue (1352/2015)	37	25
(Vedenottamo, iso asetus)	48	52
Pieni talousveden jakelualue (401/201)	17	6
(Vedenottamo, pieni asetus)	11	5
(Elintarvikehuoneiston käyttämä talousvesi)*	(23)	0
Tukkulaitos	3	1
Lasten ja nuorten kohteet, nuorisotilat ja leirikeskukset, lasten iltapäiväkerhot ja sisäleikkipuistot	74	12
Peruskoulu	43	18
Esiopetus, lukio, ammattioppilaitos, muut koulut ja oppilaitokset, korkeakoulu ja muu aikuiskoulutus	13	4
Majoitustoiminnan tilat: Hotellit, hostellit, maatilamatkailu, B&B, asuntolat, loma-asuntovuokraus, lomakeskukset, vastaanottokeskus jne.	98	21
Kosmetologiset huoneistot, tatuointi ja lävistys, muu ihon käsittely ja hoito	87	7
Solarium	5	1
Lasten päiväkodit ja vastaavat	51	17
Lastensuojelulaitos tai -yksikkö (lastenkodit, koulukodit, nuorisokodit yms.)	23	7
Tehostettu palveluasuminen tai laitoshoidon yksikkö	43	23
Muu sosiaalialan yksikkö	19	6
Yleiset uimarannat, huomattava määrä uimareita päivässä	6	6
Pienet yleiset uimarannat	73	60
Muu uimapaikka ja talviuintipaikka		
Yleiset altaat: uimahalli, kylpylä, uimala, vesipuisto tai muu yleinen allas	22	6
Yleiset saunat, saunalautat yms.	3	1
Yleinen liikuntatila: urheiluhalli,		

kuntosali, monitoimitilat ja muut yleisölle avoimet liikuntatilat	53	12
YHTEENSÄ	756 (733)	298

* Elintarvikehuoneistojen vesivalvontakohteet listataan terveydensuojeluvalvonnan kohteisiin vesinäytteenoton ja sovellettavan lainsäädännön takia. Näiden kohteiden muu vesivalvonta kuitenkin toteutetaan osana elintarvikehuoneiston valvontaa.

3.2 Asumisterveys ja muu terveyshaittaepäily

Asumisterveysvalvontaa tehdään terveyshaittaepäilyn perusteella yksityisasuntoihin ja huoneistoihin asukkaiden omasta pyynnöstä. Tähän valvontaan kuuluu myös nk. siivottomuusvalvonta, jota voidaan tehdä tarvittaessa myös hallinnollisin toimenpitein tahdonvastaisesti vakavan terveyshaittaepäilyn perusteella. Asumisterveysvalvontaan on erikoistunut kaksi terveydensuojeluinsinööriä. Kahdella viranhaltijalla on rakennusterveysasiantuntijakoulutus. Valvontaa suoritetaan ilmoitusten ja pyyntöjen perusteella ja se on ennakoimatonta terveydensuojelutyötä, työhön kuitenkin on varattu riittävät resurssit..

Asumisterveysvalvontaan ja muuhun terveyshaittaepäilyihin liittyvään työhön kuuluu olennaisena osana yhteistyö erilaisten sidosryhmien kanssa kuten sosiaalitoimi, kotipalvelu, poliisi, pelastustoimi ja rakennusvalvonta. Suunnitelmakaudella on tavoitteena kehittää yhteistyötä ja vuonna 2023-2024 on tarkoitus tiivistää yhteistyötä toimialueen sosiaalitoimen kanssa. Tämä on erityisen tärkeää uuden hyvinvointialueen aloitettua toiminnan sekä myös ympäristöterveyden organisaatiomuutosten takia.

3.3 Radon

Radonin aiheuttamat terveyshaittariskit ovat Päijät-Hämeessä merkittäviä valtakunnankin mittakaavassa. Ympäristöterveys tekee radonvalvontaa talousveden osalta vesilaitosvalvonnassa sekä huoneistojen talousveden valvonnassa. Sisäilman radonpitoisuuksiin liittyvää tiedottamista sekä neuvontaa ja ohjausta on annettu aktiivisesti ympäristöterveydenhuollon toimesta 80-luvun puolivälistä saakka ja samaa työtä jatketaan hyödyntämällä nykyisiä viestintäkanavia. Viestinnässä ja kouluttamisessa huomioidaan erityisesti sosiaali- ja terveysministeriön vetämä Terveet tilat 2028-hanke, jossa yksi keskeinen asia on sisätilojen radon ja sitä koskevan tiedon jakaminen. Radonvalvonnan osalta kiinnitetään edelleen huomiota tarkastusten yhteydessä, että julkisten tilojen radonmittaukset on tehty ajallaan. Talousvesivalvonnassa säteilevien tekijöiden valvonta on hyvin ohjeistettu ja näytteenoton toteutumisesta ja raportoinnista huolehditaan. Mikäli seurannoissa todetaan ylityksiä, huolehditaan asian kuntoon saattamisesta yhteistyössä toimijan kanssa. Radonhaitta huomioidaan myös ennakoivassa terveydensuojelutyössä kuten kaavoitusta ja rakentamista koskevissa lausunnoissa.

3.4 Fluorisoivat kaasut (otsoni- ja F-kaasuasetus)

Otsoni- ja F-kaasuasetusten mukaista valvontaa tehdään Päijät Hämeen ympäristöterveyden alueella koko ohjelmakauden ajan muiden lakialojen ohessa yhteistarkastuksina. Tämän tyyppisen valvonnan tarve on vuosien myötä vähentynyt ja sen odotetaan edelleen vähenevän kylmäaineiden lakisääteisten muutosten takia. Vuositasolla tarkastuksia arvioidaan tehtävän noin 5-10 kappaletta. Tehtävä valvonta on riskiperusteista, jossa huomioidaan muun muassa laitetyypit, kylmäaineiden määrät ja tyyppi, vuotoriskit sekä laitteistoilta edellytetyt huoltosykliit. Valvonnassa noudatetaan ympäristöhallinnon ohjeessa 3 /2015 annettuja linjauksia sekä ympäristöhallinnon f-kaasuvalvontaa koskevilla verkkosivuilla

julkaistuja päivitettyjä lisäohjeita. F-kaasusetuksen mukainen valvonta on asiakkaalle maksullista.

3.5 Ennakoiva terveydensuojelutyö

Ennakoiva terveydensuojelutyö on kuulunut ympäristöterveydenhuollossa joko omiin tai valtakunnallisiin painopisteisiin jo useita vuosia. Yhteistyötä eri sidosryhmien kanssa on tehty ja kehitetty aktiivisesti. Keskeisimpiä proaktiivisen terveydensuojelutyön muotoja ovat erilaiset lausuntomenettelyt sekä työskentely erilaisissa sidosryhmissä. Terveydensuojelussa omaksutaan toimintatapa, jossa erityisesti sidosryhmätyöskentelyssä toimitaan oman toimialueen erityisasiantuntijana. Tämä toiminta on terveyshaittojen ennakkoinnin kannalta tärkeää, koska käytännössä terveydensuojelun erityisosaamista on saatavissa ainoastaan kunnallisista terveysvalvonnoista. Valtakunnallisten painopisteiden mukaisesti myös terveydensuojelussa kehitetään eri asioista tiedottamista sekä toimialaan liittyvää kohderyhmien kouluttamista. Tällä toiminnalla saadaan huomattavasti laajempi tiedon kattavuus kuin esimerkiksi yksittäisillä tarkastuksilla. Tiedottamiseen ja kouluttamiseen varataan resursseja, jotta sitä voidaan toteuttaa aikaisempaa laajemmin ja vaikuttavammin. Toiminnassa huomioidaan myös valtakunnalliset toiminnan painopisteet. Tiedottamisen ja kouluttamisen painotuksista päätetään vuosittain erikseen ja näistä laaditaan oma suunnitelmansa, jota ympäristöterveydessä kutsutaan tiedottamisen ja kouluttamisen vuosikelloksi.

3.5.1 Lausunnot

Lausuntomenettelyillä on terveydensuojelussa vakiintuneet käytännöt ja toimintatavat. Eniten lausuntoja annetaan kaavoitukseen, rakennuslupahakemuksiin sekä ympäristölupiin liittyvissä asioissa. Kunnista riippuen myös lausuntoja talousveden hankintaa tai viemärintiä koskevista vapautushakemuksista annetaan ajoittain paljon. Lausunnoissa pääpaino on ihmisten elinympäristön terveellisyyteen ja turvallisuuteen sekä viihtyisyyteen liittyvissä asioissa. Terveydensuojelusta osallistutaan aktiivisesti viranomaisten välisiin yhteistyöpalavereihin, joita järjestetään monissa kaupungeissa ja kunnissa muun muassa kaavoituksessa ja rakennusvalvonnassa. Näissä tapaamisissa on mahdollisuus vaikuttaa vireillä oleviin asioihin jo ennen lausuntomenettelyä. Lausuntojen valmisteluun ja laatimiseen sekä viranomaistapaamisiin varataan toiminnassa riittävät resurssit, jotta lausuntopyyntöihin voidaan reagoida määräaikaisten puitteissa.

3.5.2 Sidosryhmätyöskentely

Terveydensuojelun keskeisimpiä sidosryhmiä ovat kuntien eri viranomaistahot, kuntayhtiöt, pelastuslaitos, poliisi, sosiaali- ja terveysviranomaiset, sekä keskusviranomaiset. Sidosryhmätyöskentelyä tehdään myös monialaisten työryhmien kanssa esimerkiksi varautumisessa. Päijät-Hämeessä on viranoamisten varautumisen yhteistyöryhmän, PHTURVAN, alaisuuteen perustettu PHVesiturva - yhteistyöryhmä, jonka puheenjohtaja ja sihteeri tulevat Päijät-Hämeen ympäristöterveydestä. Ryhmän yhtenä tavoitteena on vesihuoltoon liittyvän varautumisen tason parantaminen. Aikamäärällisesti eniten työaikaa sidosryhmätyöskentelyssä käytetään kuntien julkisten tilojen sisäilmaryhmätoiminnan asiantuntijatehtäviin sekä maankäyttöön ja rakentamiseen liittyviin yhteistyökokouksiin. Suunnitelmakaudella panostetaan erityisesti sidosryhmäyhteistyössä tiedottamiseen ja koulutukseen sekä selkeytetään toimialalla toimivien eri viranomaisten ja muiden yhteistyökumppanien osaamisen hyödyntämistä ja mahdollisuuksia. Vuonna 2023-2024 keskitytään yhteistyötoimintaan ikäihmisten sosiaalityön/asiakasohjauksen sekä psykososiaalisten palveluiden/sosiaalityöntekijöiden kanssa tehtävään keskinäiseen yhteistyönrajapintojen sopimiseen ja koulutukseen. Sosiaalityöhön liittyvää yhteistyötä tehdään henkilötasolla valvonnassa paljon esimerkiksi asumisterveydessä. Molemmipuoliset

organisaatiomuutokset vuoden 2023 alussa edellyttävät myös yhteistyörajapintojen selkeyttämistä ja yhteistyötahojen keräämistä uudelleen yhteen. Terveystensuojelun osalta tämä yhteistyö liittyy asumisterveysvalvontaan sekä sosiaalialan kohteiden valvontaan. Terveystensuojelun toimialalla tapahtuneiden lakimuutosten myötä sidosryhmäyhteistyötä tullaan lisäämään myös vesilaitosten sekä julkisten kiinteistöjen omistajien ja ylläpitäjien kanssa. Nopeasti voimaan tulevat lakimuutokset lisäävät tarvetta kouluttamiselle ja muutoksista tiedottamiselle. Uutena yhteistyötahona ovat myös toimialueen erilaiset oppilaitokset, joista tulee ajoittain pyyntöjä tulla esittelemään toimialueeseen kuuluvia asioita. Myös näihin suhtaudutaan myönteisesti aikataulujen puitteissa.

Koronaepidemian myötä suurin osa sidosryhmäyhteistyöstä on siirtynyt käyttämään erilaisia sähköisiä yhteydenpitojärjestelmiä. Ympäristöterveyskeskuksessa on riittävät valmiudet toimia myös tässä ympäristössä ja myös tämän toiminnan osaamista tullaan kehittämään.

3.6 Muut valvontakohteet

Terveystensuojelulain mukainen valvonta koostuu pääasiassa suunnitelmallisesta ilmoitettujen tilojen sekä toimintojen tai päätöksellä hyväksytyjen vesilaitosten valvonnasta. Ennakoimattomasta valvontatyöstä suurin työpanos kohdistetaan asumisterveysvalvontaan, joka tapahtuu asukkaiden tai kiinteistön omistajien pyynnöstä. Terveystensuojeluviranomainen voi perustellusta syystä ottaa vireille myös näihin kuulumattomia valvontatapauksia tai kohteita. Useimmiten tämäntyyppinen valvontatyö kohdistetaan erilaisten valitusten tai toimenpidepyyntöjen selvittämiseen. Useimmiten edellä mainitut liittyvät erilaisiin asunnon sisälle kantautuviin ääniin tai meluun, tuholaisiin, haittaeläimiin sekä monenlaisiin kohteisiin, jotka eivät ole terveystensuojelun säännöllisen valvonnan piirissä. Terveystensuojelu aloittaa näiden asioiden selvitystyön ja tarvittaessa jatkaa asian käsittelyn loppuun saakka tai siirtää asian toimivaltaiselle viranomaiselle. Tarvittava resurssi on huomioitu ennakoimattoman työn osuudessa.

3.7 Tarkastusten määrittely ja sisältö

Suurin osa terveystensuojelun suorittamasta tarkastustyöstä ja valvonnasta on maksullista asiakkaalle. Poikkeuksen tästä tekevät lähinnä terveyshaittaepäilyn selvittämiseen liittyvät ensimmäiset tarkastukset yksityisasunnoissa tai huoneistoissa sekä talousveden saastumisepäilyihin liittyvät näytteet yksityistalouksissa. Tarkastusten sisältöjä on määritelty oheisessa taulukossa. Tarkemmin maksullisuutta on käsitelty ympäristöterveydenhuollon maksutaksassa.

SUUNNITELMALLISET	Tarkastuksen yleinen sisältö Tarkastusten yleinen sisältö on määritelty asiakirjassa terveystensuojelun valvontaohjeisto versio 1.0 (23.9.2010), joka löytyy toimipisteistä. Valvontaa ohjaava Valvira on parhaillaan päivittämässä valvontaohjeistoa ja siihen kuuluvia osia löytyy jo Valviran Extranetistä, johon yksikön henkilökunnalla on käyttöoikeudet. https://yth.valvira.fi/Login.aspx?ReturnUrl=%2f Lainsäädäntö www.finlex.fi
--------------------------	---

	<p>Tarkastukset kirjataan ja tallennetaan keskitettyyn tietokantaan valtakunnallisen Vati-järjestelmän kautta. Valtakunnalliset kohdetieto- ja kirjaamisohjeet on julkaistu VATI- ohjeissa, jotka löytyvät ajantasaisina Ruokaviraston ylläpitämillä verkkosivuilta.</p>
Valvontasuunnitelman mukainen tarkastus, valsu	<p>Tarkastukseen liittyy tavallisesti aistinvaraista tarkastelua ja arviointia sekä mahdollisesti mittauksia ja näytteenottoa jatkotutkimuksia varten. Suunnitelmakauden painopisteen mukaisesti terveydensuojeluviranomainen osaltaan edistää laadukkaiden sisäilmaselvitysten tekemistä ohjaamalla selvitystön tekemistä ulkopuolisille asiantuntijoille. Solarium-valvontatyön osuus lisätään kohteen TsL -tarkastusaikaan ja huomioidaan tarkastuksesta perittävässä hinnassa. Veloitus taksan ja TsL perusteella. Mikäli tarkastus tehdään toimenpidepyynnön perusteella, veloitetaan tarkastuksesta säännöllisen valvonnan osuus.</p>
Tarkastus, käyttöönotto, valsu	<p>Käyttöönottotarkastukset liittyvät terveydensuojelulain mukaiseen ilmoituskäsittelyyn. Tarkastukset tehdään toimijan kanssa sovittavana ajankohtana ilmoituksen ja siihen liittyvien asiakirjojen vastaanottamisen jälkeen. Kohde kuuluu säännöllisen valvonnan piiriin ilmoituksen vastaanottamisen jälkeen ja tarkastus on maksullinen valvontasuunnitelman mukainen tarkastus, vaikka se tehtäisiin ennen toiminnan alkamista. Ilmoituksen käsittelystä toimijalle lähetetään todistus, joka korvaa aiemmin tehdyn viranhaltijapäätöksen. Tarkastuksen yhteydessä tehdään kohteelle riskinarviointi valtakunnallisen ohjeen mukaisesti. Riskinarvioinnin perusteella kohteelle määritellään säännöllisen valvonnan valvontatiheys. Mikäli tiheys ylittää valtakunnallisen ohjeen määrän tiheyden nostaminen ilmoitetaan ja perustellaan toimijalle kirjallisesti.</p>
Projektitarkastus	<p>Projektin puitteissa tapahtuva valvontasuunnitelmassa suunniteltu valvonta on osa säännöllistä valvontaa (maksullinen). Tarkastus voi olla eri ympäristöterveydenhuollon lakien mukainen yhdistetty tarkastus tai eri viranomaisten edustajien suorittama yhteistarkastus. F-kaasuasetusten valvonta toteutetaan pääsääntöisesti muiden lakialojen yhteistarkastuksena. Tarkastuksesta ilmoitetaan kohteelle etukäteen, ellei ennalta ilmoittaminen vaaranna tarkastuksen tarkoitusta.</p>
Näytteenotto	<p>Tarkastuksen yhteydessä tapahtuva näytteenottotyön osuus (ja mittaus) sisällytetään säännöllisen valvonnan tarkastuksen hintaan. Pelkkä näytteenottokäynti (selvitys tai mittaus) ei ole tarkastus ja käynnistä veloitetaan ympäristöterveyskeskuksen tuntitaksan mukainen veloitus. Kohdistuu esimerkiksi toiminnanharjoittajien talous- ja uimaveden tarkkailuun. Uusintänäytteenotto (maksullinen), kun tulos on</p>

	huono. Uusintanäytteenottoa (maksullinen) harkitaan, kun tulos heikentynyt ja kyseessä on patogeenimikrobit. Viranomaisen vastuulla olevaa näytteenottoa voidaan myös ulkoistaa esim. koulutetun näytteenottajan tehtäväksi, kun viranomainen varmistuu näytteenottajan luotettavuudesta.
ENNAKOIMATON VALVONTA	
Tarkastus, toimenpidepyyntö asunto tai huoneisto, ei valsu	Asumisterveysasetus 545/2015 ja Valviran ohjeet muun muassa 3/2011 Asuntojen siivottomuustapauksissa. Tarkastus, joka suoritetaan toimenpidepyynnön johdosta asunnossa tai TsL:n mukaisessa huoneistossa. Ensimmäinen tarkastuskäynti on maksuton. Seuraavat tarkastukset tai mittaukset, tutkimukset, selvitykset ovat maksullisia. Näytteiden analyysikustannukset ja näytteenottotyö ovat aina maksullisia. Suunnitelmakauden painopisteen mukaisesti terveydensuojeluviranomainen osaltaan edistää laadukkaiden sisäilmaselvitysten tekemistä ohjaamalla selvitystyön tekemistä ulkopuolisille asiantuntijoille.
Tarkastus, muu ennakoimaton, ei valsu	Kohdistuu muun muassa: <ul style="list-style-type: none"> • toiminnanharjoittajan vaihdos, • yleisötilaisuuden hygieeniset olosuhteet tai muu tilapäinen toiminta, • vainajiin tai hautaamiseen liittyvä tarkastus, • yksityisen terveydenhuollon yksikön tarkastus, • alusten saniteettitodistustarkastus, • yksityisen sosiaalialan yksikön tarkastus lausunnon yhteydessä kohteessa, joka ei siirry säännöllisen valvonnan piiriin, • häiriötilanteeseen liittyvä tarkastus, • toimijan pyynnöstä todistus tai vastaava, • projektitarkastus, jota ei ole valvonasuunnitelmassa suunniteltu, • tai muu tarkastus, jota ei ole voinut ennalta suunnitella.
Uusintatarkastus, huoneistot ym.	Tarkastus, joka tehdään tarkastusten perusteella säännösten noudattamatta jättämisen johdosta annettujen määräysten (tehtyjen päätösten) valvomiseksi. Tarkastus, joka tehdään asunto- ja huoneistotarkastuksen jälkivalvontana. Uusintatarkastuksen jälkeisistä tarvittavista toimenpiteistä päätetään hallintosäännön mukaisesti.
Uusintatarkastus	Tarkastus, joka tehdään toiminnanharjoittajalle säännöllisen valvonnan tarkastuksen yhteydessä annetun toimenpidekehotuksen (ei määräyksen) valvomiseksi tilanteessa, jolloin jälkivalvonta on suoritettava ennen seuraavaa säännöllisen valvonnan tarkastusta. Uusintatarkastus on suunnitelman mukainen, jos se tehdään suunnitelmallisen tarkastuksen uusintana.

	Uusintatarkastuksen jälkeisistä tarvittavista toimenpiteistä päättää ympäristöterveysjohtaja hallintosäännön mukaisesti.
Näytteenotto	<p>Katso: Tarkastuksen yleinen sisältö, näytteenotto. Tarkastuksen yhteydessä tapahtuva näytteenottotyön osuus (ja mittaus) sisällytetään säännöllisen valvonnan tarkastuksen hintaan lisäämällä maksutaulukon mukaista maksua. Pelkkä näytteenottokäynti (selvitys tai mittaus) ei ole tarkastus ja käynnistä veloitetaan ympäristöterveyskeskuksen tuntitaksan mukainen veloitus. Kohdistuu esimerkiksi kaivon omistajan kaivovesitutkimuksiin, puhtausnäytteisiin tai TsL:n huoneiston sisäilman laadun tai asumisterveydenselvitykseen näyttein (tutkimuksin tai mittauksin).</p> <p>Palvelunäytteitä ei pääsääntöisesti oteta. Jos palvelunäyte otetaan, tulee näytteenotosta laskuttaa myös arvonlisävero.</p> <p>Uusintänäytteenotto, kun tulos on huono, raja-arvo ylittyy ja kyseessä patogeenimikrobit. Uusintänäytteenottoa harkitaan, kun tulos heikentynyt ja kyseessä patogeenimikrobit.</p> <p>Näytteenotossa ja mittaus- sekä selvitystöissä voidaan harkinnan mukaan käyttää myös ulkopuolista konsulttia.</p>
Näytteenotto	Näytteenotto (ja mittaus), joka suoritetaan asiakkaan ilmoituksen, valituksen toimepidepyynnön (ei sisäilma, asumisterveys) tai epidemiaepäilyn johdosta.

3.8 Valvontakohteiden riskinarviointi ja tarkastustiheys

Päijät-Hämeen ympäristöterveydessä on arvioitu yhtenäisesti terveydensuojelun valvonnan valvontakohteiden valvontatarvetta (riskinarvio) kohdekohtaisesti aina tarkastusten yhteydessä muun muassa valtakunnallisten tarkastuslomakepohjien ja valtakunnallisen valvontaohjeiston perusteella. Ympäristöterveyskeskuksen valvontakohteiden riskinarvioinnin minimitasona käytetään valtakunnallisen terveydensuojelun valvontasuunnitelmassa 2020-2024 esitettyä kohdetyyppikohtaista riskinarviointia. Tämän perusteella valvontakohteille on määritelty keskimääräiset tarkastustiheydet ja tarkastusajat. Yksikössä on linjattu, että valvontakohteen tarkastustiheyttä on ainoastaan mahdollista nostaa tarkastuksella tehtävän kohdekohtaisen riskinarvioinnin perusteella. Terveystietojen tiimissä on linjattu, että nostettaessa valvontatiheyttä, asiasta on ensin keskusteltava toimijan kanssa ja muutos on kirjattava kohteen ominaisuustietoihin perusteluineen. Tieto toimitetaan toimijalle myös kirjallisena tarkastuskertomuksessa.

Merkittäviä tekijöitä riskinarvioinnin kannalta ovat

- altistuvien ihmisten määrä ja erityisryhmät (lapset, nuoret, vanhukset, liikuntarajoitteiset, sairaat)

- altistavan tekijän määrittely (taudinaiheuttaja, myrkyllisyys)
- altistuksen kesto ja/tai toistuvuus (vakituinen tai tilapäinen oleskelu)
- erityiskohde, johon ei ole olemassa valvonnan ohjetta tai käytäntöä
- aikaisemman valvonnan tulokset, onko korjaaviin toimenpiteisiin ryhdytty
- onko toiminta ilmoitus- tai hyväksymispäätöksen mukaista
- toiminnanharjoittajan asenne ja asiantuntemus, käytettävissä olevat resurssit
- tiedottaminen ja varautuminen erityistilanteisiin
- muut mahdollisesti terveyshaittaa aiheuttavat tekijät.

Valvontakohdetyypit luokitellaan kolmeen eri riskiluokkaan seuraavasti:

Riskiluokka 3

Kohteet, joissa on todennäköistä, että toiminnasta voi aiheutua terveyshaittaa, esimerkiksi kun altistuvien määrä on suuri, toiminta on herkkä häiriöille, vaikutukset terveyteen ovat merkittäviä, altistusaika on pitkä (korkea riski).

Riskiluokka 2

Kohteet, joissa on mahdollista, että toiminnasta voi aiheutua terveys- tai viihtyisyys-haittaa.

Riskiluokka 1

Kohteet, joissa on todennäköistä, että toiminnasta ei aiheudu terveys- tai viihtyisyys-haittaa, kun toimintoja on vähän, ne ovat rajoitettuja, altistuvien määrä on pieni, terveysriskit eivät ole merkittäviä, toiminta ei ole herkkä häiriöille, altistusaika on lyhyt (matala riski).

3.9 Näytteenotto

Viranomaisnäytteenotto toteutetaan pääosin omana viranomaistyönä käyttämällä yhteisiä näytehakulistoja. Näytteenotossa on hyväksytty myös toimijoiden järjestämiä viranomaisnäytteenottoja. Viranomaisnäytteissä käytettävä laboratorio on Ruokaviraston hyväksymä käytettävien analyysien osalta. Mikäli sopimuslaboratorio teettää analyysijä alihankintana, sen velvollisuus on huolehtia, että käytetty laboratorio on myös Ruokaviraston hyväksymä kyseisiin näytteisiin. Uusintänäytteet, saastumisepäilynäytteet ja vastaavat otetaan pääsääntöisesti omana työnä. Laboratorio vastaa näytteiden kuljetuksesta osaamiskeskuksista laboratorioon kerran viikossa ja kesän näytteenoton ruuhkakuukausina 2 kertaa viikossa. Laboratorion kanssa tehdyssä sopimuksessa on varauduttu myös häiriö- ja erityistilanteiden vaatimaan näytteiden analysointiin myös laboratorion aukiolosta poikkeavina ajankohtina.

Toimijoiden itse ottamien viranomaisnäytteiden edellyttämät näytteenottajan pätevyys ja kokemusvaatimukset on kuvattu yleisen osan näytteenotto-osiossa.

Näytteenotto kuuluu säännöllisen valvonnan piiriin ja käytettävä aika lasketaan keskiarvona yhden henkilötyötunnin mukaan/näyte. Työaika sisältää näytteenottotyön matka-ajan sekä kaiken näytteiden ja niiden tulosten käsittelyyn käytettävän työajan. Vuoden 2023 alusta näytteenotoksi valtakunnalliseen valvontaohjelmaan on kirjattu kaikki viranomaisen ottovastuulla olevat näytteet siitä riippumatta, mikä taho varsinaisen näytteen on ottanut.

Kirjaustapa on perusteltu, koska terveydensuojelu vastaa näytteenoton suunnittelusta, näytteiden otosta ajallaan, tarvittavista analyyseistä, näytteenoton oikeellisuudesta sekä tulosten tarkastamisesta ja niiden viemisestä valtakunnalliseen rekisteriin. Uusintänäytteet otetaan terveydensuojelun toimesta.

Taulukko 10. Viranomaisnäytteiden määrä ja analyysit 2024- (arvio)

Näytteenotto 2024	Valvontakohteita (kpl)	Näytteitä*) (kpl/v)	Analyysit		
			Mikrobiologinen	Fysikaalis- kemiallinen	Aistinvarainen tai pH ja t/ °C
Viranomaisnäytteet (säännöllinen valvonta)					
Talousvesi					
Stm asetus (1352 /2015)	41	280	x	x	x
Stm asetus (401 /2001)**)	120	120	x	x	x
Uimavesi					
Allas STM asetus (315 /2002)	22	210	x	x	
Uimaranta STM asetus (177 /2008)	6	30	x		x
Uimaranta STM asetus (354 /2008)***)	75	210	x		x
Häiriötilanteet, kuluttajavalitus, terveysvaara tai terveyshaitan selvitys, näytteenotto, mittaukset tai selvitykset (ennakoimaton valvonta)					
Varaus		10	Analyysit tilanteen mukaan		
Yhteensä	264	860			
Työaika		860 h	115 htp/0,52 htv		

*) Kohteiden valvontatutkimusohjelmien, erillisten näytteenottosuunnitelmien ja analyysien mukaisesti tai asetuksen edellyttämä näytteenottomäärä ja analyysit.

***) Näytemäärä sisältää kohdetyypin "talousveden jakelu osana kaupallista ja julkista toimintaa" näytteitä noin 70 kpl.

****) Näytemäärä sisältää aikaisemmin seuratun "muu uimakohde" kohdetyypin (esim. avantouimapaikat ja leirikeskusten uimapaikat) mukaisia näytteitä noin 70 kpl.

3.10 Painopisteet ja projektit

Taulukossa 11 on kuvattu terveydensuojelun valtakunnallisia painopisteitä ja taulukossa 11 on esitetty ympäristöterveyskeskuksen omia painopisteitä. Molemmassa taulukoissa on sarake, jossa kuvataan painopisteen toteutustapaa, seurantaa sekä jatkotoimenpiteitä käytännössä.

Taulukko 11. Terveystensuojelun valvonnan painopisteet vuosina 2020 – 2024
valtakunnallisen terveystensuojelun toimialan valvontaohjelman mukaan.

Kohde	2020 - 2024 Terveystensuojelun painopisteet	Toteutus ja seuranta ympäristöterveydenhuollossa 2024
Yhtenäinen valvonta ja yhteistyö	Omavalvonnan tukeminen	<p>Toimijoiden tukeminen riskien tunnistamisessa neuvonnalla ja ohjauksella. Laaditaan ohjeistusta toimijoille.</p> <p>Omavalvonnan tukeminen tarkastusten yhteydessä neuvonnalla ja ohjauksella.</p> <p>Vesilaitosten riskien arviointi ja -hallinta tarkastusten painopiste ja valvontatutkimusohjelmien ajantasaisuus.</p> <p>Painopisteen asioiden seuranta tiimissä sekä viestinnän vuosikellossa</p>
	Elinympäristöterveyden edistäminen (TsL 6 §)	<p>Proaktiivisen toiminnan ja sitä koskevan viestinnän korostaminen omassa toiminnassa.</p> <p>Nimetään vastuuhenkilö ja varataan työaika sekä osallistutaan elinympäristöterveyttä edistäviin työryhmiin kuten Luontoaskel terveyteen - hanke. Osallistutaan myös oman toimialan osalta hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen työskentelyyn.</p> <p>Viranomaisyhteistyö ympäristöterveysriskien selvittämisessä ja vähentämisessä. Esim. maankäyttö, terveyshaittaepäilyjen selvittäminen, sisäilmatyöryhmät, yhteistarkastukset.</p> <p>Häiriötilannevarautuminen, suunnitelmien ajantasaisuus sekä häiriötilanteiden tai osakokonaisuuden harjoittelu. Huomioidaan viranomaisyhteistyö</p>

		<p>ja epidemiaselvitystyöryhmä. Häiriötilanteiden toimintakortit ja niiden ajantasaisuus.</p> <p>Varautumisen tiimin aktiivinen toiminta ja sen koordinoimana varautumisen kehittäminen. Varautumisen harjoittelusuunnitelman toteutus.</p>
--	--	---

Taulukko 12. Ympäristöterveydenhuollon omat terveydensuojelun painopisteet 2020–2024

Kohde	2020 - 2024 Terveydensuojelun painopisteet	Toteutus ja seuranta ympäristöterveydenhuollossa 2024
Näkyvyyden lisääminen ja tiedottaminen sekä sähköisen asioinnin kehittäminen	Tiedottamisen ja sen tapojen kehittäminen	<p>Kehitetään toimintatapoja ja käytäntöjä omassa tiedottamisessa sekä sovitaan kumppanien kanssa tiedottamisen tavoista ja vastuista mm. uimavesien häiriötilanteissa. Jatketaan sidosryhmien koulutus-/keskustelutilaisuuksia 1-2 kpl /vuosi sekä jatketaan uutiskirjeiden tai vastaavien toimijoille kohdennettujen tiedotteiden julkaisua 1-2 kpl/vuosi tiedotettavasta asiamäärästä riippuen.</p> <p>Kokeillaan oman somekanavan käyttöönottoa ja tietosisällön tuottamista vuonna 2024. Jatko harkitaan saatujen kokemusten perusteella.</p> <p>Otetaan käyttöön valtakunnallinen Ilppa sähköisen asioinnin ja ilmoittamisen kanava ja tiedotetaan siitä aktiivisesti kuntalaisia.</p> <p>Jatkokehitys tiimipalavereissa. Suunnitellaan viestinnän vuosikelloon.</p>
	Viranomaisnäytteenoton	Viranomaisnäytteenoton kokonaissuunnittelu. Huomioidaan erityisesti näytteenottoihin käytettävät matkat ja ajat sekä sujuvuus oman toiminnan kannalta. Näytteenoton toteuttaminen lähimmästä osaamiskeskuksesta.

Näytteenotto toiminnan suunnitelmallisuuden kehittäminen	suunnittelu ja toteutus kokonaisuutena koko vuoden osalta	Näytteenoton vastuuttaminen ja työnohjaus. Seurataan toteumaa ja sujuvuutta. Palautekeskustelu ja kehitystoimet tiimissä sekä näytteenottoon osallistuneiden kanssa. Liittyy osana käynnissä olevaan valvontamatkojen kilometrien Lean-seurantahankkeeseen.
Häiriötilannetoiminta	Häiriötilannetoiminnan kehittäminen	Varautumisen kehittäminen harjoituspalautteiden pohjalta, harjoittelun suunnittelu ja aikataulutus varautumisharjoittelusuunnitelmaan. Harjoittelu, ohjekortit ja niiden päivitys. Varautumisen tiimi ohjaa ja seuraa hankkeen etenemistä. Vastuu PHVesiturvan ja epidemiaselvitystyöryhmän toiminnasta
Vati-järjestelmä	Vati-järjestelmän käyttö ja kehitys	Seurataan Vati-ohjelman kehittymistä ja ohjelman mahdollistaessa lisätään ohjelmaan toiminnan tietoja. Edustaja osallistuu Vatin valtakunnalliseen kehitysryhmään.
Loma-asunnot ja huoneistot	Kohteet valvonnan piiriin ja viranomaisyhteistyö	Tiedotetaan toimijoita muuttuneesta lain soveltamisesta. Selvitetään ilmoitusvelvollisia kohteita. Varaudutaan ilmoitusten käsittelyihin ja tarkastuksiin. Tehdään yhteistyötä muiden asiaan liittyvien viranomaisten kanssa. Toteutus v. 2023 - 2024.

Projektit, hankkeet ja näytteenotto kuuluvat osana säännöllistä valvontaa. Tarkastus- ja näytemäärät tarkentuvat projektikuvausten ja – ohjeiden valmistuttua. Tarkastukset ovat osa suunnitelmallista valvontaa. Projekteille nimetään vastuuhenkilö ympäristöterveydessä, joka vastaa projektiin liittyvästä valmistelusta ja valmistumisesta ajallaan, projektiohjeen laatimisesta sekä projektin ohjauksesta. Projektista vastaava henkilö koostaa projektin tuloksista ympäristöterveyskeskuksen oman yhteenvedon ja alueellisissa/valtakunnallisissa projekteissa vastaa tietojen kokoamisesta ja edelleen toimittamisesta projektin vastuuhenkilölle.

Projekteilla yksi keskeinen tavoite on tukea ja tuoda tarkempaa tietoa projektialan suunnitelmallista valvontaa varten. Projektien suunnitelmallisuuden, keston ja kohdentumisen vuoksi niissä voidaan myös käyttää esimerkiksi alan opiskelijoita. Mikäli projektityöntekijä ei ole vielä valmistunut alalle arvioidaan hänen osaamisensa ja mahdollinen aikaisemman tutkinnon soveltuvuus kyseisen projektin tehtäviin erikseen. Pääsääntöisesti projektityöntekijät eivät tee säännöllisen valvonnan tarkastuksia, mutta voivat tehdä ohjattuna projektitarkastuksia ja näytteenottoa.

Projekteihin ja hankkeisiin kohdistuvat suunnitelmalliset tarkastukset ja näytearviot on esitetty taulukossa 12. Projektinäytteet otetaan suunnitelmallisen valvonnan näytteinä toimijan kustannuksella. Ajankäyttö on huomioitu säännöllisen valvonnan resursseissa yleisen osan yhteenvetotaulukossa 2.

Taulukko 13. Valvontaprojektit ja hankkeet 2024-

Valvontaprojekti tai -hanke	Tarkastukset (kpl)	Näytteitä (kpl)
Valtakunnallinen		
Painopistevalvonta, sisältyy säännölliseen valvontaan	Ei	Ei
Aluehallintovirasto		
Ei ole vuonna 2024	0	Ei
Päijät-Hämeen ympäristöterveys tai alueellinen		
F-kaasutarkastukset 2024	5-10	Ei
Uimahallien pintapuhtaus seurantaprojekti, siirto vuodelta 2023	Ei	60-80 luminometritestiä. Näytteenoton tarve arvioidaan tarkemmassa suunnittelussa.
Huoneistovesien näytteenoton ja analyysien yhdenmukaistamishanke	Ei	Ei
Liikuntatilojen ja kuntosalien hygienia	Ei	100 luminometritestiä
PH Vesiturva / häiriötilanneharjoituksen järjestäminen vesilaitoksille	Aikavaraus harjoituksen laatimiseen ja järjestämiseen (5 htp)	Ei
Varautumis- ja häiriötilannesuunnitelman päivittäistyö	Aikavaraus (20 htp)	Ei
Yhteensä kpl / arvioitu työaika htv sisältää matka-ajan	10 kpl / 4 htp / 0,02 htv Lisäksi aikavaraukset 25 htp / 0,11 htv huoneistovesiprojekti 0,25 htv	20 htp/0,09 htv

Ympäristöterveydenhuollon vuoden 2024 projektien kuvaukset. Uimahallien pintapuhtauden seurantaprojekti

Uimahallien pintapuhtaudesta tehtiin laaja projekti vuonna 2022. Projektin tulosten perusteella terveydensuojelussa todettiin, että useissa kohteissa uimahallien ja oheistilojen pintapuhtauden ylläpidossa ja seurannassa on kehitettävää. Projektin yhteydessä sekä sen jälkeen tehdyissä säännöllisen valvonnan tarkastuksissa on annettu laajasti neuvontaa ja ohjausta. Vuonna 2023 oli tarkoitus toteuttaa samantyyppinen riskiperusteisesti kohdennettu pintapuhtauden seurantaprojekti, jolla halutaan varmistaa onko kohteiden pintahygieniassa ja sen seurannassa tapahtunut tavoiteltuja muutoksia parempaan suuntaan. Resurssivajeen takia tämä projektin jatko-osa siirretään vuodelle 2024. Seurantaprojektissa otetaan 4-10 pintapuhtautestistä jokaisesta kohteesta luminometrillä. Varsinaisten näytteiden tarve arvioidaan tarkemmassa suunnittelussa riski- ja kustannusperusteisesti. Testaus suunnitellaan projektiin tarkemmin, mutta alustavan arvion mukaan pintapuhtaus ja yleinen hygienia-tila testattaisiin luminometritestein. Projekti muodostuu suunnittelusta, toteutuksesta, raportoinnista sekä viestinnästä. Projektin yhteydessä ei ole tarkoitus tehdä tarkastuksia kohteissa vaan tulokset tiedotetaan kohteisiin erikseen ja ne käsitellään seuraavalla säännöllisen valvonnan tarkastuksella. Näytteenoton yhteydessä varaudutaan neuvontaan ja ohjaukseen kohteissa. Suunniteltu kokonaisajankäyttö on 13 htp.

Huoneistovesien näytteenoton ja analyysien yhdenmukaistamishanke

Terveydensuojeluviranomaisen lakisääteisen talousvesivalvonnan piiriin kuuluu hyvin erityyppisiä huoneistoja sekä elintarvikekohteita. Vuosien saatossa lainsäädäntö, toimintaohjeet ja käytännöt ovat vaihdelleet ja kohteiden talousvesiä on otettu valvontaan eri perustein ja käytännöin. Lisäksi kohteilta on edellytetty eritasoisia vesianalyyskejä monenlaisin perustein. Ympäristöterveydessä on tunnistettu tarve yhdenmukaistaa huoneistojen vesivalvonta ja tarkistaa näytteistä tehtävien analyysien vastaavuus nykyiseen lainsäädäntöön. Hanke oli tarkoitus aloittaa vuonna 2023 mutta henkilöstömuutosten takia aloitus siirretään vuodelle 2024. Aloitettavassa hankkeessa käydään läpi kaikki viranomaisvalvonnassa olevat huoneistovesikohteet ja arvioidaan niiltä edellytettävä talousvesivalvonta yhdenmukaisesti. Tiedot tarkastetaan toimijoilta joko säännöllisen valvonnan tarkastusten tiedoista tai soittamalla ja kirjataan valtakunnalliseen Vati valvontatietokantaan. Projektin yhteydessä myös linjataan menettely, jolla ympäristöterveydessä päätetään vanhojen ja uusien kohteiden vesivalvonnan laajuudesta ja sovellettavasta lainsäädännöstä. Tämän lisäksi uusien kohteiden talousveden julkista- ja kaupallista käyttöä sekä elintarvikehuoneistojen vedenkäyttöä koskevat ilmoitukset arvioidaan ja käsitellään jatkossa keskitetysti, jolla varmistetaan yhdenmukainen menettely. Käsittelyn jälkeen kohteiden viranomaisnäytteenotto siirtyy nykyisen käytännön mukaisesti Päijät Hämeen ympäristöterveyden keskitetyn huoneistovesinäytteenoton piiriin. Hankkeeseen varataan alustavasti kokonaistyöaikaa 0,25 htv.

Liikuntatilojen ja kuntosalien hygienian 2024

Projektilla halutaan tehostaa julkisten liikuntatilojen sekä kuntosalien erilaisten tilojen sekä laitteiden ja välineiden hygienian tason seuranta. Projektissa painotetaan pintapuhtauden seuranta luminometritestein. Projektissa voidaan hygieniakäytäntöjä selvittää esimerkiksi ennakkokyselyllä ja kohdentaa pintapuhtaustestejä sen perusteella vielä tarkemmin. Projektin kohdemäärä tarkentuu projektisuunnitteluvaiheessa, mutta alustavan arvion mukaan projektiin voisi kuulua 20-30 kohdetta. Kohdekohtainen pintapuhtaustestimäärä on alustavasti 3-5/kohde erillisen suunnitelman mukaan. Projektissa voidaan käyttää myös projektityöntekijää. Ajankäyttö riippuen kohdemäärästä arvioidaan olevan vähintään noin 30 htp, 0,14 htv. Aikavarauksella sisätään myös varauksen toimijoiden neuvontaan ja ohjaukseen. Projektista tehdään tarkempi suunnitelma, jossa kuvataan kohteiden kanssa läpikäytävät asiat ja projektin kohdetyypit sekä laajuus. Projektista tehdään myös loppuraportti.

PH Vesiturvan häiriötilanneharjoitus

Päijät-Hämeen ympäristöterveys vastaa PH Vesiturvan koollekutsumisesta ja sen puitteissa varataan vuodelle 2024 resurssia alueen vesilaitoksille järjestettävän häiriötilanneharjoituksen suunnitteluun, laatimiseen ja järjestämiseen. Varautumisen tiimi koordinoi suunnittelua. Aikavarauksella 5 htp.

Varautumis- ja häiriötilannesuunnitelman päivittäminen

Päijät-Hämeen ympäristöterveydessä käytössä olevat varautumissuunnitelman yhteinen osa yhteystietolistoineen ja häiriötilannesuunnitelma talousveden laadun turvaamiseksi on tarvetta päivittää vuoden 2024 aikana. Päivitystyöhön varataan resurssia 20 htp.

4 TUPAKKALAIN JA NIKOTIINIKORVAUSVALMISTEIDEN VALVONTASUUNNITELMA

Valvontasuunnitelmassa on esitetty Päijät-Hämeen ympäristöterveyden tupakkalainsäädännön valvontatarve sekä suunnitelmallinen, säännöllinen valvonta ja lääkelain valvontatarve, vaikka lääkelain valvontasuunnitelmaa ei lainsäädännössä edellytetä. Valvontasuunnitelmaan sisältyvät säännöllisen ja suunnitelmallisen valvonnan lisäksi muut kunnallisen valvontayksikön vastuulla olevat ja valvontaa tukevat tupakka- ja lääkelain valvonnan tehtävät.

4.1 Myynnin valvonta (tupakka, nikotiini, nesteet)

Tupakkadirektiivin viimeisimmän muutoksen takia tupakanmyyntikohteisiin on vuoden 2019 aikana edellytetty harmaan talouden estämiseen suunnitellut tunnistekoodit. Tämän lisäksi vähittäismyyntipakkauksiin tulee jatkossa jäljitettävyyttä- ja turvaominaisuuksia vaihteittain. Tunnistekoodien olemassaolo sekä tunniste- ja turvaominaisuudet myyntipakkauksissa varmistetaan jatkossa tarkastusten yhteydessä lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Vuodesta 2021 lähtien valvonnassa on kiinnitetty erityistä huomiota toimijoiden omavalvonnan tukemiseen.

Tupakkavalvontaa kohdistetaan seuraaviin tekijöihin:

- Tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden myyntilupahakemusten käsittelyyn, tupakkatuotteiden, tupakan vastikkeiden, tupakkajäljitelmiä, nikotiininesteiden, sähkösavukkeiden ja tupakointivälineiden myynnin valvontaan (tuotevalvonta) sekä mainonnan ja muun myynnin edistämistoiminnan valvontaan.
- Markkinointikiellon valvontaan.
- Asuinyhteisöjä koskevien tupakointikieltohakemusten käsittelyyn.
- Tupakointikieltojen ja rajoitusten noudattamisen valvontaan.

Nikotiinikorvaushoitotuotteiden valvonta kohdistuu:

- Myyntilupahakemusten käsittelyyn, myyntipaikkojen ja myynnin valvontaan.

Tupakointikieltoja ja -rajoituksia koskevilla tarkastuskäynneillä ilmassa voidaan todeta olevan tupakkalaissa tarkoitettujen tuotteiden savua tai höyryä, jos se on nähtävissä, haistettavissa tai tunnettavissa. Savun ja höyryn kulkeutuminen voidaan lisäksi selvittää myös merkkiainetutkimuksella. Aistinvarainen arviointi tupakointikieltojen ja rajoitusten valvonnassa on suositeltavin menetelmä savun tai höyryn havainnointiin, sillä mittausmenetelmät niiden havaitsemiseksi ovat rajalliset.

Tupakka- ja lääkelain mukaiseen säännölliseen valvontaan ei suunnitella näytteenottoa. Näytteenotto voi tulla kyseeseen valitustapausten käsittelyn yhteydessä, esimerkiksi mainonta ja myynninedistäminen, tupakointikiellot ja -rajoitukset (savumerkkiainetutkimus) tai tupakka- ja nikotiinituotteet, tupakointivälineet tai – jäljitelmat (tuotenäyte, kulutustavara). Uusintänäytteenoton tarpeellisuus harkitaan tapauskohtaisesti.

4.2 Tupakointitilojen valvonta

Ravintoloiden tupakointitilojen valvonnassa kiinnitetään erityisesti huomiota tupakointitilan omavalvontavelvoitteiden toteutumiseen, laitteiston huoltoon sekä toimivuuteen. Tupakkatiloista ei saa levitä savua niihin tiloihin, joissa tupakointi on kielletty. Tupakointitilojen valvontaa tehdään kohteissa muun tarkastustoiminnan yhteydessä ja tarvittaessa myös tupakansavuvälitusten yhteydessä. Viime vuosina tupakointitilojen määrä ravintoloissa on vähentynyt ja niitä on toimialueella käytössä enää yksittäisiä.

4.3 Asuinyhteisöjen tupakointikiellot

Asuinyhteisöjen tupakointikieltihakemusten määrä on viime vuosina ollut yksittäisiä tapauksia, mutta kieltoja hakeneet yhteisöt ovat olleet usein isoja ja siksi niistä on aiheutunut myös melko iso työmäärä. Tämä työ kuuluu ennakoimattomaan valvontatyöhön, mutta työmäärään varaudutaan ja tarvittavat tarkastukset ja hallinnolliset toimenpiteet tehdään. Valvonnassa varaudutaan myös kieltopäätösten valvontaan ja mahdollisiin niitä seuraaviin hallinnollisiin päätöksiin. Valvonta ja asiaa koskevat hallinnolliset päätökset ovat hakijoille maksullisia.

4.4 Muu valvonta

Ympäristöterveydenhuollossa varataan resursseja myös ennakoivaan työhön, toimimiseen asiantuntijana sekä yhteistoimintaan alan kumppanien kanssa. Perinteisen valvontatyön lisäksi tupakkalainsäädäntö huomioidaan ennakoivassa valvontatyössä kuten annettavissa lausunnoissa sekä kumppanitapaamisissa esimerkiksi tapahtumajärjestäjien kanssa. Vuonna 2022 voimaan tullut uusi tupakkalaki, laajensi tupakointikieltoja koskemaan yleisiä uimarantoja ja lasten leikkikenttiä. Tämä lakimuutos edellyttää terveydensuojelulta aiheeseen liittyvää tiedottamista toimijoille sekä myös valvonnan kohdentamista esimerkiksi terveydensuojeluvalvonnan yhteydessä. Myös markkina- ja valvontaan on tulossa lisää tehtäviä, jotka resurssoidaan säännöllisen valvonnan tehtäviin. Valviran antaman ohjauksen mukaan valmisteilla olevien laki- ja direktiivimuutosten aiheuttamiin uusiin tehtäviin varaudutaan valvonnan suunnittelussa vaikka lainsäädäntö ei olekaan voimassa valvontasuunnitelman laatimisen ajankohtana. Tarvittaessa terveydensuojelulla on mahdollisuus järjestää koulutusta tai jakaa keskitettyä neuvontaa ja ohjausta toimialueen toiminnanharjoittajille. Vuonna 2024 tiedotetaan toiminnanharjoittajia lainsäädännön muutoksista ja uusista velvoitteista tarvittaessa.

Muussa valvontatyössä varataan resurssia myös valitusten, ilmiäntöjen tai muiden suunnittelemattomien valvontatapausten selvittämiseen. Nämä priorisoidaan säännöllisen valvonnan edelle, koska niiden taustalla on epäily tupakkalain säännösten rikkomisesta.

Taulukko 14. Tupakka- ja lääkelain mukaisten kohteiden määrät ja tarkastukset kohdetyypeittäin vuonna 2024

Tupakka- ja lääkelain mukainen kohdetyyppi	Kohdemäärä 2024	Tarkastukset 2024
Tupakointikiellot ja rajoitukset		
Ravintola tai muu ravitsemusliike, jossa on erillinen tupakointitila	2	2
Myyntipaikat		
Tupakkatuotteiden vähittäismyynti	104	44
Nikotiinikorvaustuotteiden myyntilupa-asiat, myynti ja esilläpito	62	26

4.5 Tarkastusten määrittely ja sisältö

SUUNNITELMALLISET	<p>Tarkastuksen yleinen sisältö</p> <p>Valtakunnallinen tupakkalain valvontaohjelma vuosille 2020-2024, www.valvira.fi</p> <p>Valviran tupakka-extranet->uudet valvontalomakkeet</p> <p>Lainsäädäntö www.finlex.fi</p>
Tupakkalain alaisten tuotteiden myynnin tarkastus, valsu	<p>Sisältyy tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden myyntilupaan liittyvät asiat. Tupakkatuotteiden, tupakan vastikkeiden, tupakointivälineiden, sähkösavukkeiden, tupakkajäljitelmien ja nikotiininesteiden myynnin järjestelyihin, myyntiin, omavalvontaan, mainontaan ja esilläpitoon liittyvät asiat sekä näiden tuotepakkauksiin liittyvät asiat. Tarkastuksessa käytetään Valviran laatimaa tupakkalain alaisten tuotteiden myyntipaikan tarkastuslomaketta.</p> <p>Läikelain mukaisessa nikotiinikorvaushoitotuotteiden myynnin tarkastuksessa tarkastetaan myynti, myyntilupaan liittyvät asiat ja omavalvonta.</p>
Tupakointikiellot ja rajoitukset, valsu	<p>Sisältää ravintoloiden tupakkatilojen valvontaa. Valvonnassa kiinnitetään huomioita omavalvontaan, laitteiston huoltoon ja toimivuuteen, tupakkatilojen luvanvaraisuuteen. Tarkastuksissa siirrytään käyttämään Valviran laatimaa Tupakointikieltojen ja -rajoitusten tarkastuslomaketta. Tarkastus, joka tehdään toimnepidepyynnön perusteella, voi sisältyä säännöllisen valvonnan tarkastukseen, jolloin siitä veloitetaan säännöllisen valvonnan osuus.</p>
ENNAKOIMATON VALVONTA, ei valsu	
	<p>Tarkastus, joka tehdään tarkastusten perusteella annettujen määräysten noudattamatta jättämisen valvomiseksi tai paikkokeinon (kielto, myyntiluvan</p>

Uusintatarkastus	peruuttaminen, teettämisuhka, uhkasakko) valvomiseksi tai kirjallisen huomautuksen, varoituksen tai kehotuksen valvomiseksi. Uusintatarkastus on suunnitelman mukainen, jos kyseessä on suunnitelmallisen tarkastuksen uusinta. Uusintatarkastuksen jälkeisistä tarvittavista toimenpiteistä päättää ympäristöterveysjohtaja.
Tarkastus, myyntilupapäätöksen johdosta	Sisältyy tupakkatuotteiden tai tupakointivälineiden myynti, myyntilupaan liittyvät asiat, omavalvonta sekä tupakan, tupakkatuotteiden, tupakointivälineiden ja tupakkajäljitelmiä mainonta myyntipaikassa tai tukkumyymäläpaikassa. Erityisesti toimijanvaihdostapauksissa voidaan toteuttaa myös asiakirjatarkastuksena. Lääkelain mukaisessa tarkastuksessa nikotiinikorvaushoitotuotteiden osalta edellä mainitut soveltuvat seikat.
Tarkastus, ilmoituksen tai valituksen johdosta	Tupakkatuotteiden vähittäismyynnin valvontaa. Tupakointikiellon tai -rajoitusten valvontaa. Sisältö vaihtelee asian mukaan. Näitä ovat mm. asiakasvalitukset, viranomaisilmoitukset tai muun valvonnan yhteydessä havaittu tupakointikieltojen ja rajoitusten noudattamiseen liittyvä epäkohta. Esimerkiksi yleisötilaisuuksissa, päiväkodeissa ja kouluissa.
Tarkastus, asuinyhteisön tupakointikieltohakemus	Sisältyy tupakansavun esiintymisen ja kulkeutumisen tarkkailua. Tarkastus liittyy osana hallinnolliseen päätökseen asuinyhteisön tekemästä tupakointikieltohakemuksesta.
Näytteenotto	Merkkisavututkimus, esimerkiksi valvontakeinojen käytön, tupakointikieltojen ja -rajoitusten valvonnan, yhteydessä (Työterveyslaitoksen menetelmä ja ohjeet). Aistinvarainen tutkimus on kuitenkin ensisijainen tutkimus. Pelkkä näytteenottokäynti ei ole tarkastus. Näyte ja näytteenotto on asiakkaalle maksullinen.

4.6 Valvontakohteiden riskinarviointi ja tarkastustiheys

Valvontakohteiden valvontatarpeen lähtökohtana on käytetty valtakunnallisessa tupakkalain valvontaohjelmassa 2020 – 2024 esitettyjä tiheyksiä. Valvontatiheys tupakointikieltojen ja rajoitusten valvonnassa on 0,3 ja tukku- sekä vähittäismyynnin valvonnassa 0,5. Tarkastustiheyttä voidaan lisätä riskinarvioinnin perusteella. Valtakunnallisen valvontaohjelman mukaan esitettyjä valvontatiheyksiä ei ole perustetta alentaa edes riskinarviointiin perustuen. Lääkelain myynnin valvontatiheys (0,5) on sama kuin tupakkatuotteiden myynnin valvontatiheys.

Valvontakohteiden tarkastustarpeen määrittäminen riskiperusteisesti kaikille kohteille on tehty vuonna 2018 ja tämän jälkeen tarkastustarve arvioidaan aina kohteen tarkastuksen yhteydessä.

Tarkastustiheyttä lisätään vähintään 0,5 tarkastuksella / vuosi

1. jos edellisessä ja tehdyssä tarkastuksessa on tullut ilmi rikkomuksia tai toimijan asenne on muulla tavoin kielteinen ja piittaamaton tupakkalain säännöksiin.

2. jos omavalvonta on puutteellista (tupakkalain alaisten tuotteiden myynti, ravintoloiden tupakointitilat).
3. jos tupakansavulle altistuvien ihmisten määrä on suuri ja/tai on erityisryhmiä (lapset, nuoret, vanhukset, sairaat).

4.7 Näytteenotto

Tupakkalainsäädännön mukaiseen valvontaan ei suunnitella näytteenottoa. Valvonta tupakansavun osalta perustuu pääsääntöisesti aistinvaraiseen havainnointiin.

4.8 Painopisteet ja projektit

Tupakkalain valvonnan painopisteiden avulla kohdennetaan resursseja suunnitelmallisesti ja riskiperusteisesti sekä huomioidaan mahdollisista lainsäädäntömuutoksista aiheutuvat uuden tarpeet.

Suunnitelmallisen valvonnan piiristä poistettuihin kohdetyyppeihin voidaan kohdistaa suunnitelmallista valvontaa silloin, kun valvontakohdetyyppi on valvontaohjelman painopistealueena. Suunnitelmallisen valvonnan piiristä poistuneiden kohdetyyppien osalta tupakkalain toteutumista valvotaan muun ympäristöterveyden valvonnan yhteydessä.

Jos muun tarkastustoiminnan yhteydessä syntyy epäily puutteista, niin tehdään kohteeseen tarkastus. Tarkastuksesta laaditaan aina tarkastuskertomus. Mikäli tupakka- tai lääkelain mukaisessa säännöllisen valvonnan tarkastuksessa havaitaan puutteita, kohde tarkastetaan myös seuraavana vuonna.

Valtakunnalliset painopistealueet

Toimintavuosi	2020	2021	2022	2023	2024
Painopiste	Laittoman kaupan ehkäisy ja viranomaisten välinen yhteistyö		Tuotevalvonta ja markkinoinnin valvonta		
	Omavalvonnan tukeminen ja yhteistyö ehkäisevän päihdetyön kanssa				

Painopistevalvonnan toteutus ympäristöterveydessä:

Ympäristöterveydessä keskitytään valvonnassa valtakunnallisten painopisteiden huomioimiseen suunnitelmakaudella, eikä valvontaan aseteta erikseen omia painopisteitä.

1. Omavalvonnan tukeminen

Tupakkalaissa on erikseen säädetty toiminnanharjoittajien omavalvontasuunnitelman laatimisvelvollisuudesta niin myynnin kuin tupakointitilojenkin suhteen. Vuonna 2021-2022 ympäristöterveydessä on tehty tarkastus kaikkiin tupakanmyyntikohteisiin ja siinä yhteydessä on painotettu myynnin omavalvonnan neuvontaa ja ohjausta. Ennen tarkastusten tekemistä kohteita tiedotettiin asiasta ja niille lähetettiin saatteen kanssa ennakkokyselylomake, joka läpikäytiin tarkastuksen yhteydessä. Tällä menettelyllä saatiin lisättyä valvonnan näkyvyyttä sekä vaikuttavuutta ja saatiin työkalu valvontakohteiden riskinarvioinnin kehittämiseen. Omavalvonnan tukemista valvontakohteissa jatketaan normaalin valvontatyön yhteydessä koko valvontaohjelmakauden ajan.

2. Yhteistyö ehkäisevän päihdetyön kanssa

Tämä painopiste kohdistuu koko suunnitelmakauden valtakunnallisen valvontaohjelman teemaan yhtenäinen valvonta ja yhteistyö. Terveysturvallisuudessa painopisteen mukainen työ käynnistettiin 2021 verkostoitumalla paikallisella tasolla ehkäisevää päihdetyötä tekevien viranomaisten kanssa ja osallistamalla alueellisen päihdetyön seutukoordinaatioryhmään. Ryhmän yhteistyötapaamisissa keskustellaan tarkemmin yhteistyön tavoista. Työ aloitetaan käymällä läpi eri tahojen toimialat ja toimintatavat. Terveysturvallisuus voi tuoda ryhmään näkemyksiä mm. tupakkatuotteiden myynnin ja savuttomuuden valvonnasta. Toisaalta terveysturvallisuusviranomaisen voi saada luotettavaa ja ajankohtaista tietoa alueen päihteidenkäytöstä, joka voidaan huomioida valvontatyössä. Tarkastustoiminnan yhteydessä kiinnitetään erityistä huomiota savuttomuuden neuvontaan ja ohjaukseen lasten ja nuorten kohteiden tarkastuksilla, esim. koulut. Painopiste otetaan terveysturvallisuuden tiimikokouksissa listalle ja seurantaan. Painopisteen toimenpiteiden, seurantakoordinaatioryhmän yhteistyön sekä tarkastushavaintojen perusteella päätetään johtoryhmässä erikseen jatkotoimenpiteistä. Toiminnassa huomioidaan myös mahdollinen valtakunnallinen painopisteen ohjaus.

3. Laittoman kaupan ehkäisy ja viranomaisyhteistyö

Vuosina 2020-2021 tupakkatuotteiden myynnin painopistevalvontaa tehdään savukkeiden ja kääretupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkausten uusiin pakollisiin turvaominaisuusmerkintöihin sekä yksilöllisiin tunnisteisiin. Viranomaisten välistä yhteistyötä painotetaan vuosien 2022-2024 valvonnassa niillä valvonnan osa-alueilla, joissa kunnilla ja Valviralla on päällekkäistä toimivaltaa. Painopistevalvonta ei tarvitse erillistä seurantaa, koska poikkeavuudet käsitellään erikseen muun muassa hallinnollisin toimin.

Projektit

Vuodelle 2024 ei suunnitella tupakkalain tai lääkelain mukaiseen valvontaan erillisiä projekteja.

5 ELÄINLÄÄKINTÄHUOLLON VALVONTASUUNNITELMA

JOHDANTO

5.1 Eläinlääkintähuolto kunnassa

Eläinlääkintähuoltoon kuuluvina velvoitteina Päijät-Hämeen ympäristöterveys huolehtii peruseläinlääkintäpalvelujen ja kiireellisen eläinlääkärin avun järjestämisestä, eläinsuojeluvalvonnasta, eläinperäisen alkutuotannon elintarvikevalvonnasta, ante mortem-lihantarkastuksesta, eläintautien valvonnasta ja vastustuksesta, sivutuotevalvonnasta, eläinten merkinnin ja rekisteröinnin sekä eläinten tuonnin ja viennin valvonnasta.

5.2 Toimintaympäristö

Päijät-Hämeen ympäristöterveys vastaa eläinlääkintähuollon järjestämisestä Asikkalan, Hartolan, Heinolan, Hollolan, Iitin, Kärkölan, Orimattilan, Padasjoen ja Sysmän kuntien alueella. Toiminnasta vastaa ympäristöterveysjohtaja ja eläinlääkintähuollon päällikkö.

Suurin osa Päijät-Hämeen ympäristöterveyden jäsenkunnista on maatalousvaltaisia kuntia. Tilakäyntien ja vastaanottokäyntien määrien oletetaan säilyvän melko ennallaan. Vapaa-ajan asukkaiden runsas määrä lisää lomakausina huomattavasti lemmikkieläinpotilaiden määrää alueella.

Päijät-Hämeen ympäristöterveyden toiminta-alueella on myös yksityisiä eläinlääkäripalvelujen tarjoajia. Lahdessa toimii viisi pieneläimiin erikoistunutta eläinlääkäriasemaa, Hollolassa kaksi sekä Hartolassa ja Heinolassa yksi. Tämän lisäksi Päijät-Hämeen ympäristöterveyden alueella on sekä pieneläin- että hyötyeläinpraktiikkaa ja terveydenhuoltotyötä tekeviä yksityisiä eläinlääkäreitä. Osalla pieneläinlääkäreistä on vastaanottoa myös iltaisin.

5.3 Eläinlääkintäpalvelut

5.3.1 Henkilöstö ja resurssit

Päijät-Hämeen ympäristöterveyden palveluksessa on 10 kunnaneläinlääkäriä sekä kaksi valvontaeläinlääkäriä. Valvontaeläinlääkärit vastaavat pääosin eläinsuojelu- ja eläintautiasioiden valvontatehtävistä, jotka korvataan valtion varoista. Kunnaneläinlääkärit avustavat tarvittaessa valvontaeläinlääkäriä, hoitavat kiireellisiä valvontatehtäviä esimerkiksi päivystyksessä sekä vastaavat lisäksi kunnalle kuuluvista valvontatehtävistä, kuten alkutuotannon hygieniavalvonnasta. Kaikki kunnaneläinlääkärit tekevät peruseläinlääkintää, lisäksi kunnaneläinlääkäreille on osoitettu vastuualueet. Erikoisosaamista pyritään hyödyntämään koko yhtymän alueella.

Eläinlääkintähuollon kokonaishenkilöstöresurssi vuonna 2024 on 14,9 htv.

Elintarvikelain mukaisiin valvontatehtäviin on osoitettu 0,2 htv.

Taulukko 1. Eläinlääkintähuollon henkilökunta ja vastualueet 2024

Virkanimike	Toimipiste	Vastuualue
eläinlääkintähuollon päällikkö	Asikkala	hallinto, tuotantoeläinten terveydenhuolto
kunnaneläinlääkäri, valmiuseläinlääkäri	Orimattila	eläntaudit, tuotantoeläinten terveydenhuolto
kunnaneläinlääkäri, valmiuseläinlääkäri	Asikkala	eläntaudit, vesiviljelyvalvonta
kunnaneläinlääkäri, valmiuseläinlääkäri	Hollola	siipikarjan hygienia -ja salmonellavalvonta, eläntaudit
kunnaneläinlääkäri	Kärkölä	alkutuotannon valvonta, eläinten vienti (Traces)
kunnaneläinlääkäri, pohjoinen alue	Asikkala, Heinola	toimiminen eri toimipisteissä, pieneläinlääkinnän kehittäminen
kunnaneläinlääkäri	Iitti	eläinten vienti (Traces), vierasainenytyt, tuotantoeläinten terveydenhuolto
kunnaneläinlääkäri	Heinola	pieneläinlääkinnän kehittäminen, tuotantoeläinten terveydenhuolto, erityisesti siat
kunnaneläinlääkäri	Sysmä	tuotantoeläinten terveydenhuolto
kunnaneläinlääkäri, eteläinen alue	Hollola, Orimattila	toimiminen eri toimipisteissä, hevospraktiikan kehittäminen
valvontaeläinlääkäri	Orimattila	eläinsuojelu, eläntaudit, sivutuotevalvonta, eläinten tuonti ja vienti
valvontaeläinlääkäri, valmiuseläinlääkäri	Orimattila	eläinsuojelu, eläntaudit, sivutuotevalvonta, eläinten tuonti ja vienti
toimistosihteerit	Hollola	toimistotyöt, raportointi

Orimattilan länsiosan peruseläinlääkinnän palvelut on järjestetty erillisellä ostopalvelusopimuksella Helsingin yliopistolliselta tuotantoeläinsairaalta.

5.3.2 Henkilöstön koulutus

Jokaisella kunnaneläinlääkärillä tulee olla mahdollisuus osallistua peruseläinlääkinnän, oman erikoisosaamisalueensa sekä valvontatehtäviin liittyviin koulutuksiin. Näitä ovat Ruokaviraston ja ESAVI:n järjestämät maksuttomat koulutus- tai neuvottelupäivät sekä tämän lisäksi esim. Suomen Eläinlääkäriliiton, Fennovet Oy:n, eläinlääkäreiden erikoisyhdistysten ja Helsingin yliopiston järjestämät koulutukset. Erityisesti huolehditaan kouluttautumisesta ja ammattiosaamisen kehittämisestä tuotantoeläinten terveydenhuollon sekä eri eläinlajien akuuttihoidon osalta. Valmiuseläinlääkärit osallistuvat valmiuseläinlääkäreille järjestettyihin koulutuksiin ja harjoituksiin. Koulutuspäivien lukumäärä tulisi olla vähintään 8 - 10 pv/v /eläinlääkäri. Kehityskeskusteluiden yhteydessä tehdään henkilökohtaiset koulutussuunnitelmat. Koulutus- ja henkilöstösuunnitelma on laadittu osana talousarvioprosessia.

5.3.3 Tietojärjestelmät

Eläinlääkintähuollossa pyritään teknologian hyödyntämiseen ja tietojärjestelmien tehokkaaseen käyttöön. Mahdollisia kehitettäviä kohteita ovat muun muassa mobiilipalvelujen käyttöönotto sekä tietotekniikan hyödyntäminen tilastoinnissa ja raportoinnissa.

Eläinlääkintähallinnon tietojärjestelmiä ja rekistereitä käytetään aktiivisesti valvonnan työkaluina. Kartturin, Eläintenpitäjärekisterin ja Pikantin käyttöoikeudet on tarkoitettu saada kaikille eläinlääkäreille, Traces-käyttöoikeudet valvontaeläinlääkäreille ja osalle kunnaneläinlääkäreistä. Kaikilla kunnaneläinlääkäreillä on käytössä KliniQ-eläinlääkintäohjelmisto. Jotta tietojärjestelmien käyttö olisi mahdollisimman tehokasta, pyritään osallistumaan niitä koskeviin koulutuksiin.

5.3.4 Yhteistyö ja viestintä

Valvontaa tehdään tiiviissä yhteistyössä muiden valvontaviranomaisten kanssa. Yhteistyötahoja valvonnassa ovat poliisi, Ely-keskus, ympäristöviranomaiset, rakennusvalvonta, terveydensuojelu sekä sosiaali- ja terveystoimi. Moniongelmaisissa kohteissa pyritään tekemään yhteistarkastuksia muiden viranomaisten kanssa. Alueellisen yhteistyön kehittämiseksi on järjestetty säännöllisiä tapaamisia poliisin ja eläinlääkäreiden kesken. Kaikki kunnaneläinlääkärit ja valvontaeläinlääkärit osallistuvat Etelä-Suomen aluehallintoviraston järjestämiin yhteistyötapaamisiin. Eläinsuojeluvalvontatyötä tekevät eläinlääkärit osallistuvat Väliä Viljelijästä-verkoston toimintaan.

Erityistilanteita varten ympäristöterveyskeskuksessa on häiriötilannesuunnitelma sisältäen hälytyskaavion ja nimetyn erityisryhmän poikkeustilanteita varten (ruokamyrkytykset, eläinperäisten elintarvikkeiden välityksellä leviävät tartuntataudit, zoonootit). Häiriötilanteisiin varautumista on esitelty luvussa 1.9.

Ympäristöterveydenhuollon osalta pääasiallinen tiedotusvastuu on ympäristöterveysjohtajalla, joka koordinoi ja jakaa tiedottamisvastuuta eri tilanteissa. Viestintään kuuluvat tiedottaminen, neuvonta ja opastus sekä asiakaspalvelu. Asiakaskäynneillä tehtävän suullisen tiedottamisen lisäksi käytetään sosiaalista mediaa ja internet-sivuja, lehti-ilmoituksia, vastaanotoilla ja tilakäynneillä jaettavia tiedotteita, paikallisten järjestöjen (esim. MTK) yhteissähköpostitusta sekä yhteistyökumppaneiden tiedonvälityskanavia.

Asiakastyytyväisyyttä seurataan jatkuvasti vastaanotoilla ja sähköpostitse saatujen asiakaspalautteiden kautta, erillisen asiakaspalautejärjestelmän avulla sekä erikseen projektina toteutetuilla kyselyillä.

5.3.5 Toimipisteet ja varustelu

Kaikissa Päijät-Hämeen ympäristöterveyden toimipisteissä on vastaanottotilat lemmikkieläinten hoitoa varten. Kunnaneläinlääkäreiden toimipisteissä on vähintään peruseläinlääkinnän edellyttämä varustelutaso sisältäen potilasturvallisuuteen vaikuttavat asiat, kuten mm. pieneläinvaaka sekä lisähappi anestesiapotilaille ja työturvallisuuteen liittyvät varusteet, kuten astutusliinat, kuonokopat, kissahanskat ja turvasaappaat. Vastaanotolla ja tilakäynneillä käytettävä ultraäänilaite on käytössä kaikissa toimipisteissä. Vastaanotoilla on käytettävissä ultraäänilaite hammaskiven poistoon pieneläimille. Sähköinen hammasraspi hevosten hammashoitoihin on Asikkalan, Hollolan, Iitin ja Orimattilan toimipisteissä. Tämän lisäksi eläinlääkäreillä on käytössä itse hankkimiaan

laitteita ja välineitä. Kaikilla kunnaneläinlääkäreillä on käytössään kannettava tietokone ja KliniQ-potilasohjelma.

Päivystysluonteinen yöpyminen on mahdollista Asikkalan, Heinolan, Hollolan, Iitin ja Kärkölan toimipisteissä. Sysmässä on käytettävissä päivystysasunto sijaisten käyttöön.

Toimipisteissä on puhelinaika arkaamuisin klo 8 - 9 ajanvarauksia varten, Iitissä klo 9.30 saakka. Virka-aikana eläinlääkärit ovat tavoitettavissa kiireellisiä asioita varten matkapuhelimista. Akuutteja sairastapauksia lukuun ottamatta praktiikka perustuu ajanvarauksella sovittuihin käynteihin vastaanotolla tai tiloilla. Iitin ja Sysmän vastaanotoilla toimii aamupäivisin vastaanotto ilman ajanvarausta.

Asikkalan ja Padasjoen toimipiste

Kustaankuja 2

17200 Vääksy

Asikkalan ja Padasjoen kunnaneläinlääkärit

044 480 1172, 044 480 1180

Heinolan toimipiste

Höylääjäntie 2

18200 Heinola

Heinolan kunnaneläinlääkäri

044 480 1175

Hollolan toimipiste

Parinpellontie 2 B

16710 Hollola kk

Hollolan kunnaneläinlääkäri

044 480 1176

Iitin toimipiste

Rautatienkatu 27

47400 Kausala

Iitin kunnaneläinlääkäri

044 480 1177

Kärkölän toimipiste

Rinnetie 2 as 1

16600 Järvelä

Kärkölän kunnaneläinlääkäri

044 480 1178

Orimattilan toimipiste

Kotiseututie 4 b

16300 Orimattila

Orimattilan kunnaneläinlääkäri

044 480 1179

Sysmän toimipiste

Sysmäntie 47

19700 Sysmä

Sysmän kunnaneläinlääkäri

044 480 1183

kunnaneläinlääkäri / eteläinen alue

044 480 1182

kunnaneläinlääkäri / pohjoinen alue

044 480 1174

Valvontaeläinlääkärit

PL 66

15871 Hollola

044 480 1184 (yhteiskäyttö)

5.3.6 Peruseläinlääkintä virka-aikana

Peruseläinlääkintäpalveluihin sisältyy perustason terveyden- ja sairaanhoito, yksinkertaiset kirurgiset toimenpiteet, neuvonta, akuuttien sairastapausten hoito ja ensiapu, eläinten lopettaminen, todistusten kirjoittaminen sekä terveydenhuoltotyö sekä puhelinneuvonta.

Päijät-Hämeen ympäristöterveys tuottaa peruseläinlääkintäpalvelut seuraavien kuntien alueella: Asikkala, Hartola, Heinola, Hollola, Iitti, Kärkölä, Orimattila, Padasjoki ja Sysmä. Helsingin yliopistollinen tuotantoeläinsairaala hoitaa peruseläinlääkintäpalvelut erillisellä sopimuksella Orimattilan länsiosissa.

Eläinlääkäreiden työtehtävien päällekkäisyyttä helpottamaan on laadittu yhteistyöohje. Se perustuu parityötyöskentelyyn. Kokonainen tai osa työpäivästä voidaan rauhoittaa valvontatehtäviä, toimistotöitä, leikkausiltoja, ajanvarauspotilaita tai muita kiireettömiä tehtäviä varten. Tällöin puheluliikenne ja akuuttipraktiikka ohjataan lähialueella toimivalle työparille.

Toiminnan tavoitteena on, että kiireellinen eläinlääkärin apu on saatavissa kolmen tunnin sisällä ja kiireetön ajanvarauksella noin kahden viikon sisällä yhteydenotosta. Tarkemmin vasteajat eri toimenpiteiden osalta on kuvattu eläinlääkinnän ohjekansiossa.

5.3.7 Peruseläinlääkintä päivystysaikana

Valtakunnallisen eläinlääkintähuollon ohjelman mukaan päivystys tulee olla järjestetty maakunnallisesti ja päivystäjien toimialueena tulee olla koko maakunta. Vastaanotolla ja tilakäynneillä eläimiä tulisi hoitaa pääosin ei henkilöiden. Päijät-Hämeen ympäristöterveys järjestää eläinlääkäripäivystyksen kiireellisiä sairastapauksia varten virka-ajan ulkopuolella yhdessä Lahden kaupungin ja Helsingin yliopiston Tuotantoeläinsairaalan kanssa maakunnallisesti. Päivystys toimii arki-iltoina klo 16–8 ja viikonloppuisin perjantaista klo 16 maanantaiaamuun klo 8. Arkipyhinä ja yleisinä vapaapäivinä ovat vastaavat ajat.

Päijät-Hämeen ympäristöterveyden alueella on kaksi erillistä päivystysaluetta:

- alue 1 käsittää Päijät-Hämeen ympäristöterveyden kunnat Asikkala, Hartola, Heinola, Hollola, Iitti, Kärkölä, Padasjoki ja Sysmä sekä päivystyssopimuksella Lahden kaupunki.
- alue 2 käsittää Päijät-Hämeen ympäristöterveyden kunnista Orimattilan. Päivystyksestä vastaa sopimuksella Helsingin yliopistollinen tuotantoeläinsairaala.

Alueella 1 päivystää 12 eläinlääkärinä, joista muodostuu kuusi päivystysparia. Kaksi eläinlääkärinä päivystää samanaikaisesti siten, että toinen toimii etupäivystäjänä ja vastaa puhelinpalvelusta, toinen on takapäivystäjä. Tarvittaessa etupäivystäjä hälyttää takapäivystäjän avukseen, mikäli kiireellisten sairastapausten määrä on sellainen, että hoitoa ei pystytä järjestämään kohtuullisessa ajassa yhteydenotosta. Jos toinen päivystäjistä joutuu sitoutumaan aikaa vievään toimenpiteeseen, voi alueen toinen päivystäjä ottaa vastuun mahdollisista muista tehtävistä. Päivystäjillä on mahdollisuus konsultoida toisiaan ja todella vaativat tapaukset voidaan hoitaa yhdessä.

Edellä mainittujen päivystysten lisäksi Päijät-Hämeessä on osittainen eriytetty pieneläinpäivystys. Viikonloppuisin päivystys on perjantaina klo 16–20, lauantaina ja sunnuntaina klo 8–20. Arkipyhinä ja yleisinä vapaapäivinä sovelletaan lauantain ja sunnuntain kellonaikojä ja näitä edeltävänä työpäivänä perjantain aikoja.

Arki-iltaisain sekä viikonloppuisin ja pyhäpäivinä yöaikaan pieneläinpäivystystä ei ole eriytetty. Vaativaa hoitoa tarvitsevien pieneläinpotilaiden varalta Evidensian kanssa on tehty takapäivystyssopimus. Potilaita voidaan lähettää joko Hattulan, Kouvolan tai Tammiston päivystävään eläinsairaalaan. Sopimus on voimassa päivystysaikana silloin, kun eriytetty pieneläinpäivystys ei ole toiminnassa.

Päijät-Hämeen ympäristöterveydessä on päivystyksessä keskitetty yhteydenotonnumero. Numerot ovat erikseen pieneläimille ja suurelaimille ja ne ovat samat koko alueella. Molemmat numerot ovat maksullisia. Päivystäjät kirjautuvat palvelunumeron välityksellä oman alueensa päivystäjiksi, samoin pieneläinpäivystäjät. Silloin kun eriytettyä pieneläinpäivystystä ei ole, pieneläinpäivystysnumeroon soitetut puhelut ohjautuvat suurelaimipäivystäjälle.

Eriytetyn pieneläinpäivystyksen laatua valvotaan seuraamalla päivystykseen osallistuvien eläinlääkäreiden henkilöllisyyttä ja ammatillista pätevyyttä. Asiakastyytyväisyyttä ja palvelun asiakashinnoittelun sopimuksen mukaisuutta seurataan saatujen asiakaspalautteiden sekä projektiluonteisten asiakaskyselyiden avulla. Kaksi kertaa vuodessa järjestetään kaikkien päivystysosapuolien välinen tapaaminen, jonka tarkoituksena on kehittää toimintaa ja yhteistyötä sekä käsitellä saatua palautetta.

5.3.8 Terveystenhuolto, Naseva ja Sikava

Tuotantoeläinten terveydenhuoltotyö on osa elintarvikeketjun laatutyötä, jolla varmistetaan ja edistetään eläinten terveyttä ja hyvinvointia ja varmennetaan tuotannon vastuullisuutta. Terveystenhuoltokäynnillä käydään läpi eläinten terveyteen, tuotokseen, hyvinvointiin sekä sairauksien ennaltaehkäisyyn liittyviä asioita. Terveystenhuoltokäyntejä voidaan tehdä myös tautiongelmien selvittämiseksi. Tuotantoeläinten ennaltaehkäisevän terveydenhuollon merkitys kasvaa tuotantoyksiköiden koon kasvaessa. Nautojen Naseva- ja sikojen Sikava-järjestelmiä hyödynnetään myös lakisääteisen ketjuinformaatiotiedon tuottamisessa sekä kirjanpito vaatimusten täyttämässä.

Päijät-Hämeen ympäristöterveyden alueella on 191 nautatilaa ja 18 sikatilaa, joilla on terveydenhuoltosopimus. Terveystenhuoltokäyntejä tehdään terveydenhuoltosopimuksen tehneille tiloille kansallisten terveydenhuolto-ohjelmien edellyttämällä tiheydellä: nautatiloille kerran vuodessa ja sikatiloille 4-6 kertaa vuodessa. Niille tiloille, joille luovutetaan lääkkeitä varalle tulevia sairastapauksia varten, tehdään terveydenhuoltokäyntejä tiheämmin (4-24 kertaa vuodessa) tilan eläinmäärästä riippuen. Vuodessa tuotantoeläintiloille Päijät-Hämeen ympäristöterveyden alueella tehdään noin 470 terveydenhuoltokäyntiä. Tilakäyntien perusteella tilalle laaditaan vähintään kerran vuodessa kirjallinen terveydenhuoltosuunnitelma. Lisäksi tarvittaessa laaditaan lääkityssuunnitelma tilalla esiintyvien tautien hoitamiseksi. Yhteen terveydenhuoltokäyntiin ja sen perusteella laadittavan terveydenhuoltosuunnitelman laatimiseen kuuluu noin yhden työpäivän verran työaika.

Suurin osa ammattimaisesti toimivista tuotantoeläintiloista on liittynyt terveydenhuoltojärjestelmiin Nasevaan ja Sikavaan. Ruokaviraston rahoittama Neuvo 2020-tilaneuvontajärjestelmä, joka korvaa terveydenhuoltokäynnin kustannukset tiloille, jatkuu vuodesta 2023 alkaen uudelle viiden vuoden kestoisella ohjelmakaudella. Neuvo-terveydenhuoltokäyntien valtuutus on seitsemällä kunnaneläinlääkärillä sekä tuotantoeläinsairaalalla.

Tuotantoeläinten ennaltaehkäisevään terveydenhuoltoon liittyviä tehtäviä yhtymän alueella koordinoi eläinlääkintähuollon päällikkö. Tuotantoeläinten terveydenhuoltoon perehtyneet kunnaneläinlääkärit sekä Helsingin Yliopiston tuotantoeläinsairaalan eläinlääkärit tekevät terveydenhuoltokäyntejä praktiikka-alueellaan. Lisäksi yhtymän alueella terveydenhuoltopalveluja tarjoavat yksityiset eläinlääkärit.

5.4 Valvontatehtävät

Päijät-Hämeen ympäristöterveys järjestää toiminta-alueellaan kaikki kunnalliselle eläinlääkintähuollolle määrätyt valvontatehtävät. Vastuu valvontatehtävien toteutumisesta Päijät-Hämeen ympäristöterveydessä on eläinlääkintähuollon päälliköllä ja valvontaeläinlääkäreillä.

5.4.1 Yhteenveto valvontakohteista

Taulukko 2. Yhteenveto tarkastuksista 2024 ja valvontakohteista

Valvontakohteet	2024	kohteita yht.
Maitohygieeniset tarkastukset	30	140
Ilmoituksenvaraiset toimijat (tallit, kennelit)	14	140
Siipikarjan salmonellavalvonta	9	22
Siipikarjan hygieniataarkastukset	6	22
Vesiviljelylaitokset/terveysvalvonta	7	7
Vesiviljelylaitokset /luonnonravintolammikot	0	13
Kalatuotannon hygieniataarkastukset	2	3
Sivutuotevalvonta/haaskapaikat	2	5
Sivutuotealan laitokset	1	2
Spermavarasto	1	1
Karanteeni	1	1
Alkiotoiminta	1	1

5.4.2 Eläinten hyvinvoinnin valvonta

Eläinsuojeluvalvonta. Eläinsuojeluvalvonnalla tarkoitetaan eläinsuojelulain, eläinsuojeluasetuksen ja niiden nojalla annettujen säädösten ja päätösten perusteella tehtävää valvontaa. 1.1.2024 alkaen eläinsuojelulain korvaa laki eläinten hyvinvoinnista (693/2023). Eläinsuojeluvalvontaa ovat epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset sekä luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuvat tarkastukset.

Päijät-Hämeen ympäristöterveyden alueella on kymmenen kunnaneläinlääkäriä ja kaksi valvontaeläinlääkäriä, jotka toimivat virkaeläinlääkäreinä koko yhteistoiminta-alueella. Muita eläinsuojeluviranomaisia lain mukaan ovat alueen terveydensuojeluinsinöörit ja poliisi. Pääosin eläinsuojeluvalvontaa tekevät kaksi valvontaeläinlääkäriä. Kunnaneläinlääkärit tekevät eläinsuojelutehtäviä pääosin omalla lähitoimialueellaan päivystysaikana.

Epäilyyn perustuvat tarkastukset. Eläinten huonosta kohtelusta tai hoidosta huolestuneet kuntalaiset tekevät ilmoituksen virkaeläinlääkärille. Ilmoitus voi tulla sähköisen järjestelmän kautta, suullisesti tai sähköpostilla. Ilmoituksen vastaanottaja kirjaa ilmoituksen

ja tarvittaessa ilmoittaa siitä välittömästi valvontaeläinlääkärille. Ensisijaisesti valvontaeläinlääkärit harkitsevat, onko ilmoituksen perusteella aihetta epäillä eläinsuojelulain vastaista menettelyä ja tehdä tarkastus. Pääosin eläinsuojelutarkastuksia suorittavat valvontaeläinlääkärit työparina. Kunnaneläinlääkärit hoitavat päivystysaikaiset kiireelliset eläinsuojelutapaukset ja tarvittaessa toimivat valvontaeläinlääkärin työparina. Kunnaneläinlääkärin on aina itse harkittava, onko hän esteellinen tekemään tarkastuksen. Esimerkiksi vakiintunut asiakassuhde tai solmittu terveydenhuoltosopimus tekevät eläinlääkäristä esteellisen tekemään valvontaa. Vaikeat tai pitkittyneet tapaukset käsitellään yhdessä läänineläinlääkärin kanssa. Tarvittaessa poliisilta pyydetään virka-apua turvaamaan tarkastus.

Eläinsuojelutarkastuksesta laaditaan aina tarkastuskertomus. Jos virkaeläinlääkäri havaitsee eläinsuojelulain vastaista menettelyä, annetaan eläinsuojelupäätöksellä eläinsuojelulain 42 §:n nojalla määräys korjata epäkohta määräajassa. Tarkastuksen kohteella on hallintolain mukainen oikeus tulla kuulluksi ennen lopullisen eläinsuojelupäätöksen tekemistä. Annetun määräajan umpeuduttua virkaeläinlääkärit tekevät kohteeseen uusintatarkastuksen. Uusintatarkastuksella varmistetaan, että määräystä noudatettu. Vuosittain epäilyyn perustuvia eläinsuojelutarkastuksia tai uusintatarkastuksia tehdään noin 200 kappaletta.

Tarkastuskertomukset ja eläinsuojelupäätökset säilytetään sähköisessä arkistossa. Eläinsuojelupäätöksen tehnyt eläinlääkäri toimittaa kopion päätöksestä poliisille tiedoksi ja tarvittaessa liittää siihen tutkintapyyntö. Asiakirjat annetaan tiedoksi myös aluehallintovirastolle. Poliisi aloittaa tarvittaessa esitutinnan eläinsuojelurikkomuksista tai rikoksista. Aluehallintoviraston eläinlääkäreillä on mahdollisuus tehdä havaituista eläinsuojelulain laiminlyönneistä maataloustukiin liittyviä täydentävien ehtojen tukileikkauksia.

Eläinsuojelulain 44 §:n nojalla virkaeläinlääkäriellä on tarvittaessa mahdollisuus ryhtyä kiireellisiin toimenpiteisiin eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi. Kiiretoimenpiteisiin voidaan ryhtyä omistajaa kuulematta, mikäli hän ei ole viivytyksettä tavoitettavissa. Näissä tilanteissa virkaeläinlääkäri voi hankkia eläimille hoitoa tai ruokaa tai siirtää eläimet toiseen pitopaikkaan saamaan asiallista hoitoa. Jos nämä toimet eivät ole tarkoituksenmukaisia, virkaeläinlääkäri voi myydä, lopettaa tai teurastuttaa eläimet.

Kunnilla on eläinsuojelulain 15 §:n perusteella velvoite huolehtia irrallaan tavattujen seuraeläinten tilapäisen hoidon järjestämisestä 15 vuorokauden ajan talteenotosta. Päijät-Hämeen ympäristöterveyden alueella kunnat ovat itse tehneet sopimuksen eläinten tilapäisestä hoidosta jonkin lähialueen eläinlaitoksen kanssa. Kuntalaiset voivat toimittaa irrallaan tavatut pieneläimet kunnan kanssa sopimuksen tehneeseen eläinlaitokseen. Virkaeläinlääkärit voivat hankkia eläinsuojelullisen kiiretoimenpiteen kohteena oleville eläimille hoitoa tarvittaessa myös muusta kuin kyseisen kunnan sopimushoitolasta.

Kirstyvä taloustilanne asettaa uusia haasteita erityisesti kotieläintiloille, mikä voi lisätä haastavia ja mahdollisia kiiretoimia vaativia eläinsuojelutapauksia. Valmiutta viranomaisyhteistyötä vaativiin eläinsuojelutoimenpiteisiin kehitetään yhdessä poliisin ja läänineläinlääkäreiden kanssa. Valvontatyötä koskeviin koulutuksiin osallistutaan mahdollisimman kattavasti ja yhteistyökokouksia poliisin ja läänineläinlääkäreiden kanssa järjestetään vuosittain.

Luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus. Eläinsuojelutarkastuksia tehdään myös ilman epäilyä eläinsuojelulain rikkomisesta sellaisiin paikkoihin, joissa toiminta edellyttää eläinsuojelulaissa tarkoitettua luvan hakemista tai ilmoituksen tekemistä aluehallintovirastolle. Tällaisia säännöllisen valvonnan piiriin kuuluvia ammattimaisen eläintenpidon kohteita ovat esimerkiksi eläinkaupat, pieneläinlaitokset, suuret kennelit, kotieläinpihat, eläintarhat, riistaeläintarhat sekä suuret ravi- ja ratsutallit. Ilman epäilyä tarkastuksia voidaan tehdä myös eläinkilpailuihin ja muihin vastaaviin tilaisuuksiin.

Valvontaeläinlääkärien tavoitteena on tarkastaa luvan- ja ilmoituksenvarainen toiminta riskinarvioinnin perusteella 1–5 vuoden välein. Vuonna 2024 pyritään varmistamaan, että valvontaeläinlääkärit pystyvät käyttämään työaikaansa riittävästi kiireelliseen eläinsuojeluvalvontaan. Ilmoituksenvaraisen toiminnan valvontaa tehdään resurssien puitteissa.

Taulukko 3. Luvan ja ilmoituksen varaisen eläintenpidon kohteet

Kunta	Kennel	Talli	Eläinhoitola	Riistanhoi- dollinen tarha	Eläinkauppa	Muut
Asikkala		13	1			
Hartola	2	5		2		
Heinola	3	6	1			
Hollola	6	29	2			1
Iitti	2	5		3		2
Kärkölä	2	5	3			
Orimattila	7	38	1	1		1
Padasjoki	1					
Sysmä		3		1		1
Yht.	23	104	8	7	0	5

5.4.3 Eläinten terveyden valvonta

5.4.3.1 Eläintautivalmius

Varautuminen helposti leviävien eläintautien leviämisen uhkaan on keskeinen osa eläinten terveyden valvontaa. Tautitapausten varhainen havaitseminen, nopeasti käynnistettävät hallintatoimet sekä tarvittavien resurssien nopea saatavuus vaativat runsaasti etukäteissuunnittelua, hankintoja, tiedon aktiivista jakamista, toimijoiden kouluttamista ja käytännön harjoittelua. Myös muun välttämättömän eläinlääkintähuollon toiminnan varmistaminen ja henkilöresursointi eläintautiepidemian aikana on syytä suunnitella etukäteen. Eläintautiepidemioihin varaudutaan kaikilla eläinlääkintähuollon tasoilla.

Aluehallintovirastolla on oikeus tarvittaessa määrätä kunnaneläinlääkäri toimimaan myös muun kunnan alueella saman aluehallintoviraston toimialueella. Ruokavirastolla on vastaava oikeus koko maassa eläinlääkärien työvelvoitteen puitteissa.

Tarttuvat eläintaudit jakautuvat A–E-luokkiin eläintautilain (76/2021) mukaisesti. Eläinterveysviranomaisen on viipymättä tutkittava eläin, jossa epäillään A–C-luokan tautia tai torjuttavaa tai valvottavaa eläintautia ja arvioitava, onko kyseessä epäily, joka on syytä varmistaa lisätutkimuksilla. Joskus päätöksen lisänäytteiden ottamisesta tekee aluehallintovirasto tai Ruokavirasto. Epäilyn kynnyks on syytä pitää riittävän alhaisena. Jos kyseessä on virallinen eläintautiepäily, aluehallintovirasto voi antaa pitopaikalle välttämättömiä toimenpiteitä koskevan päätöksen taudin leviämisen estämiseksi. Päätöksen siitä, onko kyseessä virallinen eläintautiepäily, tekee aluehallintovirasto.

Kunnaneläinlääkäriin on ilmoitettava A–C-luokan eläintaudin epäilystä tai todetusta taudista viipymättä aluehallintovirastolle. Kunnaneläinlääkäriä ja läänineläinlääkäriä koskeva velvoite ilmoittaa erikseen lueteltujen zoonoosien esiintymisestä terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaavalle lääkäriin on kirjattu maa- ja metsätalousministeriön zoonooseista antamaan asetukseen (316/2021).

Osa kunnaneläinlääkäreistä on nimetty valmiuseläinlääkäreiksi, jotka ovat saaneet lisäkoulutusta helposti leviävien eläintautien vastustustyöhön. Valmiuseläinlääkäreiden perehtyneisyyttä hyödynnetään eläintautitapauksissa ja he osallistuvat eläintautien torjuntatyöhön tarvittaessa. Tautia epäiltäessä ja taudinpurkauksen varhaisessa vaiheessa käytetään ensisijaisesti oman aluehallintoviraston toimialueen virkaja valmiuseläinlääkäreitä. Tapauksen vakavuudesta ja laajuudesta riippuen aluehallintovirasto voi pyytää muiden aluehallintovirastojen toimialueiden kunnaneläinlääkäreitä tai läänineläinlääkäreitä taudin vastustamistyöhön.

Jokaisella valmiuseläinlääkärillä pitää olla mahdollisuus osallistua sekä aluehallintoviraston että Ruokaviraston järjestämään valmiuskoulutukseen vuosittain. Aluehallintovirasto huolehtii, että muillakin kunnaneläinlääkäreillä on riittävä tietämys tautivastustuksesta ja olemassa olevista valmiussuunnitelmista.

Päijät-Hämeen ympäristöterveyden valmiuseläinlääkäreitä ovat Asikkalan, Orimattilan ja Hollolan kunnaneläinlääkärit sekä valvontaeläinlääkäri.

Poikkeustilanteessa pyritään hoitamaan ensisijaisesti eläintautitilanteen vaatimat tehtävät ja vain kiireelliset praktiikkatehtävät. Muut alueen kunnaneläinlääkärit kuin valmiuseläinlääkärit voivat lyhytaikaisesti huolehtia valmiuseläinlääkäreiden praktiikka-alueesta poikkeustilanteessa. Tarvittaessa ja tilanteen pitkittyessä otetaan kunnaneläinlääkäreille sijaiset. Esimies laatii varautumissuunnitelman eläintautivalvonnan poikkeustilanteissa toimimisesta. Varosuunnitelma sisältää toimintaohjeen tautitapauksia epäiltäessä tai todettaessa. Varosuunnitelman testaamiseksi osallistutaan mahdolliseen aluehallintoviraston valmiusharjoitukseen, jos tilaisuus tarjoutuu.

Ajankohtaista eläintautivalvonnasta

Afrikkalainen sikarutto

Helposti leviävä, lakisääteisesti vastustettava eläintauti, joka aiheuttaa sikaeläimille (villisia, kesysiat ja minisia) voimakasoireista verenvuotokuumetta, mikä usein johtaa kuolemaan. Tartunnan aiheuttaja on virus, johon ei ole hoitoa tai rokotetta. Tauti ei tartu ihmisiin.

Afrikkalaista sikaruttoa ei ole koskaan todettu Suomessa. Tautia on todettu mm. Ruotsissa, Virossa, Latviassa, Liettussa, Puolassa, Tšekissä, Unkarissa, Romaniassa, Bulgariassa, Belgiassa, Venäjällä, Valko-Venäjällä ja Ukrainassa ja uhka taudin leviämisestä Suomeen on huomattavasti kasvanut.

Afrikkalainen sikarutto tarttuu sikojen hengitysteiden ja suun kautta, tartunnan saaneista sioista terveisiin sikoihin. Epäsuorasti tauti leviää mm. tartunnan saaneen eläimen lihan, lihatuotteiden, sivutuotteiden ja käsittelemättömien metsästysmuistojen välityksellä sekä ruokajätteestä, jossa on tartunnan saaneen sian tai villisian lihaa. Lisäksi tauti voi levitä viruksen saastuttamien välineiden, vaatteiden, rehun, kuivikkeiden, kuljetusvälineiden ja elintarvikkeiden välityksellä. ASF -virus erittyy kaikkiin sairastuneen sian tai villisian eritteisiin ja säilyy veressä ja kuolleen sian ruhosissa jopa useita kuukausia. Pakastetussa lihassa virus säilyy useita vuosia.

Taudin vastustukseen liittyen sikojen ulkonapito on kielletty 1.6.2018 alkaen. Kielto ei kuitenkaan koske:

1. eläintarhoja
2. kytkettyä ulkoilutettavia sikoja eikä

3. sellaisia pitopaikkoja, joissa ulkotarhat on suojattu olemassa olevan aidan oheen rakennetulla teräsverkkoaidalla tai sähköaidalla, tai joissa ulkotarhat on suojattu riittävän vankalla rakenteella siten, että luonnonvaraiset villisiat eivät pääse kosketuksiin tarhassa pidettävien sikojen kanssa.

Teräsverkkoaidan ja sähköaidan vaatimukset löytyvät maa- ja metsätalousministeriön asetuksen (404/2021) liitteestä tai osoitteesta [Sikojen ulkonapitokielto - Ruokavirasto](#).

Sikojenpitäjän, joka aikoo pitää sikojia tai tarhattuja villisikoja ulkona edellä kohdassa 3 tarkoitettussa pitopaikassa, on ilmoitettava siitä kunnaneläinlääkärille vähintään kahta kuukautta ennen aiottua ulkonapitoa. Ilmoitus tulee tehdä kirjallisena, ja sen voi tehdä vapaamuotoisesti tai Ruokaviraston lomakkeella [rv_ilmoitus_sikojen_ulkonapidosta.pdf \(ruokavirasto.fi\)](#).

Eläintarhojen ja kytkettynä ulkoilevien sikojen pitäjiä ei tarvitse tehdä ilmoitusta.

Ilmoituksesta on käytävä ilmi seuraavat seikat:

1. Sikojen lukumäärä.
2. Selvitys ulkotarhan suojaamista koskevien vaatimusten täyttymisestä.

Taudin varhainen havaitseminen tärkeää!

- Ilmoitukseen kuolleista villisioista suhtauduttava vakavasti - näytteitä on otettava tarvittaessa myös päivystysaikana.
- Lyhyellä tähtämellä tärkeintä ASF-kuolleitten villisikojen raatojen keräys ja ympäristön ASF-viruksella saastumisen ehkäisy.
- Pidemmällä tähtämellä villisikapopulaation pienentäminen.

Toimintaohje löydettyä kuollut luonnonvarainen villisika: [Ruokavirasto - Näytteenotto-ohjeet villisioista](#)

Lintuinfluenssa

Influenssa A -virukset ovat monimuotoinen, erityisesti vesilinnuille ominainen virusryhmä. Valtaosa niiden alatyypeistä on taudinaiheuttamiskyvyltään heikkoja, mutta kahteen alatyypin (H5 ja H7) kuuluu kuitenkin myös sellaisia viruksia, jotka voivat aiheuttaa vakavia lintuinfluenssaepidemiaita ja suuria menetyksiä siipikarjataloudelle. Eräillä lintuinfluenssaviruksilla on kyky tartuttaa ihmisiä. Tartunnat ovat hyvin harvinaisia. Lähes kaikki infektiioon sairastuneet ihmiset ovat saaneet tartunnan käsiteltyään lintuinfluenssaan sairastunutta tai kuollutta siipikarjaa tai sen eritteitä heikoissa hygieniaoloissa.

Korkeapatogeeninen lintuinfluenssa luokitellaan linnuissa EU-lainsäädännön mukaan A-luokan eläintaudiksi (EU 2018/1882). Matalapatogeeninen lintuinfluenssa pidettävissä linnuissa on luokiteltu valvottavaksi eläintaudiksi (MMM 325/2021). Jo puhjenneeseen tautiin ei ole hoitoa ja siksi sen varhainen toteaminen ja leviämisen tehokas estäminen on tärkeää. Tautisuojausten ylläpito siipikarjatiloilta, siipikarjan eristäminen luonnonvaraisista vesilinnuista ja ulkomaisten maatilavierailujen jälkeisen karenssiajan noudattaminen ovat avainasemassa taudin torjunnassa.

Lintuinfluenssaviruksen leviämisen estämiseksi siipikarja ja muut linnut on suojattava kontakteilta luonnonvaraisiin lintuihin 8.2.—31.5. välisenä aikana. Kotieläimenä pidettävät linnut tulee pitää joko sisätiloissa tai lintujen ulkoilualue tulee kauttaaltaan aidata ja kattaa esimerkiksi riittävän tiheällä verkolla kyseisenä aikana. Lintujen ulkona pidosta on tehtävä

ilmoitus paikalliselle kunnaneläinlääkärille. Suojusmääräykset eivät koske kyyhkysten vapaalentoja, tarhuttuja sileälästäisiä lintuja ja eläintarhoja.

Korkeapatogeenista lintuinfluenssaa on todettu Päijät-Hämeessä luonnonlinnuissa kesällä 2023. Alueen tartuntavyöhyke on lakkautettu 8.11.2023. On todennäköistä, että lintuinfluenssatapauksia ja -epäilyjä tulee myös kesällä 2024. Näytteenottoihin on varauduttu hankkimalla jokaiselle vastaanotolle näytteenottotarvikelaatikko eläintautinäytteenottoja varten. Lintuinfluenssaa on epäiltävä siipikarjatiloihin herkästi. Lintuinfluenssan oireita linnuilla ovat apaattisuus, ruokahaluttomuus, muninnan lasku, pään alueen turvotus, ripuli, hengitystieoireet ja korkea kuolleisuus. Joissakin tapauksissa havaitaan keskushermosto-oireita, kuten asentovirheitä ja epänormaaleja liikkeitä. Taudin eteneminen voi olla erittäin nopeaa, jolloin ei välttämättä ehditä havaita mitään oireita ennen lintujen menehtymistä. Epäiltäessä lintuinfluenssaa on oltava virka-aikana yhteydessä alueen valvontaeläinlääkäriin ja päivystysaikana päivystävään läänineläinlääkäriin. Tarkempia ohjeita näytteenotosta ja toimintaohjeista löytyy verkkoasemalta.

5.4.3.2 Siipikarjan salmonellavalvonta

Yleistä. Päijät-Hämeen ympäristöterveyden alueella on 747 siipikarjatilaa, joista 22 tilaa kuuluu viralliseen salmonellavalvontaohjelmaan. Kaikki salmonellavalvontaan kuuluvat tilat kahta kalkkunatilaa lukuun ottamatta ovat munantuotantotiloja. Suurimmassa osassa tiloista munia menee vain suoramyyntiin. Valvonta on keskitetty yhdelle alueen eläinlääkärille, joka valvoo valvontaohjelman noudattamista alueella ja delegoi näytteenottoja alueen muille eläinlääkäreille.

Valvontakäynnit. Siipikarjan salmonellavalvontaohjelma koskee broilereita, kalkkunoita ja munintakanoja. Salmonellavalvontaa koskeva lainsäädäntö muuttui 15.1.2021. Kanojen, eli broilereiden ja munintakanojen, sekä kalkkunoiden salmonellavalvonta on eläintautilain mukaista pakollista terveysvalvontaa.

Uuden salmonellavalvontaan liittyvän tilan omavalvontanäytteenotto aloitetaan Päijät-Hämeen ympäristöterveyden alueella heti ilmoituspäivän jälkeen lain määräämän ohjeistuksen mukaan. Ensimmäinen viranomaisnäytteenotto tulee vain suoramyyntiä harjoittavilla pienillä tuottajilla (alle 50 munivaa) kolmen vuoden kuluttua, suuremmilla tuottajilla (yli 50 munivaa) kahden vuoden kuluttua ja pakkaamoon tuottavilla tiloilla seuraavana vuonna.

Kunnaneläinlääkäri valvoo salmonellavalvontaohjelman noudattamista toimialueensa pitopaikoissa. Kunnaneläinlääkäriin tekee terveysvalvontaan kuuluvissa kanojen ja kalkkunoiden pitopaikoissa tarkastuksia sen selvittämiseksi, onko pakolliseen terveysvalvontaan sisältyviä velvoitteita (ilmoitukset, näytteenotto, kirjanpito) noudatettu ja esiintyykö pitopaikassa salmonellaa (eläintautilaki 8 §). Kunnaneläinlääkäriin vastuulla on huolehtia siitä, että tarkastuskäynnit ja viranomaisnäytteenotot tehdään salmonella-asetuksen edellyttämällä tavalla ja vaadituin väliajoin. Kunnaneläinlääkäriin vastuuta tarkastuksista ei poista se, että toimija ei erikseen kutsu kunnaneläinlääkäriä käynnille. Kunnaneläinlääkäriin on hyvä sopia ajoissa toimijan kanssa tarkastuskäynnistä siten, että näytteenoton ajankohtaa koskevat vaatimukset tulevat huomioituksi.

Salmonellanäytteenoton toteutuminen tarkastetaan pitopaikan salmonellavalvontaa koskevan kirjanpidon perusteella. Parvien salmonellanäytteenottoa koskevien tietojen on oltava yhdistettävissä pitopaikassa pidettävän siipikarjan tunnistamisasetuksen mukaisen luettelon parvitetietoihin. Tämän perusteella voidaan varmistua siitä, että näytteet on otettu kaikista pitopaikassa olleista tai pitopaikassa olevista parvista. Tarkastuskäynnin yhteydessä kunnaneläinlääkäriin on otettava pitopaikasta näytteitä taulukon 5. mukaisesti.

Kunnaneläinlääkäriin on otettava näytteet kaikista niistä pitopaikan parvista, jotka ovat näytteenottoon sopivassa iässä tai tuotantovaiheessa. Kunnaneläinlääkäriin tekemällä näytteenotolla voidaan korvata toimijan vastuulla oleva näytteenottokerta.

Jos tilalla on useita pitopaikkoja, tarkastuskäynti on tehtävä jokaiseen pitopaikkaan säädettyin väliajoin. Kunnaneläinlääkäriin on tehtävä tarkastuskäynti pitopaikkaan kerran vuodessa, jos kysymyksessä on emokasvattamo, hautomo, kasvatuskanala, kanala tai broileri- tai kalkkunakasvattamo. Tarkastusajankohtana pitopaikassa on oltava ainakin yksi näytteenoton kannalta sopivan ikäisiä lintuja sisältävä parvi. Kanalassa, jossa on aiemmin todettu salmonella, on tehtävä tarkastus, kun salmonellatartunnan saaneen parven kanssa samoissa tiloissa pidettävän seuraavan tuotantokierron parven linnut ovat 22–26 viikon ikäisiä. Munintakana- ja broileriemokanaloissa kunnaneläinlääkäriin tarkastuskäynti on tehtävä kaksi kertaa kunkin emoparven munintakauden aikana. Näytteenottojen välillä on oltava vähintään neljä kuukautta, ellei ole perusteltua syytä lyhentää näytteenottojen väliaikaa. Kalkkunoiden emokanaloissa kunnaneläinlääkäriin tarkastuskäynti on tehtävä kerran kunkin emoparven munintakauden aikana. Ainakin yhden kalkkunaemoparven lintujen on oltava tarkastuskäynnin ja kunnaneläinlääkäriin siipikarjan salmonellavalvontanäytteenoton aikana 30–45 viikon ikäisiä.

Pienimuotoisen toiminnan pitopaikoissa tarkastus on tehtävä joka toinen vuosi, jos lintuja on vähintään 50 ja joka kolmas vuosi, jos lintuja on alle 50. Jos kunnaneläinlääkäri epäilee, että parvesta aiemmin otettujen salmonellanäytteiden kielteinen tutkimustulos on virheellinen, on parvesta otettava näytteet tämän ohjeen kohdan 5.9. mukaisesti. Jos kunnaneläinlääkäri toteaa, että pakolliseen terveystarkastukseen sisältyvien velvoitteiden noudattamisessa on vakavia puutteita, on tarkastuskäyntien määrää lisättävä. Asia on syytä kirjata tarkastuskertomukseen. Pakollisen terveystarkastuksen vaatimusten tarkastamisen lisäksi kunnaneläinlääkäriin tulee samalla käynnillä tarkastaa pitopaikan tautisuojaus sekä tuotantohygienia ja tarvittaessa antaa toimijalle neuvoja ja ohjeita asiasta. Alkutuotantopaikan on laadittava kirjallinen kuvaus menettelytavoista, joilla vastustettavien eläintautien leviämistä pitopaikkaan ennaltaehkäistään. Kirjallinen kuvaus tarkastetaan käynnin yhteydessä. Lisäksi tarkastukseen sisällytetään vähintään ne asiat, jotka on mainittu Ruokaviraston tarkastuskertomuslomakkeessa. Pienimuotoisen toiminnan pitopaikoissa lomaketta käytetään soveltuvin osin. Tautisuojauksen ja tuotantohygienian tarkastus tehdään valtion kustannuksella. Kunnaneläinlääkäriin on laadittava tarkastuksesta kirjallinen tarkastuskertomus, jonka jäljennös annetaan pitopaikasta vastuussa olevalle toimijalle ja toimitetaan aluehallintovirastoon läänineläinlääkäriin. Tähän tarkoitukseen on saatavissa lomake Ruokaviraston internetsivuilta: [Salmonellavalvonta - Ruokavirasto](#).

Lomakkeen osa I koskee pakolliseen terveystarkastukseen sisältyvää tarkastusta ja osa II tautisuojauksen ja tuotantohygienian tarkastamista.

Taulukko 4. Salmonella- ja pakkaamovalvonta

Salmonellavalvonta						
Kunta	Tilat (lkm)	Tarkastustiheys			Keskim. tarkastusaika 3 h	Tarkastukset 2024
		2 v välein	3 v välein	joka vuosi		
Asikkala	3	1	2		3	1
Hartola	2	1	1		3	0
Heinola	3		3		3	1
Hollola	2		2		3	2
Iitti	4		4		3	1
Kärkölä	2	1	1		3	1
Orimattila	3	2	1		3	2
Padasjoki	1	1			3	0
Sysmä	2	1	1		3	1
Yhteensä	22	7	15			9

Toiminta todettaessa salmonellaa. Kanojen tai kalkkunoiden pitopaikalle osoitetaan päätös taudin leviämisen estämiseksi (eli rajoittavat määräykset), jos pitopaikan kana- tai kalkkunaparvessa todetaan salmonella tai jos kysymyksessä on virallinen eläintautiepäily. Eläintautilain mukaan päätöksen tekee aluehallintovirasto, mutta kiireellisissä tapauksissa kunnaneläinlääkäri voi tehdä väliaikaisen päätöksen. Päätöksen sisältö on kuvattu salmonella-asetuksen 22 §:ssä, kun kysymyksessä on muu pitopaikka kuin hautomo.

Jos salmonella on todettu pitopaikasta otetussa näytteessä, päätös annetaan jo ensimmäisten laboratoriotulosten perusteella ennen Ruokaviraston laboratorion varmistusta. Pitopaikan (myös hautomon) rehutuohtoympäristössä tai muussa tuotantoympäristössä todettu salmonella johtaa virallisen eläintautiepäilyn perusteella tehtyyn päätökseen. Joidenkin parviryhmien näytteenottoon sisältyvää pöly- tai sivelypölynäytettä ei luokitella tuotantoympäristönäytteeksi vaan parveen kohdistuvaksi näytteeksi. Parvi on salmonellaposiitivinen, vaikka pelkästään pöly- tai sivelypölynäyte on positiivinen. Virallinen eläintautiepäily voi olla mahdollinen ilman, että salmonella on todettu mistään pitopaikasta otetusta näytteestä. Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi, jos pitopaikkaan on toimitettu rehua, jonka saastumisesta salmonellalla on vahva epäily.

Taudin leviämisen estämiseksi tehtävä päätös koskee koko pitopaikkaa ja on voimassa koko pitopaikassa saman ajan. Jos pitopaikassa on parvia, joissa ei ole todettu salmonellaa ja jotka kuuluvat eri epidemiologiseen yksikköön salmonellaposiitiivisen parven kanssa, aluehallintovirasto voi antaa niitä parvia koskevan poikkeuslupan. Samaan epidemiologiseen yksikköön kuuluvat linnut, joilla on keskenään samansuuruinen riski altistua salmonellatartunnalle tai joiden välillä salmonellatartunnan leviäminen on mahdollista henkilöstön, rehunjakelun, laitteiden tai välineiden välityksellä taikka muiden pitopaikassa noudatettavien menettelytapojen vuoksi. Taudin leviämisen estämiseksi koskevaa päätöstä ei peruuteta yksittäisten parvien osalta. Kaikki pitopaikan parvet on tutkittava ennen poikkeuslupan myöntämistä. Pitopaikasta vastuussa olevan toimijan tulee hakea poikkeuslupaa aluehallintovirastolta. Poikkeuslupa mahdollistaa parven tuottamien siitos- tai kananmunien luovuttamisen rajoituksetta haudontaan tai elintarvikkeeksi ja parven lintujen luovuttamisen muihin pitopaikkoihin tai teurastamisen normaalijärjestelyin ilman lihan kuumennusta.

Jos näytteitä tutkivan laboratorion salmonellatulokset osoittautuu Ruokaviraston varmistuksessa muuksi kuin salmonellaksi, päätöstaudin leviämisen estämiseksi kumotaan välittömästi.

Samoin toimitaan, jos päätös taudin leviämisen estämiseksi on annettu virallisen eläintautiepäilyn perusteella ennen näytteiden tutkimista ja pitopaikasta otetuissa näytteissä ei todeta salmonellaa.

Päätöksen tekvän aluehallintoviraston tai kunnaneläinlääkärin on tiedotettava päätöksestä taudin leviämisen estämiseksi sekä päätöksen kumoamisesta seuraaville toimijoille: teurastamolle, johon pitopaikasta toimitetaan kanoja tai kalkkunoita, laitokselle, johon pitopaikasta toimitetaan elintarvikekäyttöön tarkoitettuja munia, rehualan toimijalle, joka toimittaa pitopaikkaan rehua, ja maatalouslomituksen paikallisyksikköön, jos pitopaikassa käytetään lomituspalvelua. Lisäksi kunnaneläinlääkärin tai aluehallintoviraston on ilmoitettava siipikarjassa todetusta salmonellatartunnasta viimeistään seuraavana arkipäivänä kunnan tartuntataudeista vastaavalle lääkärille.

Kustannukset. Pitopaikasta vastuussa oleva toimija vastaa pakolliseen terveystarkastukseen sisältyvän salmonellanäytteenoton sekä kunnaneläinlääkärin tarkastuskäynnin ja siihen sisältyvän näytteenoton kustannuksista. Kunnaneläinlääkärin tarkastuskäynnistä toimija ei maksa käyntimaksua suoraan kunnaneläinlääkärille, vaan aluehallintovirasto lähettää käynnistä jälkikäteen laskun kunnaneläinlääkärin toimittaman selvityksen perusteella maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1012/2013 mukaisesti. Kunnaneläinlääkäri saa korvauksen omalta työnantajaltaan.

Kunnaneläinlääkärin on eriteltävä pakollisen terveystarkastamiseen käytetty aika tautisuojausten ja tuotantohygienian tarkastukseen käytetystä ajasta laskutuksessaan. Salmonellaepäilyihin ja todettuihin salmonellatartuntoihin liittyvät kunnaneläinlääkärin näytteenotot ja näytteiden tutkiminen tehdään valtion varoin. Salmonellan johdosta tehtävistä eläinten lopettamisesta ja hävittämisestä, puhdistus- ja desinfiointitoimenpiteistä sekä muista taudin hävittämistoimenpiteistä aiheutuvista kustannuksista vastaa pitopaikasta vastuussa oleva toimija.

Taulukko 5. [Ohje siipikarjan salmonellavalvonnasta](#) (Lähde Ruokaviraston internet-sivut)

5.4.3.3 Vapaaehtoinen Maedi-Visna ja CAE-terveysvalvonta

Ruokaviraston sivuilta www.ruokavirasto.fi löytyvät lomakkeet ja ohjeet:

- ohje vapaaehtoisesta maedi-visna ja CAE-terveysvalvonnasta
- liittymisilmoitus
- tarkastuskertomus
- lopettamisilmoitus

Pitopaikasta vastuussa oleva toimija liittyy lampaiden tai vuohien pitopaikan terveystarkastukseen lähettämällä liittymisilmoituksen eläinten pääasiallisen pitopaikan aluehallintovirastoon läänineläinlääkärille. Liittymisilmoituksella toimija sitoutuu noudattamaan terveystarkastuksen ehtoja.

Verinäytteitä otetaan yli 12 kuukauden ikäisistä lampaista ja vuohista. Kunnaneläinlääkäri myös tarkastaa eläimet kliinisesti maedi-visnaan ja CAE-tautiin viittaavien oireiden varalta. Samassa yhteydessä tarkistetaan, että eläinten yksilömerkinnät ja rekisteröintitiedot ovat ajan tasalla. Vaikka laidunpitopaikkoja ei tarvitse ilmoittaa terveystarkastukseen, tulee kaikki pitopaikat huomioida tarkastuksessa ja kaikki ne pitopaikat tulee tarkastaa, joissa on tarkastusajankohtana eläimiä.

Taulukko 6.

[Näytteenotto-ohjelma](#) (Lähde Ruokaviraston Ohje vapaaehtoisesta maedi-visna ja CAE-terveysvalvonnasta)

Toimija huolehtii, että kunnaneläinlääkäri pyydetään tarkastuskäynnille sinä ajanjaksona, kun pitopaikan eläimistä tulee ottaa terveysvalvonnan mukaiset näytteet. Toimija vastaa terveysvalvonnan noudattamiseen liittyvistä kustannuksista, kuten näytteenoton, näytteiden lähettämisen ja näytteiden tutkimisen kustannuksista.

Toimija voi irtisanoutua terveysvalvonnasta ilmoittamalla pitopaikan eroamisesta aluehallintovirastolle.

Kunkin toimipisteen kunnaneläinlääkäri huolehtii toimialueellaan olevien ohjelmaan kuuluvien katraiden verinäytteen otosta, terveydentilan tarkastamisesta ja terveystodistuksen tekemisestä sekä mahdollisista rajoittavista määräyksistä. Kunnaneläinlääkäri tarkastaa samalla, että eläinten yksilömerkinnät ja rekisteröintitiedot ovat ajan tasalla. Valvontaeläinlääkäri voi halutessaan tai tarvittaessa tehdä näytteenoton tai osallistua siihen.

Kunnaneläinlääkäri pitää luetteloa toimialueellaan olevista ohjelmaan kuuluvista tiloista sekä säilyttää jäljennökset kaikista asiakirjoista kunnes vähintään kolme vuotta on kulunut siitä, kun tila on erotettu tai se on irtisanoutunut terveysvalvontaohjelmasta. Kunnaneläinlääkäri toimittaa jäljennökset asiakirjoista Etelä-Suomen aluehallintovirastoon.

Aluehallintovirasto tekee päätöksen pitopaikan sijoittamisesta tiettyyn terveystuokkaan. Aluehallintoviraston hallintopäätökset, ml. päätös pitopaikan terveystuokasta, ovat toimijalle yleensä maksullisia.

5.4.3.4 Vesiviljelylaitosten terveysvalvonta

Säännöllistä valvontaa ja eläintautien seurantaan tehdään vain hyväksynnän saaneissa pitopaikoissa, mutta muuta eläintautiseurantaan on mahdollista tehdä tarvittaessa riippumatta hyväksynnästä. Kaikki vesiviljelyeläinten pitopaikat tulee rekisteröidä vesiviljelyrekisteriin (Kaveri), joka löytyy Ruokaviraston internetsivuilta.

Ruokavirasto on luokitellut kaikki hyväksynnän saaneet pitopaikat riskiluokkiin (1-3). Jatkossa valvonta tehdään riskiluokkaan perustuen. Pikantti – palveluun on luotu työtila vesiviljelyeläinten eläintautivalvonnalle ja siellä on excel-taulukot kalanviljelylaitoksista. Taulukoihin on listattu vuosittainen riskiperusteinen virusvalvonta sekä vapaaehtoinen BKD:n terveysvalvonta. Läänineläinlääkäri lähettää alkuvuodesta valvontataulukon vesiviljelyvalvontaa tekeville eläinlääkäreille.

Korkean riskin pitopaikat tarkastetaan vähintään kerran vuodessa, keskitasaisen riskin pitopaikat joka toinen vuosi ja matalan riskin pitopaikat joka kolmas vuosi. Läänineläinlääkäri ohjeistaa kunnaneläinlääkäreitä tarkastuksista ja näytteenotoista alueellisen suunnitelman mukaisesti, huolehtii, että vaaditut tarkastukset tehdään ja näytteet tulevat otetuksi, sekä kirjaa tarkastuskäynnit Pikantin taulukoihin.

Riskiperusteisesti valvotaan kalojen VHS (viral haemorrhagic septicemia), IHN (infectious haematopoietic necrosis), ISA (Infectious salmon anemia), KHV (koikarpin herpesvirus), SVC (spring viraemia of carp) ja IPN (infectious pancreatic necrosis) tauteja niillä alueilla, joilla ne on listattu vastustettaviksi eläintaudeiksi. Lisäksi Ruokavirastoon tulevista näytteistä tutkitaan PD (pancreas disease) tai SD (sleeping disease) – tauteja aiheuttavia SAV (salmonid alphavirus) – kantoja.

Salaris – loisen varalta tehtävä valvonta hoidetaan Ruokaviraston kautta suoraan kalastajien ja tiettyjen laitosten kanssa.

Tarkastuksella käydään läpi laitoksen kalakirjanpito sekä laitosten itse laatima bioturvaamissuunnitelma. Tarkastuksessa käydään erityisesti läpi laitoksen toiminnassa tai sijainnissa olevat sellaiset seikat, joiden voidaan katsoa lisäävän laitoksen riskiä saada tai levittää tauteja. Riskitaso nousee, jos laitos tuo materiaalia merialueelta sisämaahan, on tuonut kalaa/mätiä ulkomailta 3 vuoden sisällä tai laitoksen näytteenotto, kirjanpito ym. ovat olleet puutteellisia. Kunnan tai valvontaeläinlääkäri tiedottaa läänineläinlääkäreitä mahdollisista huomaamistaan riskiperusteista. Sairaat ja poikkeavasti käyttäytyvät kalat pyritään aina ottamaan näytteiksi.

Tarkastuksessa käytetään Ruokaviraston lomaketta - [vesiviljelylaitoksen tarkastuskertomus](#)

Alkuperäinen lomake annetaan laitokselle, kopiot aluehallintovirastoon, Ruokavirastoon, tarkastaneelle kunnaneläinlääkärille ja yhtymän verkkolevylle.

Näytteiden läheteenä käytetään Ruokaviraston lomaketta [tutkimuslähete, vesiviljelylaitoksilla tehtävä virustauti ja BKD-kartoitus](#). Kopiot annetaan samoin kuin edellä. Näytteenottaja vastaa paketin toimittamisesta Ruokavirastoon. Lähettämisestä tulee sopia Ruokaviraston kanssa ja toimitusaikataulu on hyvä suunnitella etukäteen.

Matkahuollon palveluissa 4.9.2023 voimaan tulleiden muutosten takia eläinperäisten näytteiden toimittaminen Matkahuollon pikapakettipalvelulla Ruokaviraston toimipaikkoihin ei ole enää mahdollista. Posti ei kuljeta kokonaisia eläimiä, joten kaikki kalanäytteet pyritään ottamaan elinnäytteinä. Näytteenottoputket, kylmälaukku ja -varaaja sekä vastauslähetysohje tilataan Ruokavirastosta etukäteen. Jos on käytännön sanelema pakko lähettää kokonaisia kaloja, voidaan näytteiden kuljetukseen harkita Ruokaviraston kanssa sovittaessa Tavarataxia. Kokonaiset kalat voi myös toimittaa itse suoraan Ruokavirastoon, Oulun, Kuopion tai Helsingin toimipaikkaan.

Vesiviljelylaitoksissa sivutuotevalvontaa suositellaan edelleen tehtävän eläintautivalvonnan yhteydessä. Vesiviljelypitopaikkojen sivutuotevalvontaa varten on jatkossa mahdollista käyttää erillistä tarkastuslomaketta, joka löytyy Ruokaviraston nettisivuilta. Vuoden 2023 alusta voimaan tulleet kansallisen lainsäädännön muutokset rajoittavat vesiviljelylaitoksista peräisin olevien kalasivutuotteiden maahan hautaamista ja kaatopaikalle toimittamista. Vesiviljelylaitoksilta peräisin olevat kokonaiset kuolleet kalat saa haudata koko maassa, jos ympäristöviranomaiset eivät ole sitä kieltäneet ja jos määrä on enintään 50 kg/vko. Kalankasvatuksen sivutuotteiden valvonnan tarkoituksena on selvittää kalanviljelyssä muodostuneiden sivutuotteiden määrät ja varmistaa, että sivutuotteet päätyvät oikeaan paikkaan joko hävitettäväksi tai hyödynnettäväksi.

Vapaaehtoinen BKD:n valvontaohjelma. BKD (Bacterial Kidney Disease) on varsinkin lohikalojen bakteeriperäinen munuaissairaus. Tautia esiintyy makeassa vedessä ja merivedessä sekä viljelyillä että luonnonkaloilla. BKD on luonteeltaan krooninen tauti kaikenkokoisilla kaloilla ja aiheuttaa kasvun heikentymistä ja kuolleisuuden lisääntymistä. Avatussa kalassa todetaan vaaleita pesäkkeitä varsinkin munuaisessa, mutta myös maksassa ja pernassa. BKD leviää kalasta kalaan rikkoutuneen ihon kautta sekä myös veden välityksellä. Tautiin ei ole hoitoa. Ainoa keino päästä siitä kokonaan eroon on laitoksen saneeraaminen.

Taudin vastustus perustuu vapaaehtoiseen vastustusohjelmaan, jonka tarkoituksena on valvoa BKD:n esiintymistä ja ennaltaehkäistä taudin leviämistä sisämaan alueelle.

Vapaaehtoiseen BKD-terveysvalvontaohjelmaan voidaan liittää sellainen sisävesialueen pitopaikka, jossa kasvatetaan lohikaloja tai niiden sukusoluja istutettavaksi taikka siirrettäväksi toiseen pitopaikkaan jatkokasvatusta varten. Sisävesialueeksi katsotaan

sellaiset vesistöt, jonne merialueen kalat eivät voi nousta tai niiden on ohitettava kaksi patoa kalateitä pitkin. Myös luonnonravintolammikot voivat liittyä ohjelmaan.

Valvontaohjelmaan liitytään täyttämällä Ruokaviraston internetsivuilta löytyvä liittymislomake ja lähettämällä se oman alueen aluehallintovirastoon.

Ohjelmaan kuuluva pitopaikka tarkastetaan kerran kalenterivuodessa siten, että tarkastusten väli on vähintään 6 kuukautta. Tarkastuksen yhteydessä otetaan näytteeksi 60 kalaa, 60 kalan elinnäytteet tai 60 kalan ovariaalinneste. Toimija voi ottaa näytteet myös itse muuna ajankohtana, mikäli siitä sovitaan valvovan eläinlääkärin kanssa tarkastuksen yhteydessä. Luonnonravintolammikoista ei tarvitse ottaa näytteitä, mikäli ei ole epäilyä taudista.

Aluehallintovirasto tekee päätöksen pitopaikan sijoittamiseksi tiettyyn terveyslukkaan perustuen tehtyihin tutkimuksiin ja tietoihin terveysvalvontaan kuulumisesta.

Terveysluokka 1

- Pitopaikassa ei ole koskaan todettu BKD:ta tai hyväksytysti saneerattu.
- BKD valvontaa on toteutettu kahden vuoden ajan (ei vaadita, jos laitos on juuri tyhjennetty kaloista ja vedestä, desinfioitu, pidetty tyhjänä 6 vk ja jatkoseurannassa BKD-tulokset kielteiset).
- Kahden edellisen vuoden ajan on noudatettu nykyistä vastaavia velvoitteita ja rajoituksia.
- Vedenottoaikan läheisyydessä elävistä kaloista aiheutuva taudin leviämiskäsi ei ole merkittävä.

Terveysluokka 2

- BKD:ta ei ole koskaan todettu tai hyväksytysti saneerattu.
- On toteutettu BKD valvontaa vähintään yhdellä tarkastuksella ja näytteenotolla negatiivisin tuloksin (luonnonravintolammikosta ei oteta näytteitä), eikä BKD:tä tiettävästi esiinny.
- On noudatettu ohjelman velvoitteita ja rajoituksia vähintään laitoksella tarkastuksen tekohetkellä olevien kalojen osalta.

Terveysluokka 3

- Kaikki muut ohjelmaan liittyneet pitopaikat.

Ohjelmaan kuuluva laitos saa ottaa lohikaloja ja niiden sukusoluja vain sellaisista paikoista, joille AVI on myöntänyt terveyslukkaan 1. Toimija vastaa terveysvalvonnan noudattamiseen liittyvistä kustannuksista MMM:n asetuksen 1012/2013 mukaisesti. Tarkastuskäynti voidaan yhdistää koko maassa kalojen virustautien vuoksi tehtäviin tarkastuksiin, jolloin tarkastuksesta ei laskuteta toimijaa.

Sukusoluja ja vastakuoriutuneita poikasia saa ottaa sellaisesta hautomosta, jossa haudotaan luonnonvaraisista emokaloista peräisin olevia sukusoluja, vaikka hautomo ei kuulu BKD-valvontaohjelmaan, jos emokalat on tutkittu lypsyt yhteydessä BKD:n varalta ja Ruokaviraston tutkimustulos liitetään vastaanottavan laitoksen kirjanpitoon.

BKD:n terveysvalvontaan liittyneistä pitopaikoista pidetään rekisteriä Ruokaviraston internetsivuilla.

BKD-terveysvalvontaohjelmaan on tullut muutos. Jos pitopaikasta halutaan edelleen myydä lohikaloja toisiin terveysvalvontaan kuuluviin pitopaikkoihin, on terveysvalvontaan kuulumisen ja terveysluokka 1 käytännössä pakollinen. Muussa tapauksessa ei ole välttämätöntä kuulua terveysvalvontaan. Ruokaviraston suositus on, että emokala- ja poikaskasvatit jatkaisivat ohjelmassa. Irtisanoutumislomake löytyy Ruokaviraston internetsivuilta.

Päijät-Hämeen ympäristöterveyden alueella vesiviljelylaitosten valvontaan ja toimintaan on perehtynyt virkaeläinlääkäri Jaana Häyhä. Valvonnasta vastaavien pätevyys varmistetaan osallistumalla Ruokaviraston järjestämiin koulutuksiin sekä itseopiskelulla. Alueen valvontakohteista on ajan tasalla oleva luettelo yhteystietoineen.

Taulukko 7. Terveysvalvontaan kuuluvat laitokset

Kunta	Laitokset	Valvontakäynnit 2024	Aika h	Vapaaeht. BKD- ohjelma
Asikkala	1	1	2	ei
Hartola	1	1	6	kyllä
Hartola	1	1	4	ei
Heinola	1	1	4	ei
Hollola	1	1	8	kyllä
Hollola	1	1	4	ei
Sysmä	1	1	6	kyllä
Yhteensä	7	7	34	

Luonnonravintolammikoita on alueella yhteensä 13.

5.4.3.5 Muu tautivalvonta

Ruokavirasto pyytää vuosittain seuranta-äytteiden ottamista erillisen suunnitelman mukaan. Ruokavirasto lähettää seurantaohjelmien toimeenpanosta erillisen kirjeen aluehallintovirastoille silloin, kun seurantaohjelmaa ei edellytetä suoraan kansallisen lainsäädännön nojalla. Tällaisia erikseen vuosittain pyydettyjä seuranta-äytteitä otetaan muun muassa lintuinfluenssan varalta tiloilta ja teurastamoilta.

Näytteitä ottavat valvontaeläinlääkärit tai kunnaneläinlääkärit. Näytteet otetaan ja toimitetaan tutkittaviksi Ruokaviraston ohjeiden mukaisesti. Näytteenottaja laskuttaa tekemästään työstä kuntayhtymää, joka laskuttaa aluehallintovirastoa. Näytteenottoja seurataan kuukausittain ja tarvittaessa tiheämmin.

Kunta suunnittelee näytteidenoton toteuttamisen määräajassa, etenemisen seurannan, tietojen tallentamisen ja tietojen toimittamisen aluehallintovirastolle näytteenoton etenemisestä.

Tilarehustamot. Kunnaneläinlääkäri tai valvontaeläinlääkäri hyväksyy Päijät-Hämeen ympäristöterveyden alueella tilarehustamot. Tilarehustamo on sivutuoteasetuksen mukainen laitos, joka valmistaa tai käsittelee rehua turkiseläinten, tarhakoirien tai kalansyötiksi kasvatettavien toukkien ruokintaan vain samalla tilalla käytettäväksi.

Toimija hakee hyväksymistä rehustamolle Ruokaviraston hakulomakkeella (Ruokavirasto - Rehuvalvonnan lomakkeet), jonka hän postittaa kunnaneläinlääkärille tai valvontaeläinlääkärille. Kunnaneläinlääkäri tai valvontaeläinlääkäri tekee hyväksymistarkastuksen rehustamoon. Hyväksyntätarkastuksesta laaditaan Ruokaviraston lomakkeella tarkastuskertomus (Ruokavirasto – Rehuvalvonnan lomakkeet)

Kunnaneläinlääkäri tai valvontaeläinlääkäri valvoo tilarehustamoita säännöllisesti (Ruokavirasto – Turkiseläinten rehu). Ruokaviraston ohjeen mukaan aluehallintoviraston ja kunnan alueella sijaitsevista tilarehustamoista on tarkastettava 50 %:a riskinarvioon perustuen. Kuitenkin niin, että alueen tilarehustamot tulee tarkistetuksi 3 vuoden välein. Tuotantomääriltään suurten tai riskiltään suurten laitosten tarkastustiheyden tulee olla vähintään joka toinen vuosi.

Tällä hetkellä alueella ei ole yhtään toimivaa tilarehustamo.

5.4.4 Sivutuotevalvonta (BSE-näytteet)

Eläimistä saatavia sivutuotteita ovat muut kuin ihmisravinnoksi eläimistä saatavat tuotteet. Näitä ovat esimerkiksi kuolleet eläimet, entiset eläinperäiset elintarvikkeet, kompostointilaitoksiin menevä ruokajäte, teurastamon eläinperäinen jäte sekä tilalla suoritetun teurastuksen jätteet. Valvontaeläinlääkäri valvoo ja koordinoi koko Päijät-Hämeen ympäristöterveyden alueen sivutuotevalvontaa.

Lainsäädäntöä:

Sivutuotelaki 517/2015 ja sen nojalla annettu maa- ja metsätalousministeriön asetus 783 /2015 eläimistä saatavista sivutuotteista sisältävät EU:n sivutuoteasetusten kansalliseen toimeenpanoon liittyvät helpotukset, jotka koskevat sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden käyttöä ja hävitystä. Laissa säädetään myös valvontaviranomaiset ja niiden tehtävät.

Märehtijät. Kotiteurastus ja BSE-näytteet. Suomessa syntyneistä, itsestään kuolleista naudoista ei tarvitse enää ottaa BSE-näytettä. Kotiteurastuksen sivutuotteet on toimitettava raatokeräilyyn. Kuolleina syntyneet märehitijät saa haudata koko Päijät-Hämeen ympäristöterveyden alueella.

Hevoset. Kuolleet hevoset voi haudata siten, ettei kaivoja tai pohjavesialueita ole lähellä. Erityistä ilmoitusmenettelyä asiasta ei ole säädetty. Hevosien ruho voidaan hävittää myös polttamalla hyväksytyssä polttolaitoksessa tai kuljettaa käsiteltäväksi käsittelylaitokseen (Honkajoki Oy).

Siat ja siipikarja. Syrjäisellä alueella (Heinola, Hartola) sikojen ja siipikarjan raatojen hautaaminen on sallittua. Hautaamisen tulee tapahtua annettujen ohjeiden mukaisesti. Hautaamisesta ei tarvitse tehdä ilmoitusta kunnaneläinlääkärille. Sikojen ja siipikarjan raatoja ei saa haudata keräilyalueella. Raadot on toimitettava hyväksytyyn luokan 1 tai 2 käsittelylaitokseen tai hävitettävä ne polttamalla hyväksytyssä polttolaitoksessa. Poikkeuksia ovat kuolleena syntyneet porsaas sekä alle 100 linnun pitopaikoissa kuolleet linnut, jotka voidaan haudata koko Suomen alueella.

Sivutuotteiden hautaamisen valvonta. Toimijan on pidettävä kirjaa hautaamistaan sivutuotteista. Tarvittaessa valvontaeläinlääkäri tarkastaa hautauspaikan, haudattavan sivutuotteen ja käytettävät välineet. Valvonnassa todettuihin säädöstenvastaisuuksiin puututaan neuvomalla tai ohjeistamalla tilaa. Toiminnan oikeellisuus jatkossa varmistetaan seuraamalla erityisesti niitä tiloja, joiden kohdalla puutteita on aiemmin havaittu.

Krematorio. Valvontaeläinlääkärit valvovat Iitissä ja Orimattilassa sijaitsevien lemmikkieläinkrematorioiden toimintaa. Aluehallintovirasto määrittelee tarkastustiheyden.

Haaskakäyttö. Lainsäädäntöä: Säädökset Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1069/2009 (sivutuoteasetus) ja sen täytäntöönpanosta annettu komission asetus (EU) N:o 142/2011 ja MMMa N:o 1193/2011 eräitä eläimistä saatavia sivutuotteita ja niistä

johdettuja tuotteita käsittelevien toimijoiden valvonnasta ja eräiden sivutuotteiden käytöstä. Sivutuotteiden haaskakäyttöä säätelee myös jätelaki, ympäristönsuojelulaki ja maankäyttö- ja rakennuslaki.

Haaskasta on tehtävä aloitus- ja lopetusilmoitus eläintenpitäjä-, pitopaikka- ja haaskapaikkarekisteriin, ja valvontaeläinlääkärille tehdään haaskankäyttöilmoitus kolme kertaa vuodessa. Jokaisella haaskapaikalla on yksilöivä toimintapaikkatunnus. Valvontaeläinlääkäri pitää luetteloja saamistaan haaskankäyttöilmoituksista. Valvontaeläinlääkäri tekee vuosittain 1–3 haaskapaikan asiakirjatarkastusta, ja fyysisiä haaskapaikan tarkastuksia tehdään riskiperusteisesti.

Taulukko 8. Haaskapaikat kunnittain

Heinola	1
Sysmä	4
Yhteensä	5

5.4.5 Eläinten merkintä ja rekisteröinti

Laki eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä astui voimaan 24.1.2022.

Eläinten merkinnän ja rekisteröinnin tavoitteena on seurata eläimistä peräisin olevan elintarvikkeen kulkua tuotantoketjun alusta loppuun. Jotta kuluttaja voi vakuuttua tuotteen turvallisuudesta, elintarviketuotannon on oltava läpinäkyvää ja tuote on voitava jäljittää lähtöpisteeseensä asti. Myös eläintaudin puhjetessa on oleellista tietää, missä kukin eläin on ollut, jotta todennäköisesti tartunnan saaneet eläimet voidaan jäljittää ja erotella muista eläimistä.

Toinen tarkoitus liittyy eläinten hyvinvoinnin varmistamiseen. Kun viranomaisille on selvää, kuka eläimiä tuottaa ja myy, pystytään tätä toimintaa myös valvomaan.

Eläinten jäljitettävyyden ja elintarviketurvallisuuden varmistamiseksi tuotantoeläimet on merkittävä luotettavasti ja kattavasti, niiden pitopaikoista on pidettävä ajantasaista rekisteriä ja eläinten siirrot pitopaikkojen välillä sekä niiden syntymät ja kuolemat tulee merkitä rekistereihin eläinlajikohtaisten vaatimusten mukaisesti.

Seuraavien eläinten pitopaikka täytyy rekisteröidä: naudat, siat, lampaat, vuohet, siipikarja, hevoseläimet, kameli- ja hirvieläimet, turkiseläimet, kalat, äyriäiset, nilviäiset, mehiläiset ja kimalaiset ja tuotantokanit. Velvollisuus rekisteröidä pitopaikka syntyy, vaikka eläimiä olisi vain yksi tai niiden käyttötarkoitus olisi ei-kaupallinen. Tietyt eläinlajit pitää myös tunnistaa ja merkitä joko yksilöllisellä tunnisteella tai ryhmäeläiminä. Hevosilla täytyy olla hevospassi, mikä on esitettävä tarkastajille pyydettyäessä. Merkintää ja tunnistamista valvovat valvontaeläinlääkärit ja kunnaneläinlääkärit muun työn ohella. Päävastuu tuotantoeläinten valvonnasta kuuluu ELY-keskuksen eläintarkastajille.

Vastuuhenkilöt: Valvontaeläinlääkärit

Lainsäädäntö: Laki eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä (1069/2021)

5.4.6 Eläinten keinollinen lisääntyminen

Päijät-Hämeen ympäristöterveyden alueella toimii kansainvälinen yritys, jolla on nautojen siemennestevarasto- ja sonnkaranteenitoimintaa sekä alkionkeräys- ja tuotantoryhmät.

Alkioiden keräysryhmän ja tuotantoryhmän hyväksymistä koskeva hakemus on toimitettava sille aluehallintovirastolle, jonka alueella on hakijan kotipaikka. Aluehallintoviraston on tarkastettava alkioiden keräysryhmän ja alkioiden tuotantoryhmän toimitilat ja toimintaedellytykset ennen hyväksymistä.

Päijät-Hämeen ympäristöterveyden valvontaelinlääkäri tarkastaa vähintään kerran vuodessa sonnien siemennestevaraston, nautojen karanteenin, alkiontuotantoryhmän tilat ja toiminnan sekä alkionkeräysryhmän toiminnan. Tarkastusten tarkoituksena on varmistaa, että tilat ja toiminnot edelleen täyttävät hyväksymisen edellytykset, ja että toiminnoille säädettyjä vaatimuksia noudatetaan.

Hevosten alkionsiirtoa suorittavan alkiorryhmän on ennen toiminnan aloittamista tehtävä siitä rekisteröintiä varten ilmoitus Ruokavirastolle. Kunnanelinlääkäri on tarkastettava alkiorryhmä sen rekisteröintiä varten ja kirjoitettava todistus, josta ilmenee mm. alkionsiirroista vastaavan elinlääkäriin nimi. Kunnanelinlääkäri on myös vuosittain valvottava, että alkiorryhmä noudattaa sille asetettuja vaatimuksia. Ensimmäinen tarkastuskäynti on tehtävä ennen toimintaan tarvittavan luvan myöntämistä ja alkionsiirtotoiminnan aloittamista. Päijät-Hämeen ympäristöterveydessä ei ole yhtään tällä hetkellä toiminnassa olevaa hevosten alkionsiirtoryhmää.

Oriasematoiminnan tarkastaa aluehallintovirasto ennen toiminnan hyväksymistä. Hyväksymisen edellytyksenä on, että oriasemalle on nimetty asemaelinlääkäri, joka Suomessa on laillistettu elinlääkäri. Aluehallintovirasto valtuuttaa kirjallisesti asemaelinlääkäriin. Aluehallintovirasto ilmoittaa oriaseman hyväksymisestä ja asemaelinlääkäriin valtuutuksesta kunnanelinlääkäriille ja Ruokavirastolle. Asemaelinlääkäriin vaihtuessa oriasema ilmoittaa asiasta aluehallintovirastolle vähintään viisi arkipäivää ennen vaihtumista. Kunnanelinlääkäri tarkastaa oriaseman vähintään kerran jokaisen lisääntymiskauden aikana ja tiedottaa tarkastuksesta aluehallintovirastoon ja Ruokavirastoon. Päijät-Hämeen ympäristöterveydessä ei ole yhtään tällä hetkellä toiminnassa olevaa oriasemaa.

Vastuuhenkilöt: valvontaelinlääkäri

5.4.7 Alkutuotannon valvonta

5.4.7.1 Maitohygieniatarkastukset

Maidontuotantotiloja valvotaan elintarvikelain edellyttämällä tavalla. Tarkastuksissa käytetään Ruokaviraston sähköiseen järjestelmään perustuvaa lomaketta ja ohjetta ([Alkutuotannon elintarvikevalvonta ja riskinarviointi](#)). Maidontuotantotilojen tarkastukset kirjataan valtakunnalliseen VATI-ohjelmaan, jonka kautta tarkastukset siirtyvät keskitettyyn tiedonkeräysjärjestelmään.

Uusitun alkutuotantolain mukaan maidontuotantotilat tarkastetaan viiden vuoden välein, mutta riskinarvion perusteella tarkastusväliä voidaan myös lyhentää. Tarkastuksissa arvioidaan mm. maidon laatua viimeisen vuoden aikana, työskentelyhygieniaa, tuotantotilojen ja eläinten puhtautta sekä käydään läpi tilan omavalvontasuunnitelma, lääke- ja rehukirjanpito, tilalla käytössä olevan veden tutkimustulokset ja tarkastetaan korvamerkit. Havainnot kirjataan, ja epäkohtien korjaamisesta ja aikataulusta sovitaan tilan vastuuhenkilön kanssa. Tarkastuskohteesta täytetään tarvittaessa seurantalomake, johon kirjataan havaittujen epäkohtien korjaamiseksi sovitut toimenpiteet, aikataulu sekä tapa, jolla korjausta valvotaan, esim. valokuva sähköpostitse tai uusintakäynti. Elintarvikelain mukaisten hallinnollisten pakkokeinojen käyttö on delegoitu ympäristöterveysjohtajalle.

Tarkastuksista vastaavat ympäristöterveyden eläinlääkärit siten, ettei valvonta kohdistu omille asiakastiloille. Mahdollisista uusintatarkastuksista voi huolehtia myös tilan hoitava eläinlääkäri. Säännöllisen valvonnan tarkastus on maksuton, uusintatarkastuskäynneistä laskutetaan ympäristöterveyskeskuksen määrittämän taksan mukaisesti. Jos on annettu kehoitus korjata joku puute määräajassa, on toteutumisen valvomiseksi suoritettu uusintatarkastus maksullinen ((EY) N:o 882/2004)). Luettelo tarkastuskohteista yhteystietoineen säilytetään yhtymän toimistolla.

Lainsäädäntöä:

Elintarvikelaki 297/2021

Eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieniasetus (EY) N:o 853/2004

Komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2019/627

MMM:n asetus elintarvikehygieniasta (318/2021)

Ruokavirasto: alkutuotannon valvontaohjeet

Taulukko 9. Valvontakohteet kunnittain

Kunta	Tiloja v. 2023 lopussa	v. 2024 tarkastettavat
Asikkala	17	3
Hartola	13	5
Heinola	4	0
Hollola	19	3
Iitti	11	0
Kärkölä	13	5
Orimattila	34	6
Padasjoki	1	1
Sysmä	28	7
YHTEENSÄ	140	30

5.4.7.2 Munantuotannon valvonta

Taulukko 10. Munapakkaamot, kanalat ja kalkkunatilat kunnittain

Kunta	Pakkaamot	Kanalat	Kalkkunatila
Asikkala		1	2
Hartola		2	
Heinola		3	
Hollola		2	
Iitti		4	
Kärkölä		2	
Orimattila		3	
Padasjoki		1	
Sysmä		2	

Munapakkaamotarkastukset kirjataan terveydensuojelun VATI-ohjelmaan, jonka kautta tarkastukset siirtyvät keskitettyyn tiedonkeräysjärjestelmään.

Epäkohtailmoitukset tukivalvontaan. Maitohygieniatarhastuksissa, salmonellavalvonnassa ja vierasainevalvontaohjelman mukaisessa valvonnassa huomatuista puutteista tiedotetaan aluehallintovirastoa. Tarkastusten pöytäkirjat toimitetaan aluehallintovirastolle. Valvonnat tehdään vuosittaisten valvontaohjeiden mukaan. Valvontaa tekevien eläinlääkäreiden jatkuvasta kouluttamisesta huolehditaan.

Lainsäädäntöä:

MMM:n asetus zoonoosista 316/2021

5.4.7.3 Kalantuotannon valvonta

Voimassa olevan elintarvikelainsäädännön mukaan vesiviljelytiloilla tulee tehdä säännöllisesti alkutuotannon hygieniatarkastus. Alkutuotannon toimijoihin kuuluvat kaikki kalankasvattajat, jotka tuottavat kalaa elintarviketuotantoketjuun. Alkutuotannon ulkopuolelle jäävät vain vesiviljelylaitokset, jotka kasvattavat pelkästään luonnonvesiin istutettavaa kalaa. Tarkastuksilla pyritään osaltaan varmistamaan ja todentamaan alkutuotannon elintarviketurvallisuuden riittävä taso. Tarkastus on uusitun lain mukaan pääsääntöisesti suoritettava viiden vuoden välein, mutta perustellusti, tilakohtaisen riskinarvioinnin pohjalta, tarkastusväliä voidaan lyhentää.

Taulukko 11. Kalanviljelylaitosten alkutuotannon tarkastukset

Kunta	Laitoksia v. 2023 lopussa	V. 2024 tarkastettavat
Asikkala	1	0
Hartola	3	1
Hollola	2	1
Sysmä	1	0
YHTEENSÄ	7	2

5.4.8 Eläinten sisämarkkinakauppa sekä maahantuonnit/-viennit ja siirrot EU:n ulkopuolisista maista

Sisämarkkinakaupalla tarkoitetaan kaikkia sellaisia elävien eläinten, sperman ja alkuiden siirtoja, jotka tapahtuvat Suomesta toisiin EU-maihin, Norjaan tai Sveitsiin tai näistä maista Suomeen. Eläintautien leviämisen estämiseksi sisämarkkinakaupassa on noudatettava EU:n eläinlajikohtaisia säädöksiä.

Eläimen siirto EU:n alueella voi olla kaupallista tai ei-kaupallista. Jos esimerkiksi koirien, kissojen, frettien tai hillerien yhteismäärä on kuusi tai enemmän, tai ne on tarkoitettu tuonnin jälkeen myytäväksi tai luovutettaviksi uudelle omistajalle, on noudatettava kaupallisen siirron ehtoja. Tällöin kunnaneläinlääkäri tarkastaa eläimet ennen siirtoa ja laatii niille terveystodistukset Traces NT -järjestelmässä. Pieneläinten kaupallisen siirron tarkastus ja vientitodistuksen myöntäminen tapahtuvat vastaanotoilla normaalin pieneläinpraktiikan yhteydessä. Tulli valvoo ei-kaupallisia eläinten siirtoja tavallisen rajavalvonnan yhteydessä. Hevosille vientitarkastukset tehdään aina ennen siirtoa. Tarkastuksen yhteydessä valvonta- tai kunnaneläinlääkäri myöntää hevoselle Traces-todistuksen vientiä varten. Kaikkien vientitarkastusten kustannuksista vastaa omistaja.

Eläinten vienti EU-maiden ulkopuolelle edellyttää useimmiten eläinten terveyttä koskevaa todistusta. Vientimaan viranomaiset määrittävät ne ehdot, millä vienti voi tapahtua. Viennissä tarvittavia eläinten terveyttä koskevia terveystodistuksia myöntävät virkaeläinlääkärit omalla toimialueellaan. Koirien, kissojen ja frettien lemmikkieläinpasseja voivat myöntää myös muut laillistetut eläinlääkärit. Päijät-Hämeen ympäristöterveyden alueella kunnaneläinlääkärit suorittavat vientitarkastuksia pääasiassa lemmikkieläimille, joita kuljetetaan näyttelyihin tai lomamatkoille mukaan EU:n ulkopuolelle.

EU:n ulkopuolisista maista tuotaville eläimille tulee aina suorittaa eläinlääkinnällinen rajatarkastus ensimmäisessä EU-maassa, johon eläin saapuu. Poikkeuksena tästä ovat matkustajan mukana ei-kaupallisesti siirrettävät omat lemmikit, jotka tulli tarkastaa osana tullivalvontaa siihen hyväksytyillä rajanylityspaikoilla.

Valvontaeläinlääkäri tai kunnaneläinlääkäri määrää tuontivaatimukset täyttämättömät eläimet siirto- ja käyttökieltoon eristykseen, kunnes on selvitetty, millaisista puutteista on kyse. Jos puutteita, kuten puuttuvaa tai virheellistä terveystodistusta ei ole mahdollista täydentää jälkikäteen kohtuullisessa ajassa tai eläinten epäillään levittävän eläintautia, eläimistä voidaan tutkia näytteitä omistajan kustannuksella, eläimet määrätään palautettaviksi tai jos se ei ole mahdollista, lopetettaviksi. Näitä menettelyjä sovelletaan myös laittomasti tuotujen eläinten mahdollisiin jälkeläisiin, alkioihin, sukusoluihin sekä niistä saatuihin tuotteisiin. Valvonta- tai kunnaneläinlääkäri ilmoittaa laittomista tuontieristä aluehallintovirastoon hallintopäätöksen tekoa varten.

EU:n alueella tapahtuvista laittomista tuonneista hallintopäätökset tekee aluehallintovirasto ja EU:n ulkopuolisista Ruokavirasto. Palauttaminen toiseen EU-maahan vaatii yhteydenoton vastaanottajamaan viranomaisiin erän palauttamisen hyväksymisen varmentamiseksi. Eläimistä otetaan tarvittaessa näytteitä Ruokavirastossa tutkittavaksi. Mahdolliset raadot hävitetään sivutuoteasetuksen mukaisesti tautiriski huomioiden. Tapauskohtaisesti harkitaan tutkintapyyntöjen tekemistä poliisille. Tutkintapyyntö tehdään aina tahallisista ja toistuvista rikkomuksista.

Traces-järjestelmän käyttöoikeudet ovat valvontaeläinlääkäreillä ja Kärkölan, Iitin, Orimattilan kunnaneläinlääkäreillä sekä eteläisen alueen kiertävällä kunnaneläinlääkärillä.

5.4.9 Lääkkeiden käytön valvonta

Eläinlääkärit antavat ohjeita ja neuvoja eläinlääkkeiden oikeasta käytöstä, varoajoista ja kirjanpitovaatimuksista eläinten omistajille sekä vastaanotto- että tilakäynneillä hoitotapahtuman yhteydessä. Selvitys eläinlääkärin käyttämisestä ja luovuttamista lääkkeistä annetaan eläimen omistajalle viipymättä.

Nauta- ja sikatilojen vapaaehtoisilla terveydenhuoltokäynneillä tarkastellaan tilan lääkkeiden käyttöä ja tarvittaessa terveydenhuoltosuunnitelmaan kirjataan ohjeita toimintatapojen parantamiseksi. Eläinsuojelulain mukaisilla ammattimaisen eläintenpidon tarkastuksilla erityisesti hevostalleilla kiinnitetään huomiota lääkkeiden käyttöön ja säilytykseen ja annetaan neuvontaa muun muassa kirjanpitovaatimuksista.

Lääkkeiden käytön valvontaa suoritetaan maidontuotantotiloilla tehtävillä hygieniatarkastuksilla. Lisäksi tarkastetaan tilat, joilla on syytä epäillä väärinkäytöksiä, sekä tilat, joilla on todettu lääkejäämiä elintarvikkeissa teurastamoiden ja meijereiden tekemässä valvonnassa. Tarkastuksilla käydään läpi lääkkeiden säilytystä, oikeaa käyttöä, lääkittyjen eläinten merkitsemistä, varoaikojen noudattamista sekä lääkekirjanpitoa.

Eläinlääkäreille tuli vuonna 2022 velvoite mikrobilääkkeiden käyttötietojen raportoisesta Ruokavirastolle Vetportti-järjestelmän kautta. Kunnaneläinlääkäreiden käytössä oleva potilasohjelma on yhteensopiva Ruokaviraston järjestelmän kanssa, mikä

mahdollistaa tietojen automaattisen siirtymisen. Kukin kunnaneläinlääkäri tarkistaa kuukausittain Vetportista, että mikrobilääkkeiden käyttötiedot ovat siirtyneet asianmukaisesti järjestelmään.

5.5. Vahvistetut maksut

5.5.1 Klinikkamaksut

Maksu peritään kaikista vastaanottokäynneistä sekä Päijät-Hämeen ympäristöterveyden omistamien laitteiden käytöstä tilakäynneillä ympäristöterveyslautakunnan vahvistaman taksan mukaisesti. Vastaanottokäyntien klinikkamaksut määräytyvät sekä virka- että päivystysaikana käytetyn ajan mukaisesti 10 - 50 euron välillä (alv 0). Käyttömaksut tilakäynnillä käytetyistä laitteista ovat 8-20 euroa (alv 0).

5.5.2 Asiakasmaksut

Kunnan valvontatehtävien suorittamisesta peritään Hollolan kunnan ympäristöterveyslautakunnan vahvistaman ympäristöterveydenhuollon taksan mukainen asiakasmaksu. Maksutaksassa on esitetty valvontatehtäville ajankäyttöön perustuvat maksut.

5.5.3 Päivystyspuhelinmaksut

Päivystyspuhelinmaksut:

- keskitetty hyötyeläinpäivystysnumero klo 8 - 20: 2,035 €/min, klo 20 - 8: 4,006 €/min
- keskitetty pieneläinpäivystysnumero klo 8 - 20: 2,035 €/min, klo 20 - 8: 4,006 €/min.

5.5.4 Subventiot 2023

Päijät-Hämeen ympäristöterveyden alueella subventioista päättää kukin jäsenkunta erikseen ja maksut menevät kuntien määrärahoista. Subventioita on käytössä seuraavissa kunnissa:

Asikkala

– matkakorvauksista: omavastuu 31,00 €, sis. alv

Hartola ja Sysmä

– käyntimaksu ja matkakorvaus: omavastuu lasketaan edellisten summasta ja vastaa suuruudeltaan 15 km:n etäisyydelle tehtyä sairasmatkaa, tällä hetkellä 56,52 €

– toimenpidemaksu: omavastuut Sysmä 40 €, Hartola 100 €, maksimi kunnan osuus 80 € lasketaan verottomista summista, omistaja maksaa koko alv:n. Ei ilta- ym. korotuksia.

Padasjoki

– käyntimaksu: omavastuu 58,69 €

– matkakorvaus 42,41 €

– toimenpide: 49,60 € (maksimi kunnan osuus 99,20 €)

Summat sisältävät alv:n, ei ilt- ym. korotuksia

Kunnaneläinlääkärien Provet- ohjelma laskee subventio-osuudet ja vähentää tämän tuottajan laskusta. Eläinlääkäri laskuttaa keskitetysti summat kunnilta. Mikäli tämä ei ole mahdollista, tilalle jätetään kuntakohtainen subventiolaskelma, jonka avulla tuottaja voi hakea korvauksen itse kunnalta.

5.6 Asiakasvalitukset

Asiakasvalitus voi tulla postin, sähköpostin tai palautesivujen välityksellä. Valitus ohjataan eläinlääkintähuollon päällikölle, joka päättää valitukseen liittyvistä jatkotoimenpiteistä. Valitus toimitetaan tiedoksi myös ympäristöterveysjohtajalle. Käsittelyyn pyydetään hoitoon osallistuneiden sekä vastaavan esimiehen selvitykset sekä mahdolliset asiakirjat. Tapaukset pyritään käsittelemään mahdollisimman nopeasti ja eläinlääkintähuollon päällikkö tai ympäristöterveysjohtaja laatii vastineen selvitysten perusteella. Vastine ja selvitykset lähetetään valituksen tekijälle. Tapauskohtaisesti asia voidaan siirtää eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnan käsiteltäväksi edellä mainittujen selvitysten kera. Asiakas voi valittaa myös itse kyseiseen lautakuntaan. Lautakunta pyytää asiaan vastinetta asianosaiselta eläinlääkäriltä. Tällöin toimitaan kuten edellä ja asiakirjat toimitetaan lautakunnalle.

5.7 Vakuutukset

Päijät-Hämeen ympäristöterveyden vakuutukset ovat If-vakuutusyhtiössä.

Tapaturmat ilmoitetaan WPro-työturvallisuusohjelmassa, mitä kautta tiedot siirtyvät vakuutusyhtiölle.

5.8 Tilastointi

Eläinlääkärit pitävät tilastoa vastaanottokäynneistä, sairasmatkoista ja valvontakäynneistä. Käynnit on eritelty virka-aikaan ja päivystysaikaan sekä lisäksi jaettu useampaan eri luokkaan ajan käytön mukaan. Vuoden 2022 tilastot liitteenä (liite 1, liite 2 ja liite 3). Myös valvontaeläinlääkärit pitävät tilastoa valvontatehtävistä (liite 4).

5.9 Seuranta ja raportointi

Valvontasuunnitelman toteutumista seurataan laatimalla eläinlääkintähuollon suunnitelman toteutumisen arviointiraportti Ruokaviraston ohjeistuksen mukaisesti. Raportti toimitetaan vuosittain ympäristöterveyslautakunnan käsiteltäväksi sekä AVI:lle maaliskuun loppuun mennessä ympäristöterveydenhuollon valvontayksikötietojen hallintajärjestelmän (VYHA) kautta. Raportissa käsitellään mm. seuraavia asioita:

- eläinlääkäripalvelujen saatavuus ja laatu
- eläinlääkäripäivystyksen toteutuminen
- ostopalvelujen laadun arviointi
- arvio yksityisistä eläinlääkäripalveluista

-
- tuotantoeläinten terveydenhuoltopalvelujen saatavuus
  - työjärjestelyt kiireellisen ja ajanvarausperusteisen työn kesken
  - eläinsuojeluvalvonnan toteutumisen kuvaus
  - pätevyyden ja osaamisen varmistaminen
  - valvontaeläinlääkäreiden perehdyttäminen
  - vaadittavat toimenpiteet, jotta tavoitteisiin päästäisiin
  - toiminnan kehittämistarpeet.

Valvontasuunnitelmassa esitettyjen tavoitteiden toteutumista seurataan myös toimintavuoden kuluessa. Valvontatehtävissä, joista on mahdollisuus saada korvausta valtion varoista, johto ja vastuu toiminnan toteutumisesta on valvontaeläinlääkärillä ja muissa valvontatehtävissä eläinlääkintähuollon päälliköllä. Suunnitelman toteutumista seurataan eläinlääkinnän tulosalueen kokouksissa. Tämän lisäksi seurataan talousarvioon kirjattujen eläinlääkinnän suoritteiden, kuten vastaanottokäyntien, sairasmatkojen, valvontakäyntien sekä päivystysuoritteiden toteutumista kuukausittain.

LIITE 1 SUORITETILASTON YHTEENVETO 2022, HYÖTYELÄIMET JA PIENELÄIMET

PÄIJÄT-HÄMEEN HYVINVOINTIKUNTAYHTYMÄ/ELÄINLÄÄKINTÄHUOLTO																								
ELÄINLÄÄKINTÄHUOLLON SUORITTEET/YHTEENVETO																								
																			vuosi	2022				
HYÖTY- JA PIENELÄIMET YHTEENSÄ																								
Kunta/kustannuspaikka 200240200	VIRKA-AIKANA						PÄIVYSTYSAIKANA						VIRKA- JA PÄIVYSTYSAIKAISET YHTEENSÄ											
	1 Sairasmatka			2 Vastaanottokäynti			3 Tarkastuskäynti		4 Sairasmatka			5 Vastaanottokäynti			6 Takapäivystys	Sairasmatkat yhteensä, virka- ja päivystysaikana			Vastaanottokäynti, virka- ja päivystysaikana			Tarkastuskäynti, virka- ja päivystysaikana		
	a < 1/2 -1 h	b 1 - 2 h	c > 2 h	a < 1/2 h	b 1/2 -1 h	c > 1 h	a < 2 h	b > 2 h	a 1/2-1 h	b 1 - 2 h	c > 2 h	a < 1/2 h	b 1/2 -1 h	c > 1 h		a 1/2 -1 h	b 1 - 2 h	c > 2 h	a < 1/2 h	b 1/2 -1 h	c > 1 h	a < 2 h	b > 2 h	
Asikkala	74	190	67	1108	231	66	11	14	9	29	18	23	34	44	1	83	188	85	1131	268	110	11	14	
Hartola	39	59	38	58	19	4	1	11	2	9	19	6	7	8	0	41	66	57	64	26	12	1	11	
Heinola	116	44	5	532	268	155	28	4	6	8	12	39	69	61	1	122	52	17	571	355	217	28	4	
Hollola	53	145	56	809	283	117	13	12	12	39	26	77	101	106	3	85	184	80	889	384	225	13	12	
Iitti	251	59	5	1193	54	15	2	7	15	19	17	14	11	16	4	296	78	22	1207	66	35	2	7	
Kärkölä	139	125	56	346	211	98	3	5	45	51	18	28	28	30	0	184	178	73	372	237	128	3	8	
Lahti	29	15	1	226	29	17	2	3	17	31	7	387	606	545	30	46	46	8	613	635	592	2	3	
Myrskylä	68	25	11	86	33	23	5	2	20	10	5	9	10	10	0	88	35	18	95	43	33	5	2	
Orimattila	414	222	87	1538	455	183	34	10	129	52	32	104	99	149	0	543	274	119	1642	554	309	34	10	
Padasjoki	2	9	25	37	18	1	4	6	3	2	9	3	6	7	0	5	11	34	40	23	8	4	5	
Pukkila	141	33	14	59	25	46	6	2	28	18	4	17	14	11	0	169	51	18	85	39	57	6	2	
Sysmä	69	105	57	406	190	46	11	12	4	18	34	10	8	15	0	73	123	91	416	198	61	11	12	
Ulkokunnat	293	165	36	436	23	15	0	0	3	0	1	58	60	34	2	296	165	39	494	89	111	0	0	
	1688	1166	458	6844	1943	762	120	87	293	286	201	773	1050	1096	41	1981	1452	659	7617	2893	1898	120	87	16707

LIITE 2 ERIYTETTY PIENELÄINPÄIVYSTYS

PÄIJÄT-HÄMEEN HYVINVOINTIKUNTAYHTYMÄ/ELÄINLÄÄKINTÄHUOLTO			
ELÄINLÄÄKINTÄHUOLLON SUORITTEET/YHTEENVETO		vuosi	2022
PIENELÄIMET			
	5 Vastaanottokäynti		
Kunta/kustannuspaikka 200240200	a < 1/2 h	b 1/2 -1 h	c > 1 h
Asikkala		18	15
Hartola		4	4
Heinola		31	47
Hollola		51	62
Iitti		3	3
Kärkölä		12	8
Lahti		292	416
Myrskylä		0	3
Orimattila		34	57
Padasjoki		3	4
Pukkila		1	1
Sysmä		6	4
Ulkokunnat		52	53
		507	677
			917
			2101

LIITE 3 KUNNANELÄINLÄÄKÄRIT

PÄIJÄT-HÄMEEN HYVINVOITIKUNTAYHTYMÄ/ELÄINLÄÄKINTÄHUOLTO																
ELÄINLÄÄKINTÄHUOLLON SUORITTEET/YHTEENVETO																
HYÖTYELÄIMET																
vuosi 2022																
Kunta/kustannuspaikka 200240200	VRKA-AIKANA						PÄIVYSTYSAIKANA									
	1 Sairasmatka			2 Vastaanottokäynti			3 Tarkastuskäynti		4 Sairasmatka			5 Vastaanottokäynti			6 Takapäilystys	
	a 1/2 -1 h	b 1 -2 h	c > 2 h	a < 1/2 h	b 1/2 -1 h	c > 1 h	a < 2 h	b > 2 h	a 1/2 -1 h	b 1 -2 h	c > 2 h	a < 1/2 h	b 1/2 -1 h	c > 1 h		
Asikkala	74	160	67	1108	231	65	11	14	9	29	18	5	19	6	1	
Hartola	39	59	38	58	19	4	1	11	2	9	19	2	3	1	0	
Heinola	116	44	5	532	286	155	28	4	6	8	12	8	22	8	1	
Hollola	53	145	55	809	263	117	13	12	12	39	25	26	39	12	3	
Iitti	251	59	5	1193	54	15	2	7	15	19	17	11	8	5	4	
Kärkölä	139	125	55	346	211	98	3	5	45	51	18	14	18	5	0	
Lahti	29	15	1	226	29	17	2	3	17	31	7	95	190	40	30	
Myrskylä	68	25	11	86	33	23	5	2	20	10	5	9	7	6	0	
Orimattila	414	222	87	1538	455	160	34	10	129	52	32	70	42	77	0	
Padasjoki	2	9	25	37	18	1	4	5	3	2	9	0	1	0	0	
Pukkila	141	33	14	69	25	46	6	2	28	18	4	16	13	10	0	
Sysmä	69	105	57	406	190	46	11	12	4	18	34	4	4	4	0	
Ulkokunnat	293	165	38	436	29	15	0	0	3	0	1	6	7	4	2	
Sairasmatkat yht.	1688	1166	458						293	286	201				4092	
Vo-käynnit yht.				6844	1843	762						266	373	178	10266	
Kaikki yhteensä	1688	1166	458	6844	1843	762	120	87	293	286	201	266	373	178	14606	

LIITE 4 VALVONTAELÄINLÄÄKÄRIT

PÄIJÄT-HÄMEEN HYVINVOITIKUNTAYHTYMÄ/ELÄINLÄÄKINTÄHUOLTO																
VALVONTAELÄINLÄÄKÄRIN SUORITTEET																
vuosi 2022																
Kunta/kustannuspaikka 200240200	VALVONTATEHTÄVÄT															KAIKKI YHTEENSÄ
	1 Eläinsuojelu			2 Eläintauti		3 Eläintauti käynnit		4 Sivutuote		5 Tuonti ja vienti		6 Muut (esim. antibioottivahingot, vieras aine)		Muut yht.		
	a < 2h	b > 2h	c ohari	a < 2h	b > 2h	a < 2h	b > 2h	a < 2h	b > 2h	a < 2h	b > 2h	a < 2h	b > 2h			
Asikkala	8	9	1	17	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	17
Hartola	0	10	1	10	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	11
Heinola	14	12	11	26	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	26
Hollola	13	7	8	20	0	0	0	0	0	40	6	46	1	3	4	70
Iitti	3	15	5	18	0	0	0	0	0	6	0	2	0	0	0	20
Kärkölä	1	6	5	7	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	8
Lahti	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Myrskylä	3	4	1	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7
Orimattila	26	23	16	49	0	2	2	0	0	4	5	9	0	1	1	61
Padasjoki	5	6	2	11	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	11
Pukkila	4	7	1	11	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	12
Sysmä	2	21	4	23	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	23
Ulkokunnat	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	79	120	55	199	0	2	2	0	0	45	13	58	2	5	7	266

LIITE 5 RESURSSITAUUKKO

Kunta / Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue
Päijät-Hämeen ympäristöterveys, ennuste vuodelle 2024

1. ELÄINMÄÄRÄT KUNNAN ALUEELLA	
a. Tuotantoeläintilat	
	Lkm
Nautojen pitopaikat	373
Sikojen pitopaikat	101
Lampaiden ja vuohien pitopaikka	412
Hevosten pitopaikat	369
Siipikarjan pitopaikat	684
Vesiviljelylaitokset	7
Turkistarhat	0
Tarhatun riistan pitopaikat	7
Mehiläistarhat	91
Muut tuotantoeläinyksiköt	
b. Lemmikit	
	Lkm
Arvio lemmikkien määrästä	10875

2. ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUT	
a. Terveystuotosopimukset	
Nauta	
	Lkm
Pitopaikat, joilla terveydenhuoltosopimus	191
Pitopaikat, joilla terveydenhuoltosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	162
Terveystuotopitopaikkojen osuus (% kaikista nautatiloista)	51 %
Siat	
	Lkm
Pitopaikat, joilla terveydenhuoltosopimus	18
Pitopaikat, joilla terveydenhuoltosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	7
Terveystuotopitopaikkojen osuus (% kaikista sikatiloista)	18 %
Siipikarja	
	Lkm
Pitopaikat, joilla terveydenhuoltosopimus	0
Pitopaikat, joilla terveydenhuoltosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	0
Terveystuotopitopaikkojen osuus (% kaikista siipikarjatiloista)	0 %
Muut terveydenhuoltosopimukset	
	Lkm
Pitopaikat, joilla terveydenhuoltosopimus	0
Pitopaikat, joilla terveydenhuoltosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	0
<i>Terveystuototyön resurssitarve (htv)</i>	2 htv
b. Muut kunnan eläinlääkäripalvelut, arvio palvelutarpeesta	
Sairaskäynnit tiloilla (muu kuin terveydenhuolto)	
	Lkm
Sairaskäynnit virka-aikana	2765
Sairaskäynnit päivystysaikana	583
Sairaskäynnit pieneläinvastaanotolla	
	Lkm
Sairaskäynnit virka-aikana	11 022
Sairaskäynnit päivystysaikana	2 900
<i>Kunnan eläinlääkäripalveluiden resurssitarve (htv)</i>	8,25 htv

3. ELÄINTEN TERVEYDEN VALVONTA	
a. Terveystuoto	
Pakolliseen zoonosivalvonta ja vapaaehtoinen terveystuoto	
	Lkm
Siipikarjan salmonellavalvontaohjelmaan kuuluvat pitopaikat	22
Uudistuseläimiä tuottavat sikojen pitopaikat	
Pitopaikat, jotka toimittavat nautoja keinosiemennysasemille	

Raakamaitoa luovuttavat nautojen pitopaikat	3
Vapaaehtoiseen terveysvalvontaan kuuluvat tilat	Lkm
Maedi-visna / CAE	0
Lohikalajien bakteeriperäinen munuaistauti (BKD)	3
b. Muu eläinten terveyden valvonta	
<i>Eläinten terveyden valvonnan resurssitarve (htv)</i>	<i>0,5 htv</i>

4. SIVUOTOTEVALVONTA

	Lkm
Sivutuotealan laitokset ja toimijat; hyväksyntä, rekisteröinti ja valvonta	2
Raatojen ja kotiteurastuksen sivutuotteiden hävityksen valvonta, mukaan lukien kalankasvatuslaitosten sivutuotevalvonta	1
Haaskatoiminnan valvonta	5
Turkiseläinten lajinsisäisen käytön valvonta	
Sisämarkkinakaupan, tuonnin ja viennin valvonta	1
<i>Sivutuotevalvonnan resurssitarve (htv)</i>	<i>0,05 htv</i>

5. ELÄINTEN HYVINVOINNIN VALVONTA

a. Ilmoituksenvaraiset kohteet	Lkm
Kennelit	23
Hevostallit	104
Riistanhoidolliset tarhat	7
Lihan, munien tai siitoseläinten tuotantotarhat	0
Eläinkaupat	
Eläinhoitolat	8
b. Epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset	Lkm
Arvio epäilyyn perustuvista tarkastuksista	250
c. Muu eläinten hyvinvoinnin valvonta	30
<i>Eläinten hyvinvoinnin valvonnan resurssitarve (htv)</i>	<i>2,5 htv</i>

6. ELÄINLÄÄKINTÄHUOLLON HENKILÖRESURSSIT

a. Eläinlääkärit	Htv
Eläinlääkäripalvelut	8,25
Eläinten terveyden valvonta	0,5
Sivutuotevalvonta	0,05
Eläinten hyvinvoinnin valvonta	2,5
Elintarvikevalvonta	0,2
Muut tehtävät	0,50
Eläinlääkärit yhteensä	12
Päivystykseen osallistuvien eläinlääkärien määrä (lkm)	9 lkm
b. Muut kuin eläinlääkärit	Htv
Eläinhoitaja/avustaja	2
Terveystarkastajan tekemä eläinsuojeluvalvonta	
Muut tehtävät	0,90
<i>Muut kuin eläinlääkärit yhteensä</i>	<i>2,9</i>
Ostopalvelut eläinlääkintähuollossa (sanallinen kuvaus)	
Ostopalveluiden laajuus ja laatu:	
Orimattilan länsiosan peruseläinlääkinnän palvelut mukaan lukien terveydenhuolto on järjestetty erillisellä ostopalvelusopimuksella Helsingin yliopiston tuotantoeläinsairaalaalta. Eriytetty pieneläinpäivystys ostetaan viikonloppuisin ja arkipyhinä eläinlääkäriasemalta Lahdesta. Päijät-Hämeen ympäristöterveys järjestää eläinlääkäripäivystyksen yhdessä Lahden kaupungin kanssa, josta päivystykseen osallistuu kolme eläinlääkärää.	